

การมีส่วนร่วมระหว่างเทศบาลเมืองชลบุรีกับภาคประชาชน
ในการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน



การศึกษาค้นคว้าอิสระนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต
วิชาเอกการเมืองการปกครองท้องถิ่น สาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช

พ.ศ. 2556

Participation of Chonburi Municipality and Citizens of Chonburi in
Community-Level Economic Development

Miss Sumana Mutthakit



An Independent Study Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements for
the Degree of Master of Political Science in Local Politics and Government

School of Political Science

Sukhothai Thammathirat Open University

2013

หัวข้อการศึกษาค้นคว้าอิสระ การมีส่วนร่วมระหว่างเทศบาลเมืองชลบุรีกับภาคประชาชน
ในการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน
ชื่อและนามสกุล นางสาวสุมนา มุทธากิจ
วิชาเอก การเมืองการปกครองท้องถิ่น
สาขาวิชา รัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
อาจารย์ที่ปรึกษา ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. วรวัลย์ช์ โจรจนพล

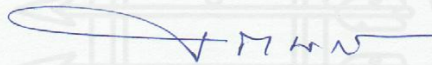
การศึกษาค้นคว้าอิสระนี้ ได้รับความเห็นชอบให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรระดับปริญญาโท เมื่อวันที่ 10 มีนาคม 2557

คณะกรรมการสอบการศึกษาค้นคว้าอิสระ



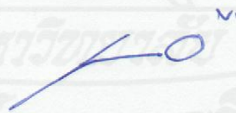
ประธานกรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. วรวัลย์ช์ โจรจนพล)



กรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร. ปธาน สุวรรณมงคล)



(รองศาสตราจารย์ยุทธพร อิศรชัย)

ประธานกรรมการประจำสาขาวิชารัฐศาสตร์

ชื่อการศึกษาค้นคว้าอิสระ การมีส่วนร่วมระหว่างเทศบาลเมืองชลบุรีกับภาคประชาชน
ในการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน

ผู้ศึกษา นางสาวสุนนา มุทธากิจ รหัสนักศึกษา 2558002743 ปริญญา รัฐศาสตรมหาบัณฑิต
อาจารย์ที่ปรึกษา ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. วรวัลย์ชัช โจรนพล ปีการศึกษา 2556

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา (1) รูปแบบการมีส่วนร่วมระหว่างเทศบาลเมืองชลบุรีกับภาคประชาชนในการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน และ (2) แนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกับภาคประชาชนในการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ใช้วิธีการวิจัยในเชิงคุณภาพ เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการศึกษาจากเอกสาร ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง โดยกลุ่มตัวอย่างเลือกอย่างเฉพาะเจาะจงได้แก่ (1) ผู้บริหารเทศบาลเมืองชลบุรีจำนวน 1 ราย (2) สมาชิกสภาเทศบาลเมืองชลบุรีจำนวน 3 ราย (3) ผู้ประกอบการและชุมชนในตลาดประมงท่าเรือพลีจำนวน 10 ราย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ แบบสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา

ผลการศึกษาพบว่า (1) รูปแบบการมีส่วนร่วมระหว่างเทศบาลเมืองชลบุรีกับภาคประชาชนในการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน มี 4 รูปแบบ คือ 1.1) การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ 1.2) การมีส่วนร่วมในการดำเนินการ 1.3) การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ และ 1.4) การมีส่วนร่วมในการประเมินผล (2) ข้อเสนอแนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกับภาคประชาชนในการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน คือ เทศบาลเมืองชลบุรีควรส่งเสริมการเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนของประชาชนในการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การดำเนินการ การรับผลประโยชน์ และการประเมินผลให้มากยิ่งขึ้น

คำสำคัญ การมีส่วนร่วม การพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน เทศบาลเมือง ชลบุรี ภาคประชาชน

Independent Study title: Participation of Chonburi Municipality and Citizens of Chonburi in Community-Level Economic Development

Author: Miss Sumana Mutthakit; **ID:** 2558002743; **Degree:** Master of Political Science;

Independent Study advisor: Dr. Wornwaluncha Rojanapol, Assistant Professor;

Academic year: 2013

Abstract

The objectives of this research were to study (1) the ways in which Chonburi Municipality and citizens of Chonburi participated in community-level economic development; and (2) approaches for promoting the joint participation of local administrative organizations and citizens in community-level economic development projects.

This was a qualitative research based on documentary research and interviews with 3 groups of key informants, chosen through purposive sampling, consisting of 1 administrator of Chonburi Municipality, 3 members of the Chonburi municipal council, and 10 citizens and tradesmen at the Plee Port Fish Market. Data were collected using an interview form and analyzed using descriptive analysis.

The results showed that (1) There were 4 ways in which the Chonburi Municipality and citizens of Chonburi participated in community-level economic development: 1.1) decision making; 1.2) operations; 1.3) receiving benefits; and 1.4) evaluating. (2) The recommendations for promoting greater participation of both local administrative organizations and citizens in community-level economic development were 2.1) to participate in decision making from the beginning of any project through to its implementation and operations, to jointly survey the community's problems and needs, and to have citizens and the municipality agree on decisions that would be mutually beneficial to both; 2.2) to participate in operations by sacrificing resources such as labor, money and materials and by joint management and coordination between the municipality and citizens; 2.3) in the case of the fish market, the citizens would receive benefits from participating in the project by gaining more income from selling seafood and other products at the market; (2.4) to participate in evaluation by following up on the project's successes, problems and obstacles with the main assessment data coming from periodic surveys of tourists' satisfaction.

Keywords: Public participation, Community economic development, Chonburi Municipality, Citizen participation

กิตติกรรมประกาศ

การทำการศึกษาค้นคว้าอิสระฉบับนี้ สำเร็จลุล่วงได้ด้วยความกรุณาเป็นอย่างดียิ่งจาก ดร.วรพล วัฒนพล อาจารย์ที่ปรึกษา ที่ได้กรุณาให้คำแนะนำปรับปรุง ตรวจสอบ แก้ไขข้อบกพร่อง ต่างๆ เป็นอย่างดี ทำให้การศึกษาวิจัยในครั้งนี้สำเร็จเรียบร้อยสมบูรณ์ ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในความกรุณาของท่านเป็นอย่างยิ่ง

ขอขอบคุณ นายวิทยา เชาว์เจริญรัตน์ อธิการบดีเทศบาลเมืองชลบุรี และ คุณสุธา สิงห์โตทอง อธิการบดีเทศบาลเมืองชลบุรี ที่กรุณาให้คำแนะนำ ข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ตลอดระยะเวลาที่ได้ทำวิจัยฉบับนี้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งพี่น้องประชาชนในตลาดท่าเรือ พลีที่เป็นกลุ่มตัวอย่างทุกท่านได้ให้ความอนุเคราะห์ตอบแบบสอบถามที่เป็นประโยชน์ยิ่ง ผู้วิจัยขอขอบคุณไว้ ณ โอกาสนี้เป็นอย่างสูง

ขอขอบคุณคณาจารย์ทุกท่านแขนงวิชาการเมืองการปกครอง สาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราชและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการทำการค้นคว้าอิสระในครั้งนี้ที่ให้ความกรุณาสนับสนุน ให้กำลังใจ ช่วยเหลือจนทุกอย่างบรรลุผลตามเป้าประสงค์ทุกประการ

สมนา มุทธากิจ
กุมภาพันธ์ 2557

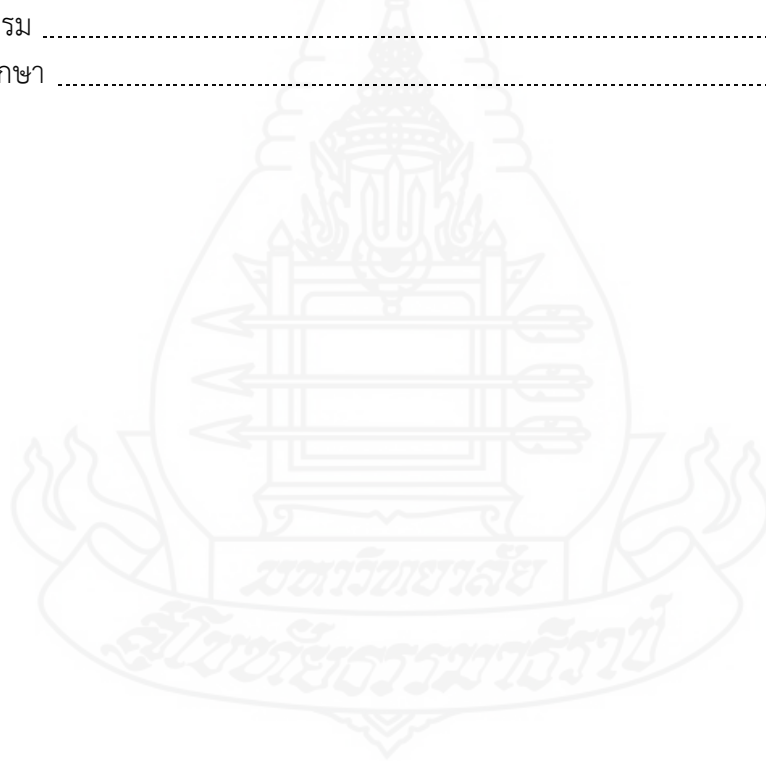


สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญตาราง	ณ
สารบัญภาพ	ญ
บทที่ 1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
โจทย์ของการวิจัย	2
วัตถุประสงค์การวิจัย	2
กรอบแนวคิดการวิจัย	3
ขอบเขตของการวิจัย	3
ข้อจำกัดในการวิจัย	3
นิยามศัพท์เฉพาะ	4
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	4
บทที่ 2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง	5
ทฤษฎีเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของชุมชน	5
แนวคิดการปกครองส่วนท้องถิ่น	18
โครงสร้างการบริหารราชการส่วนท้องถิ่น จังหวัดชลบุรี	25
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	39
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	44
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	44
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	44
การเก็บรวบรวมข้อมูล	45
การวิเคราะห์ข้อมูล	46

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	47
ความเป็นมาตลาดประมงท่าเรือพลี	47
รูปแบบการมีส่วนร่วมระหว่างเทศบาลเมืองชลบุรีกับภาคประชาชน ในการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน	50
ข้อเสนอแนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กับภาคประชาชนในการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน	60
บทที่ 5 สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	67
สรุปการวิจัย	67
อภิปรายผล	73
ข้อเสนอแนะ	76
บรรณานุกรม	78
ประวัติผู้ศึกษา	81



ณ

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 2.1 ชุมชนและรายได้เฉลี่ยของชุมชนในเขตเทศบาลเมืองชลบุรี	38



ญ

สารบัญภาพ

	หน้า
ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดในการวิจัย	3
ภาพที่ 2.1 การบริหารส่วนท้องถิ่นของจังหวัดชลบุรี	26
ภาพที่ 2.2 โครงสร้างองค์การบริหารส่วนจังหวัดชลบุรี	29



บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

จังหวัดชลบุรีเป็นจังหวัดท่องเที่ยวชายทะเลภาคตะวันออกที่มีชื่อเสียงมาช้านาน เป็นแหล่งที่ตั้งท่าเรือที่สำคัญและแหล่งอุตสาหกรรมมากมาย ตามประวัติศาสตร์หลักฐานพบว่าเมืองชลบุรีมีมาตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยา การที่ชลบุรีตั้งอยู่ติดทะเลและชายฝั่งทะเลที่มีคลื่นลมไม่แรงจัดตลอดปีทำให้ชลบุรีเป็นเมืองท่าที่สำคัญมาตั้งแต่โบราณกาล มีชาวเรือล่องเรือสำเภามาค้าขายและอพยพเข้ามาตั้งถิ่นฐานเป็นจำนวนมาก กลายเป็นแหล่งส่งสมออารยธรรมและความเจริญรุ่งเรืองในหลายๆด้าน โดยเฉพาะการท่องเที่ยว ชนบธรรมนิยมประเพณี วิถีชีวิตชุมชน

พื้นที่ชายฝั่งบริเวณตัวเมืองของอำเภอเมือง จ.ชลบุรี ครอบคลุมพื้นที่ ตำบลบางปลาสร้อย ตำบลมะขามหย่ง ตำบลบ้านโหนด ตำบลบางทราย ตำบลบ้านสวน มีระยะทางประมาณ 3 กิโลเมตร มีประชากรจำนวน 17,800คน ชุมชนในเขตตัวเมืองของอำเภอเมืองชลบุรีที่อาศัยบริเวณชายฝั่งทะเลส่วนใหญ่ประกอบอาชีพประมงเชิงอนุรักษ์ ใช้เรือขนาดเล็กและอุปกรณ์แบบภูมิปัญญาชาวบ้าน ท้องถิ่นในการจับ กุ้ง หอย ปู ปลา อาศัยอยู่แบบพอเพียงตามวิถีชีวิตชาวเล และวิถีชาวประมงพื้นบ้าน รวมถึงการค้าขาย ปลา กุ้ง หอย และผลิตภัณฑ์จากทะเลบริเวณตลาดประมงท่าเรือพลี และการส่งออกผลิตภัณฑ์อาหารทะเลแก่ตลาด และจังหวัดใกล้เคียง นอกจากนี้พื้นที่ดังกล่าวยังมีเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมที่มีมาแต่ช้านาน และมีความเข้มแข็งอีกด้วย

เดิมที่ทำเรือพลี เป็นท่าเรือที่มีความสำคัญอย่างยิ่งในด้านเศรษฐกิจของจังหวัดชลบุรี เนื่องด้วยเป็นท่าเรือสำหรับเรือฉลอมและเรือกลไฟ ในการรับส่งสินค้าและการโดยสารระหว่างชลบุรี กรุงเทพมหานคร ตลอดจนจังหวัดอื่นๆ อย่างไรก็ตาม เมื่อมีการพัฒนาประเทศในทุกๆ ด้าน โดยเฉพาะการพัฒนาพื้นที่เขตอุตสาหกรรมภาคตะวันออก มีการจัดตั้งเขตอุตสาหกรรม การตัดถนน สุขุมวิท มอเตอร์เวย์ ทำให้การคมนาคมขนส่งมีความสะดวกมากขึ้น กระแสการพัฒนาดังกล่าวย่อมส่งผลทั้งในเชิงบวกและเชิงลบต่อวิถีชีวิตชุมชนของประชาชนที่อยู่อาศัยบริเวณเมืองชลบุรี โดยเฉพาะชาวเลและประชาชนที่อาศัยอยู่บริเวณท่าเรือพลีแห่งนี้ ทั้งนี้พบว่า นับตั้งแต่ที่มีการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานต่างๆ ทำให้วิถีชีวิตของประชาชนในบริเวณพื้นที่เมืองชลบุรีมีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างมาก โดยเฉพาะวิถีชีวิตการค้าขาย วิถีชีวิตประมงพื้นบ้าน และวิถีชาวเลในพื้นที่

พื้นที่ทำเรือพลีที่มีความเจริญรุ่งเรืองในอดีตกลับกลายเป็นพื้นที่ที่ทรุดโทรมขาดการฟื้นฟู หรือดูแลจากภาครัฐ หรือท้องถิ่นและประชาชนในพื้นที่ เอกลักษณะวัฒนธรรมของชุมชนเริ่มล่มสลาย ลงไปเรื่อยๆ อาคารบ้านเรือนเก่าสมัยโบราณขาดการบูรณะ ตลาดที่เคยเป็นศูนย์รวมของชุมชนกลับ ร้างไร้ผู้คน รวมถึงนักท่องเที่ยวที่เคยเข้ามาจับจ่ายซื้อขายอาหารทะเลก็เสียบหายไปเช่นกัน สิ่งเหล่านี้ นับว่าเป็นปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อวิถีและความเป็นอยู่ของประชาชนชนในพื้นที่เป็นอย่างยิ่ง รวมถึง วิถีชีวิตดั้งเดิมก็เลือนหายไปจากหน้าประวัติศาสตร์ของชุมชนนี้เช่นกัน

จากปัญหาดังกล่าวข้างต้นจังหวัดชลบุรี เทศบาลเมืองชลบุรี และประชาชนในพื้นที่ได้มีการประชุมหารือกัน รวมถึงมีแนวทางทางร่วมกันที่จะพัฒนาพื้นที่บริเวณตลาดประมงท่าเรือพลี ให้ กลับฟื้นคืนมาเช่นเดิม ซึ่งเป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนในพื้นที่ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการสะท้อนให้ เห็นถึงหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีที่มีจุดเน้นสำคัญที่เอาประชาชนเป็นศูนย์กลางในการ พัฒนา และให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนาต่างๆของท้องถิ่นในทุกระดับ และสะท้อน ให้เห็นถึงการตื่นตัวของภาคประชาชนในการเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนาในระดับท้องถิ่น หรือหน่วยงานของรัฐมากขึ้น โดยให้ความสำคัญกับวิถีชีวิตดั้งเดิมของคนในชุมชน การอนุรักษ์อาคาร บ้านเรือโบราณให้มีความสมบูรณ์ การพัฒนาตลาดเพื่อให้เป็นแหล่งค้าขาย ส่งเสริมการค้า การประมง และเศรษฐกิจของชุมชนให้มีความรุ่งเรืองเช่นอดีต รวมถึงพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวในเชิงอนุรักษ์ ของจังหวัดชลบุรีต่อไป

จากความสำคัญสภาพปัญหาและการขับเคลื่อนการมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่ เทศบาลเมืองชลบุรี ผู้ศึกษาจึงมีความสนใจศึกษารูปแบบการมีส่วนร่วมระหว่างเทศบาลเมืองชลบุรีกับ ภาคประชาชนในการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนเป็นอย่างไร และแนวทางในการส่งเสริมการมีส่วนร่วม ระหว่งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกับภาคประชาชนในการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนเป็นอย่างไร

2. โจทย์ของการวิจัย

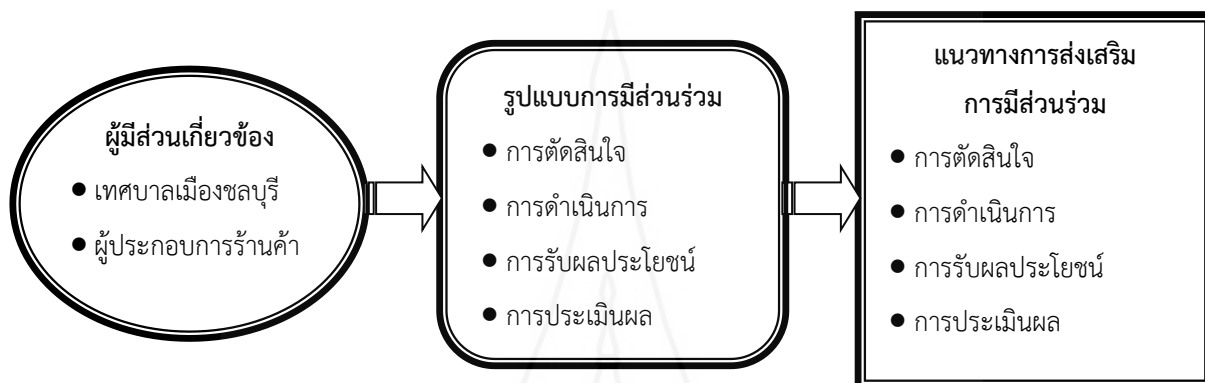
รูปแบบการมีส่วนร่วมระหว่างเทศบาลเมืองชลบุรีกับภาคประชาชนในการพัฒนา เศรษฐกิจชุมชนเป็นอย่างไร และแนวทางในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมระหว่งองค์กรปกครองส่วน ท้องถิ่นกับภาคประชาชนในการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนเป็นอย่างไร

3. วัตถุประสงค์การวิจัย

3.1 เพื่อศึกษารูปแบบการมีส่วนร่วมระหว่างเทศบาลเมืองชลบุรีกับภาคประชาชนใน การพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน

3.2 เพื่อเสนอแนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกับภาคประชาชนในการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน

4. กรอบแนวคิดการวิจัย



ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

5. ขอบเขตของการวิจัย

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้ศึกษามีขอบเขตของการศึกษาถึงการมีส่วนร่วมระหว่างเทศบาลเมืองชลบุรี และของประชาชนในพื้นที่ของตลาดประมงท่าเรือพลีอำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี ซึ่งดำเนินการมาตั้งแต่ปีพ.ศ. 2553 – 2556 รวม 3 ปี การพัฒนาตลาดประมงดังกล่าวส่งเสริมการท่องเที่ยวและเศรษฐกิจชุมชน โดยศึกษารูปแบบการมีส่วนร่วมระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกับผู้ประกอบการร้านค้าในพื้นที่โครงการตลาดประมงท่าเรือพลีในการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน

6. ข้อจำกัดในการวิจัย

การศึกษาในครั้งนี้พบปัญหาอุปสรรคในการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ประกอบการร้านค้าในตลาด เนื่องจากการเก็บข้อมูลจำเป็นต้องเก็บข้อมูลในพื้นที่ โดยเฉพาะในขณะที่ตลาดเปิดทำการ ซึ่งกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญกลุ่มดังกล่าวจึงต้องทำการค้าขายไปด้วย ในขณะที่ให้สัมภาษณ์ไปด้วย จึงทำให้การสัมภาษณ์ค่อนข้างติดขัด และสัมภาษณ์ได้ภายในระยะเวลาอันสั้น

7. นิยามศัพท์เฉพาะ

7.1 **การมีส่วนร่วมของประชาชน** หมายถึง การที่ภาคประชาชนได้มีส่วนร่วมในการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน ของตลาดประมงท่าเรือพลี อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี ทั้งในการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การมีส่วนร่วมในการดำเนินการ การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ และการมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผล

7.2 **เศรษฐกิจชุมชน** หมายถึง กิจกรรมทางเศรษฐกิจต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นการผลิตการบริโภค การจำหน่ายจ่ายแจกที่คนในท้องถิ่นชุมชนได้มีส่วนร่วมคิดร่วมทำร่วมรับประโยชน์ของประชาชน และร่วมกันเป็นเจ้าของ ซึ่งในที่นี้หมายถึงการดำเนินโครงการตลาดประมงท่าเรือพลี อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี

7.3 **ภาคประชาชน** หมายถึง คณะบุคคลที่รวมกลุ่มกันดำเนินการเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ร่วมกัน มีการจัดการตนเอง และมีการเคลื่อนไหวร่วมกัน ซึ่งหมายถึงผู้ประกอบการร้านค้าในตลาดประมงท่าเรือพลี

7.4 **การพัฒนา** หมายถึง การกระทำที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงจากสภาพหนึ่งไปสู่อีกสภาพหนึ่งที่ดีกว่า

8. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

7.1 ทราบรูปแบบการมีส่วนร่วมระหว่างเทศบาลเมืองชลบุรีกับภาคประชาชนในการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน

7.2 ทราบข้อเสนอแนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกับภาคประชาชนในการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน

บทที่ 2

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาวิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาตลาดประมงส่งเสริมการท่องเที่ยวและเศรษฐกิจชุมชน: ศึกษาเฉพาะกรณีตลาดประมงท่าเรือพลี อำเภอมือง จังหวัดชลบุรี” ผู้ศึกษาได้พบว่าทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยครั้งนี้คือ

1. ทฤษฎีเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของชุมชน
2. แนวคิดการปกครองส่วนท้องถิ่น
3. โครงสร้างการบริหารราชการส่วนท้องถิ่น จังหวัดชลบุรี
4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. ทฤษฎีเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของชุมชน

การมีส่วนร่วมของประชาชน เป็นสิ่งที่สังคมปรารถนา ภายหลังจากที่มีกระแสการปฏิรูปการเมืองของไทยตลอดช่วงเวลากว่าสิบปีที่ผ่านมา อย่างไรก็ตามในทางปฏิบัติประชาชนก็ยังไม่ได้รับโอกาสในเข้ามามีส่วนร่วมในด้านต่างๆ ทั้งทางการเมืองการปกครอง และกระบวนการนโยบายสาธารณะอย่างแท้จริงนัก ทั้งนี้อาจจะเกิดจากปัญหาต่าง ทั้งการขาดข้อมูล การขาดความรู้ความเข้าใจที่แท้จริงเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม เป็นต้น

1.1 ความหมาย

Reeder (1963: 39) กล่าวว่า การมีส่วนร่วมของประชาชน หมายถึง การร่วมกันในการปะทะสังสรรค์ทางสังคม ซึ่งรวมทั้งการมีส่วนร่วมของปัจเจกบุคคลและการมีส่วนร่วมเป็นกลุ่ม

WHO/ UNICEF (1978: 4-8) ให้ความหมายว่า การมีส่วนร่วมคือการที่กลุ่มของประชาชนก่อให้เกิดการรวมตัวที่สามารถจะกระทำการตัดสินใจใช้ทรัพยากร และมีความรับผิดชอบในกิจกรรมที่กระทำในกลุ่ม

Peter Oakley and David Marsden (1991: 17-20) กล่าวถึงความหมายของการมีส่วนร่วมของประชาชนไปสัมพันธ์กับเรื่องการสร้างประชาธิปไตยทางการเมือง หรือมีฉะนั้นก็เอาไปเกี่ยวพันกับกระบวนการเปลี่ยนแปลงทางสังคม หรือการเติบโตตามคำว่า “พัฒนา” ขึ้นมา หรือที่ใช้กันบ่อยๆ คือ ในแง่ที่รัฐบาลจะเข้าไปกับสภาพของการ “มีส่วนร่วม” ที่รัฐบาลใช้

ความหมายของการมีส่วนร่วมอย่างกว้างๆ เช่น การมีส่วนร่วมช่วยเหลือโดยสมัครใจ การให้ประชาชนเข้าร่วมกับกระบวนการตัดสินใจและกระบวนการดำเนินการของโครงการ ตลอดจนร่วมรับผลประโยชน์จากโครงการเหล่านี้ ล้วนเป็นข้อความที่ดูจะมีความคล่องตัว ดูเป็นการปฏิบัติงานที่จริงจัง ซึ่งบ่งบอกว่าโครงการหรือแผนงานนั้น การมีส่วนร่วมจะมีการกำหนดวัตถุประสงค์และขั้นตอนการดำเนินงานอย่างไร สำหรับความหมายของการมีส่วนร่วมที่ระบุค่อนข้างเฉพาะเจาะจง เช่น การที่จะให้ประชาชนมีทั้งสิทธิและหน้าที่ที่จะเข้าร่วมแก้ปัญหาของเขา ให้เขาเป็นผู้มีความริเริ่ม และมุ่งใช้ความพยายามและความเป็นตัวของตัวเองเข้าดำเนินการและความคุ้มครองพยาบาลและระเบียบในสถาบันต่างๆ เพื่อแก้ปัญหาเหล่านี้ ก็เป็นการแสดงถึงความหมายที่บอกถึงสภาพการมีส่วนร่วมที่เน้นให้กลุ่มร่วมดำเนินการ และมีจุดสำคัญที่จะให้การมีส่วนร่วมนั้นเป็นการปฏิบัติอย่างแข็งขัน มิใช่เป็นไปอย่างเฉยเมยหรือมีส่วนร่วมพอเป็นพิธีเท่านั้น

Goodman (อ้างถึงใน พงษ์ธร ธีบุญสุทธิ 2543: 37) กล่าวว่า การมีส่วนร่วมของประชาชน หมายถึง

1. กระบวนการซึ่งมวลชนเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องในขั้นตอนต่างๆ ของกิจกรรมของส่วนรวม

2. มวลชนที่เข้าร่วมได้ใช้ความพยายามส่วนตัว เช่น ความคิด ความรู้ ความสามารถ แรงงาน ตลอดจนทรัพยากรของตนต่อกิจกรรมนั้นๆ หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งว่า การเกี่ยวข้องของกิจกรรมต่างๆ ของมวลชน ในกิจกรรมต่างๆ จะมี 2 ด้าน คือ

(1) ด้านความคิดหรือกำหนดนโยบาย ซึ่งแบ่งได้อีก 3 ระดับคือ

ระดับที่ 1 มวลชนเป็นเพียงผู้ให้ข้อมูลข่าวสาร ข้อคิดเห็น (Information Input)

ระดับที่ 2 มวลชนมีส่วนแบ่งในอำนาจตัดสินใจ (Share Decision Making)

ระดับที่ 3 มวลชนเป็นผู้กำหนดนโยบาย (Policy Formulation)

(2) ด้านทำหรือดำเนินการตามนโยบาย ซึ่งแบ่งได้อีก 3 ระดับ คือ

ระดับที่ 1 ร่วมกำหนดเป้าหมายแผนงาน (Participation on Formulating Objective and Plan)

ระดับที่ 2 ร่วมดำเนินการในกระบวนการจัดการ (Participating on Management Resources)

ระดับที่ 3 ร่วมหนุนช่วยทรัพยากรการบริหาร (Supporting on Management Resources)

ยิววัฒน์ วุฒิเมธี (2526: 20) กล่าวว่า การมีส่วนร่วม หมายถึง การเปิดโอกาสให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการคิดริเริ่ม การพิจารณาตัดสินใจ การร่วมปฏิบัติและร่วมรับผิดชอบในเรื่องต่างๆ อันมีผลกระทบต่อตัวประชาชน

นิรันตร์ จงวุฒิเวศย์ (2527: 183) กล่าวว่า การมีส่วนร่วม หมายถึง การเกี่ยวข้องทางด้านจิตใจและอารมณ์ (Mental and Emotional involvement) ของบุคคลหนึ่งในสถานการณ์กลุ่ม (Group situation) ซึ่งผลของการเกี่ยวข้องดังกล่าวเป็นเหตุเร้าใจให้กระทำการให้ (Contribution) บรรลุจุดมุ่งหมายของกลุ่มนั้น กับทั้งทำให้เกิดความรู้สึกร่วมรับผิดชอบกับกลุ่มดังกล่าวด้วย

ทวีทอง หงษ์วิวัฒน์ (2527: 2) ให้คำจำกัดความของการมีส่วนร่วมของประชาชนว่าหมายถึง การที่ประชาชนหรือชุมชนพัฒนาขีดความสามารถของตนเองในการจัดการและควบคุมการใช้และกระจายทรัพยากร และปัจจัยการผลิตที่มีอยู่ในสังคม เพื่อประโยชน์ต่อการดำรงชีพทางเศรษฐกิจและสังคม ตามความจำเป็นอย่างสมศักดิ์ศรีในฐานะสมาชิกสังคม

ไพรัตน์ เตชะรินทร์ (2527: 6) กล่าวว่า การมีส่วนร่วมของประชาชน หมายถึง กระบวนการที่รัฐบาลทำการส่งเสริม ชักนำ สนับสนุน การสร้างโอกาสให้ประชาชนในชุมชนทั้งรูปแบบส่วนบุคคล กลุ่มชนสมาคม มูลนิธิ และองค์การอาสาสมัครรูปแบบต่างๆ ให้เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานเรื่องใดเรื่องหนึ่งหรือหลายเรื่องรวมกัน

ปรัชญา เวสารัชช (2528: 5) ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมของประชาชนว่าหมายถึง การที่ประชาชนเข้ามาเกี่ยวข้อง โดยการใช้ความพยายามหรือใช้ทรัพยากรบางอย่างส่วนตนในกิจกรรมซึ่งมุ่งสู่การพัฒนาของชุมชน

สัณญา สัณญาวิวัฒน์ (2528: 288) ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมของประชาชนว่าหมายถึง พฤติกรรมอันก่อรูปด้วยการร่วมและสมยอมตามพฤติกรรมที่คาดหวังของกลุ่มทางการและไม่ใช้ทางการ หรือในความหมายก็คือ การที่ประชาชนก่อให้เกิดสิ่งต่างๆ ร่วมกันนั่นเอง

กล่าวโดยสรุปแล้ว “การมีส่วนร่วม” ของประชาชนมีความหมายเป็น 2 นัยด้วยกัน คือ

1. ความหมายอย่างกว้าง การมีส่วนร่วมของประชาชน หมายถึง การที่ประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายของประเทศ และการบริหารประเทศ โดยผ่านกระบวนการทางการเมือง เช่น การเป็นผู้บริหารพรรคการเมือง การเป็นสมาชิกพรรคการเมือง การเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร การเป็นรัฐมนตรี การเป็นคณะรัฐมนตรี เป็นต้น รวมถึงการเข้าไปมีส่วนร่วมในการบริหารท้องถิ่นและ การเป็นสมาชิกสภาท้องถิ่นด้วย

2. ความหมายอย่างแคบ การมีส่วนร่วมของประชาชน หมายถึง การที่ประชาชนเข้าไปช่วยสนับสนุนงานซึ่งเป็นหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ของรัฐโดยกระทำการภายในกรอบของกฎหมายหรือนโยบายของรัฐ

1.2 เจื่อนใจและปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วม

การที่ชุมชนจะตัดสินใจเข้ามามีส่วนร่วมกันในงานยุติธรรมชุมชน และร่วมรับผิดชอบในโครงการหรือกิจกรรมต่างๆ ทั้งระบบนั้น ขึ้นอยู่กับเจื่อนใจและปัจจัยหลายประการ ทั้งปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยทางเศรษฐกิจและสังคม ซึ่งเป็นคุณลักษณะภายในของบุคคล ซึ่งเป็นการรับรู้ข้อมูลที่เกิดขึ้นจากภายนอก ดังมีผู้ให้ความเห็นไว้ ดังต่อไปนี้

Cohen and Uphoff (1877) เสนอว่าบุคคล 4 ฝ่ายมีส่วนสำคัญในการมีส่วนร่วมในโครงการพัฒนาสิ่งแวดล้อมชุมชน ประกอบด้วย ประชาชนในท้องถิ่น ผู้นำท้องถิ่น เจ้าหน้าที่ของรัฐ และบุคคลภายนอก สำหรับการมีส่วนร่วมของประชาชนนั้นยังมีปัจจัยหลายปัจจัยที่มีส่วนร่วมเกี่ยวข้อง ได้แก่

- 1) อายุและเพศ
- 2) สถานภาพในครอบครัว
- 3) ระดับการศึกษา
- 4) สถานภาพทางสังคม เช่น ชั้นทางสังคม ศาสนา
- 5) อาชีพ
- 6) รายได้และทรัพย์สิน
- 7) ระยะเวลาในท้องถิ่น และระยะเวลาที่อยู่ในโครงการ
- 8) ที่ดินถือครองและสถานภาพแรงงาน

ทัดดาว บุญपाल (2530: 27) กล่าวไว้ว่า การมีส่วนร่วมทางสังคมของชุมชนของบุคคลนั้น มีปัจจัยที่เกี่ยวข้อง คือ สถานภาพทางสังคม สถานภาพทางเศรษฐกิจ สถานภาพทางอาชีพ และที่อยู่อาศัย โดยบุคคลที่มีสถานภาพทางสังคมและเศรษฐกิจตกต่ำ จะเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ของชุมชนน้อยกว่าบุคคลที่มีสถานภาพทางสังคมและเศรษฐกิจสูง นอกจากนั้นแล้วได้มีการแหล่งอำนาจและการตัดสินใจในการเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ของชุมชน 13 ตัวแปร ซึ่งจากการศึกษาแสดงให้เห็นว่า ความรู้ความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน คือ ด้านการศึกษา และการเงินเป็นสิ่งที่แสดงถึงสถานภาพทางสังคม แหล่งอำนาจทั้งสองชนิดนี้ ถ้าผู้ใดได้ครอบครองหรือมีไว้ ก็จะเป็นผู้ที่มีบทบาทสูงในชุมชน โดยเฉพาะในการมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ของชุมชน

นอกจากฐานะทางเศรษฐกิจและระดับการศึกษาแล้ว คุณลักษณะทางสังคม ไม่ว่าจะเป็นความเชื่อ ค่านิยม ตลอดจนนิสัย ประเพณีในชุมชน ก็อาจมีผลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนเช่นเดียวกัน

1.3 ขั้นตอนของการมีส่วนร่วมของประชาชน

ว่ามีดังนี้
Cohen and Uphoff (1980) กล่าวถึงขั้นตอนของการมีส่วนร่วมของประชาชน

- 1) การมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์ปัญหา (Analysis)
- 2) การมีส่วนร่วมในการเลือกวิธีการแก้ไขปัญหา (Decision Making)
- 3) การมีส่วนร่วมในการดำเนินการแก้ไขปัญหา (Implementation)
- 4) การมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์จากโครงการ (Benefits)
- 5) การมีส่วนร่วมในการประเมินผล (Evaluation)

ขั้นตอน ดังนี้
ทัศนีย์ ไทยาภิรมย์ (2526) ได้แบ่งขั้นตอนการมีส่วนร่วมของประชาชนเป็น 4

- 1) ร่วมคิด: สภาพปัญหาที่มีอยู่ และสาเหตุปัญหา
- 2) ร่วมวางแผน: วิเคราะห์สาเหตุ จัดลำดับความสำคัญของปัญหาพิจารณาทางเลือก
- 3) ร่วมดำเนินการ: ดำเนินงานตามโครงการและแผนกำหนดโครงการและแผนงาน
- 4) ร่วมติดตามประเมินผล: ประเมินผลความสำเร็จหรือล้มเหลวเป็นระยะๆ และแก้ไข

- เจิมศักดิ์ ปิ่นทอง (2527) กล่าวถึงขั้นตอนการมีส่วนร่วมของประชาชนไว้ดังนี้
- 1) การมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหา
 - 2) การมีส่วนร่วมในการวางแผนดำเนินกิจกรรม
 - 3) การมีส่วนร่วมในการลงทุนและปฏิบัติงาน
 - 4) การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลงาน

ไพรัตน์ เตชะรินทร์ (2527) กล่าวถึงขั้นตอนการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน
เรื่องให้บรรลุวัตถุประสงค์ และนโยบายการพัฒนาที่กำหนดไว้ 8 ประการ คือ

- 1) ร่วมทำการศึกษาค้นคว้าปัญหาและสาเหตุของปัญหาที่เกิดขึ้นในองค์การ
- 2) ร่วมคิดหรือสร้างรูปแบบวิธีการพัฒนาเพื่อแก้ไขและลดปัญหาขององค์การ หรือเพื่อสร้างสรรค์สิ่งใหม่ที่เป็นประโยชน์ต่อองค์การ หรือสนองความต้องการขององค์การ
- 3) ร่วมวางแผนนโยบายหรือแผนงานหรือโครงการ หรือกิจกรรมเพื่อจัดหรือแก้ไขและสนองความต้องการขององค์การ

- 4) ร่วมตัดสินใจการใช้ทรัพยากรที่มีจำกัดให้เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม
- 5) ร่วมจัดหรือปรับปรุงระบบบริหารงานพัฒนาให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล
- 6) ร่วมการลงทุนโครงการของชุมชน ตามขีดความสามารถของตนเองและของหน่วยงาน

- 7) ร่วมปฏิบัติตามนโยบาย แผนงาน โครงการและกิจกรรมให้บรรลุเป้าหมายที่วางไว้

8) ร่วมควบคุม ติดตามประเมินผล และร่วมบำรุงรักษาโครงการและกิจกรรมที่ทำไว้ ทั้งภาครัฐและเอกชนให้เกิดประโยชน์ได้ตลอดไป

อคิน ระพีพัฒน์ (2527: 320) ได้แบ่งการมีส่วนร่วมของชุมชนออกเป็น 4 ขั้นตอน คือ

- 1) การค้นหาปัญหา สาเหตุของปัญหา ตลอดจนแนวทางแก้ไข
- 2) การตัดสินใจเลือกแนวทางและวางแผนพัฒนาแก้ไขปัญหา
- 3) การปฏิบัติงานในกิจกรรมการพัฒนา
- 4) การประเมินผลงานกิจกรรมการพัฒนา

1.4 รูปแบบของการมีส่วนร่วมของประชาชน

องค์การสหประชาชาติ (1981) ได้รวบรวมรูปแบบของการมีส่วนร่วมไว้ ดังนี้

1. การมีส่วนร่วมแบบเป็นไปเอง ซึ่งเป็นไปโดยการอาสาสมัครหรือการรวมตัวกันขึ้นเองเพื่อแก้ไขปัญหาของกลุ่มของตนเอง โดยเน้นการกระทำที่มิได้รับการช่วยเหลือจากภายนอกซึ่งมีรูปแบบที่เป็นเป้าหมาย

2. การมีส่วนร่วมแบบชักนำ ซึ่งเป็นการเข้าร่วมโดยต้องการความเห็นชอบหรือสนับสนุนโดยรัฐบาล เป็นรูปแบบโดยทั่วไปของประเทศที่กำลังพัฒนา

3. การมีส่วนร่วมแบบบังคับ ซึ่งเป็นผู้มีส่วนร่วมภายใต้การดำเนินนโยบายของรัฐบาลภายใต้การจัดการโดยเจ้าหน้าที่ของรัฐหรือโดยการบังคับโดยตรง รูปแบบนี้เป็นรูปแบบที่ผู้กระทำได้รับผลทันที แต่จะไม่ได้รับผลระยะยาว และจะมีผลเสียคือไม่ได้รับการสนับสนุนจากประชาชนในที่สุด

Cohen and Uphoff (1987) ได้แบ่งรูปแบบของการมีส่วนร่วมไว้ 4 ด้าน คือ

1. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (participation in decision making) เป็นศูนย์กลางของการเกิดความคิดที่หลากหลาย มีการกำหนดและประเมินทางเลือกตัดสินใจ เลือกเปรียบเทียบได้กับการวางแผนเพื่อนำทางเลือกมาสู่การปฏิบัติ โดยแบ่งได้เป็น

1) การตัดสินใจในช่วงเริ่มต้น เป็นการเริ่มต้นหาความต้องการจากคนในท้องถิ่น และวิธีการเข้าไปมีส่วนร่วมในโครงการสำคัญ ขั้นตอนนี้มีความสำคัญที่จะเลือกเอาโครงการที่เป็นประโยชน์ต่อกลุ่มคนและมีความเป็นรูปธรรม โดยผ่านการใช้กระบวนการตัดสินใจ

2) การตัดสินใจในช่วงดำเนินการ คนในท้องถิ่นอาจไม่ได้เข้ามามีส่วนร่วมในช่วงเริ่มต้น แต่ถูกขอร้องให้เข้ามาดำเนินการเมื่อโครงการเข้ามา

3) การตัดสินใจในช่วงปฏิบัติการ เป็นความเกี่ยวข้องในองค์กรเมื่อโครงการเข้ามามีการเชื่อมโยงโครงการเข้ามาสู่คนในท้องถิ่น มีการรวบรวมขององค์กรต่างๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อกำหนดกฎเกณฑ์สำหรับปฏิบัติกิจกรรมในโครงการ

2. การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ (participation in implementation) สามารถแบ่งได้เป็น

1) การมีส่วนร่วมในการสละทรัพยากร ได้แก่ แรงงาน เงิน วัสดุอุปกรณ์ และข้อมูลข่าวสาร ซึ่งเป็นแหล่งทรัพยากรสำคัญในท้องถิ่น

2) การมีส่วนร่วมในการบริหารและประสานงาน โดยคนในท้องถิ่นสามารถรวมตัวกันในการปฏิบัติงานเป็นทีมที่ปรึกษา เป็นผู้บริหารโครงการ เป็นสมาชิกโครงการ ที่มีหน้าที่ในการบริหาร ประสานงานกิจกรรมของโครงการ

3) การมีส่วนร่วมในการขอความร่วมมือ ในขั้นนี้จำเป็นต้องมีผลประโยชน์เข้ามาเกี่ยวข้อง แต่เป็นการพิจารณาจากผลเสียที่ตามมาหลังจากนำโครงการเข้ามา

3. การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ (participation in benefits) แบ่งได้ดังนี้

1) ผลประโยชน์ด้านวัตถุ เป็นความต้องการขั้นพื้นฐานของบุคคล เช่น การเพิ่มการบริโภค รายได้ และทรัพย์สิน เป็นต้น

2) ผลประโยชน์ด้านสังคม เป็นความต้องการขั้นพื้นฐานด้านสาธารณะ เช่น บริการหรือความพึงพอใจจากสาธารณูปโภค

3) ผลประโยชน์ด้านบุคคล เป็นความปรารถนาที่จะเข้ามาเป็นสมาชิก หรือได้รับการคัดเลือกเข้ามา เป็นความต้องการอำนาจทางสังคมและการเมือง โดยผ่านความร่วมมือในโครงการ ผลประโยชน์สำคัญที่ได้จากโครงการ มีสามชนิด คือ ความรู้สึกมีคุณค่าในตนเอง อำนาจทางการเมือง และความรู้สึกว่าตนเองทำงานมีประสิทธิภาพ

4. การมีส่วนร่วมในการประเมินผล (participation in evaluation) สามารถดำเนินการได้สองรูปแบบ คือ การมีส่วนร่วมทางตรง และการมีส่วนร่วมทางอ้อม ซึ่งส่วนใหญ่แล้วจะเป็นเจ้าหน้าที่จากส่วนกลางเข้ามาดำเนินการมากกว่าคนในท้องถิ่น

จินตวีร์ เกษมสุข (2556) กล่าวว่า รูปแบบของการมีส่วนร่วมที่ดำเนินอยู่โดยทั่วไปสามารถสรุปได้เป็น 4 รูปแบบ คือ

1. การรับรู้ข่าวสาร (Public Information) ประชาชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจะต้องได้รับการแจ้งให้ทราบถึงรายละเอียดของโครงการที่จะดำเนินการรวมทั้งผลกระทบที่คาดว่าจะเกิดขึ้น ทั้งนี้การได้รับแจ้งข่าวสารดังกล่าวจะต้องเป็นการแจ้งก่อนที่จะมีการตัดสินใจดำเนินโครงการ

2. การปรึกษาหารือ (Public Consultation) เป็นรูปแบบการมีส่วนร่วมที่มีการจัดการหารือระหว่างผู้ดำเนินการโครงการกับประชาชนที่เกี่ยวข้องและได้รับผลกระทบ เพื่อรับฟังความคิดเห็นและตรวจสอบข้อมูลเพิ่มเติมเพื่อให้เกิดความเข้าใจในโครงการและกิจกรรมมากขึ้น

3. การประชุมรับฟังความคิดเห็น (Public Meeting) มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ประชาชนและฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับโครงการหรือกิจกรรมและผู้มีอำนาจตัดสินใจในการทำโครงการหรือ

กิจกรรมนั้นได้ใช้เวทีสาธารณะในการทำความเข้าใจและค้นหาเหตุผลในการดำเนินโครงการหรือกิจกรรมในพื้นที่นั้น ซึ่งมีหลายรูปแบบ ได้แก่

1) การประชุมในระดับชุมชน (Community Meeting) โดยจัดขึ้นในชุมชนที่ได้รับผลกระทบจากโครงการ โดยเจ้าของโครงการหรือกิจกรรมจะต้องส่งตัวแทนเข้าร่วมเพื่ออธิบายให้ที่ประชุมทราบถึงลักษณะโครงการและผลกระทบที่คาดว่าจะเกิดขึ้นและตอบข้อซักถาม

2) การประชุมรับฟังความคิดเห็นในเชิงวิชาการ (Technical Hearing) สำหรับโครงการที่มีข้อโต้แย้งในเชิงวิชาการจำเป็นต้องเชิญผู้เชี่ยวชาญเฉพาะสาขาจากภายนอกมาช่วยอธิบายและให้ความเห็นต่อโครงการซึ่งผู้เข้าร่วมประชุมต้องได้รับทราบผลดังกล่าวด้วย

3) การประชาพิจารณ์ (Public Hearing) เป็นเวทีในการเสนอข้อมูลอย่างเปิดเผยไม่มีการปิดบังทั้งฝ่ายเจ้าของโครงการและฝ่ายผู้มีส่วนได้ส่วนเสียจากโครงการซึ่งจะต้องมีองค์ประกอบของผู้เข้าร่วมที่เป็นที่ยอมรับ มีหลักเกณฑ์และประเด็นในการพิจารณาที่ชัดเจน และแจ้งให้ทุกฝ่ายทราบทั่วกัน

4. การร่วมในการตัดสินใจ (Decision Making) เป็นเป้าหมายสูงสุดของการมีส่วนร่วมของประชาชน ซึ่งประชาชนจะมีบทบาทในการตัดสินใจได้เพียงใดนั้นขึ้นอยู่กับองค์ประกอบของคณะกรรมการที่เป็นผู้แทนประชาชนในพื้นที่

1.5 แนวทางการจัดการการมีส่วนร่วมของประชาชน

สมลักษณ์ ไชยเสรีรัฐ (2549: 142-149) ได้แบ่งแนวทางการจัดการการมีส่วนร่วมของประชาชนเป็น 3 ด้านหลัก คือ ด้านประชาชน (Public) ด้านการมีส่วนร่วม (Participation) และด้านภาครัฐ โดยการมีส่วนร่วม (Participation) มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อให้ประชาชนที่เป็นบุคคลหรือคณะบุคคลเข้ามามีส่วนร่วมในขั้นตอนต่างๆ ในการดำเนินการพัฒนา ช่วยเหลือ สนับสนุนทำประโยชน์ในเรื่องต่างๆ หรือกิจกรรมต่างๆ ตั้งแต่ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมดำเนินการ ร่วมรับผลประโยชน์ และร่วมประเมินผล เพื่อให้เกิดการยอมรับ และก่อให้เกิดผลประโยชน์สูงสุดกันทุกฝ่าย ดังนี้

1.5.1 การรับรู้ (Perception)

ต้องสร้างสำนึกให้ทั้งภาครัฐและประชาชน มีความตระหนัก การรับรู้ การยอมรับในสิทธิหน้าที่และส่วนร่วมของทุกกลุ่มทุกฝ่าย โดยภาครัฐนั้น เจ้าหน้าที่ของรัฐจะต้องสร้างสำนึกใหม่ว่ากิจการที่ตนรับผิดชอบไม่ใช่ “รัฐกิจ” หรือ “กิจการของรัฐ” ที่ตนเท่านั้น มีสิทธิตัดสินใจ แต่เป็นสาธารณกิจที่สาธารณชนชอบที่จะมีส่วนร่วมในการคิด ร่วมกระทำหรือตรวจสอบ หากเจ้าหน้าที่ของรัฐไม่ปรับทัศนคติให้ได้เช่นนี้ ก็จะต้องเผชิญกับสถานะที่อาจเกิดข้อขัดแย้งกับประชาชนกลุ่มที่ต้องการมีส่วนร่วมได้ ส่วนภาคประชาชน การตระหนัก การรับรู้และยอมรับในสิทธิหน้าที่ ตลอดจนการมีส่วนร่วมนั้น ต้องเข้าใจว่าตนและผู้อื่น ต่างก็มีสิทธิหน้าที่และส่วนร่วมเสมอกันตาม

หลักการเท่าเทียมกัน ดังนั้นผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายต้องยอมรับการ “รวมขอม” และ “ประสานประโยชน์” มิฉะนั้นความแตกต่างในผลประโยชน์และจุดยืน จะนำไปสู่ความขัดแย้งและความรุนแรงในที่สุด

1.5.2 ทักษะ (Attitude)

ต้องสร้างความเข้าใจและปรับทัศนคติของบุคลากรภาครัฐและภาคประชาชนทั้งสองฝ่าย ให้มีทัศนคติที่ดีต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน กล่าวคือ ภาครัฐจะต้องเห็นการมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นเรื่องที่ต้องส่งเสริมเพื่อประโยชน์หลายประการ อาทิ เพื่อการได้ข้อมูลข้อเท็จจริงและความคิดที่หลากหลาย รวมทั้งบุคลากรภาครัฐผู้รับผิดชอบด้านการมีส่วนร่วม จะต้องมีความเข้าใจที่ดีต่อประชาชนและต่อกระบวนการมีส่วนร่วม มีการปรับปรุงบทบาทและค่านิยม ตลอดจนต้องมีความอดทนในการทำงานกับประชาชน เพราะการมีส่วนร่วมต้องใช้ระยะเวลายาวนาน ต้องทำอย่างต่อเนื่อง และมีความจริงใจต่อประชาชน ในขณะเดียวกันภาคประชาชนเองก็ควรมีท่าทีที่เข้าใจความสำคัญของการมีส่วนร่วมของประชาชน และจะต้องมีทัศนคติที่ดีต่อกระบวนการมีส่วนร่วมและต่อเจ้าหน้าที่เช่นเดียวกัน ก่อให้เกิดความสัมพันธ์อันดีระหว่างประชาชนและเจ้าหน้าที่ ทำให้เกิดความไว้วางใจซึ่งกันและกันมากขึ้น ส่งผลให้กิจกรรมการมีส่วนร่วมบรรลุเป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้น หากทั้งสองฝ่ายต่างมีทัศนคติที่ดีต่อการมีส่วนร่วมและต่อกันแล้ว ความร่วมมือ “ประชารัฐ” ก็พัฒนาได้ดียิ่งขึ้น

1.5.3 การเป็นตัวแทน (Representation)

การสรรหาและคัดเลือกตัวแทน จะต้องคำนึงถึงประชาชนทุกกลุ่ม ทุกฝ่าย เพื่อให้ประชาชนกลุ่มต่างๆ ที่หลากหลายทุกกลุ่มนั้นมีตัวแทนเข้าไปร่วมด้วย จะได้ ประสานผลประโยชน์กันจนลงตัวและเกิดความเป็นธรรมขึ้น รวมทั้งควรคำนึงถึงคุณสมบัติของตัวแทนที่ต้องการด้วย โดยพิจารณาจากคุณสมบัติในด้านต่างๆ เช่น ทักษะและความสามารถที่เกื้อหนุนกัน ความสอดคล้องของเทคโนโลยี วัตถุประสงค์ ค่านิยม และวัฒนธรรมองค์กร การตอบสนองซึ่งกันและกัน ความรับผิดชอบ ความมั่นคงด้านการเงิน ความสามารถในการสร้างความเชื่อมั่น เป็นต้น นอกจากนี้ กลุ่มที่เป็นตัวแทนจะต้องมีความน่าเชื่อถือจากกลุ่มทั้งหลายหรือผู้มีส่วนได้เสีย และมีปัจจัยที่สำคัญอีกประการหนึ่งที่ต้องตระหนักถึง คือสมาชิกที่เป็นตัวแทนต้องมีความรู้สึกที่จะต้องอาศัยซึ่งกันและกัน

1.5.4 ความเชื่อมั่นและไว้วางใจ (Trust)

การมีส่วนร่วมนั้น ต้องสร้างให้สมาชิกมีความเข้าใจและมีความจริงใจในการเข้าร่วม สิ่งที่จะได้ตามมาคือความเชื่อมั่นและไว้วางใจ (Trust) ในองค์กร โดยการสร้างความเชื่อมั่นและไว้วางใจกันนั้น ต้องแสดงให้เห็นอย่างชัดเจน กำหนดให้เป็นรูปธรรมและเป็นวัฒนธรรมขององค์กร ซึ่งการสร้าง ความเชื่อถือ ศรัทธา ความไว้วางใจกันและกัน เป็นเงื่อนไขสำคัญที่จะทำให้

กระบวนการมีส่วนร่วมประสบความสำเร็จหรือล้มเหลว การสร้างความเชื่อถือไว้วางใจอาจทำได้คือ การแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร การดำเนินกิจกรรมการมีส่วนร่วมอย่างต่อเนื่อง และนำเสนอข้อมูลข้อเท็จจริงอย่างตรงไปตรงมาครบถ้วน รวมทั้งต้องมีการติดต่อระหว่างสมาชิกอย่างสม่ำเสมอบ่อยครั้ง และทำอย่างตั้งใจทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการภายในองค์กร ซึ่งเป็นสิ่งที่จะทำให้เกิดความสำเร็จในการสร้าง และดำรงไว้ซึ่งความเชื่อมั่นและความไว้วางใจการร่วมมือซึ่งกันและกัน

1.5.5 การแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร (Information-sharing)

สร้างกลไกเพื่อการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร เนื่องจากการมีส่วนร่วมเป็นกระบวนการที่ทำให้ข้อมูลข่าวสาร ทั้งด้านที่เป็นข้อเท็จจริงและด้านที่เป็นความคิด ความรู้สึก ความคาดหวัง ได้ถูกแสดงออกมาอย่างหลากหลายกลุ่มลึกและสมบูรณ์ครบถ้วนมากขึ้น ซึ่งจะทำให้การวินิจฉัยปัญหาและการเสนอทางเลือกในการแก้ไขปัญหาที่หลากหลาย และตรงกับความต้องการมากขึ้น ผลที่ตามมาคือทำให้การตัดสินใจในการกำหนดนโยบาย และการวางแผนดำเนินไปได้อย่างรอบรู้ รอบคอบและรอบด้านยิ่งขึ้น โดยการที่ประชาชนจะมีส่วนร่วมได้อย่างมีประสิทธิภาพนั้น จำเป็นที่จะต้องมีความรู้ และมีข้อมูลข่าวสารเพียงพอ ในนโยบายที่ตนต้องการมีส่วนร่วม ข้อมูลข่าวสารเหล่านี้ส่วนใหญ่แล้วมักจะเป็นของหน่วยงานที่เป็นผู้ริเริ่มนโยบาย บางส่วนเกิดจากการศึกษาของนักวิชาการ และองค์กรพัฒนาเอกชน ดังนั้นประชาชนที่สนใจการมีส่วนร่วมกับนโยบายใดอาจไปขอความร่วมมือ และข้อมูลจากบุคคลและองค์กรเหล่านั้น

1.5.6 ฉันทามติ (Consensus)

การมีส่วนร่วมเป็นการสร้างฉันทามติ โดยการให้ประชาชนและผู้ที่เกี่ยวข้องทุกภาคส่วนเข้าร่วม ในการหาวิธีแก้ไขปัญหาที่ยุ่ยากซับซ้อนร่วมกัน หาทางออกสำหรับการแก้ไขปัญหาต่างๆ ในทางสันติ เป็นที่ยอมรับหรือเป็นฉันทามติของประชาสังคม ซึ่งทุกคนยินยอมเห็นพ้องต้องกันในทุกๆ ขั้นตอนของกระบวนการมีส่วนร่วม โดยเสาหลักของการมีส่วนร่วมที่ดีก็คือการที่ประชาชนสามารถที่จะร่วมมือกัน ลดความขัดแย้ง สร้างข้อตกลงที่มั่นคงยืนยาว การยอมรับระหว่างกลุ่ม และหาข้อสรุปร่วมกันได้ทุกฝ่าย แม้ว่าอาจจะมีความเห็นที่แตกต่างกันก็ตาม ก็ต้องสามารถที่จะปรับความเห็นที่ต่างกัน โดยการเจรจาหาข้อยุติที่ทุกฝ่ายยอมรับกันได้โดยสันติวิธี เพื่อนำไปสู่ข้อสรุปที่เห็นพ้องหรือฉันทามติร่วมกันได้ทุกฝ่าย

1.5.7 การมีปฏิสัมพันธ์ (Interaction)

องค์กรการมีส่วนร่วมต้องสร้างให้เกิดการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างกันภายในองค์กร คือจะต้องจัด กิจกรรมที่ทำให้มีการพบปะ พูดคุย แลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร ความคิดเห็นของกันและกันเป็นการสื่อสารแบบ 2 ทาง (Two Ways Communication) ก่อให้เกิดความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างกัน ซึ่งจะนำไปสู่การลดอคติที่มีต่อกันและเกิดความเข้าใจที่ดีขึ้นระหว่าง ผู้ที่เข้าร่วม สิ่งเหล่านี้นับว่าเป็นกลไกที่จะช่วยป้องกันความขัดแย้ง ที่อาจจะเกิดขึ้นหรือกรณีที่มีความขัดแย้งเกิดขึ้นแล้วก็เป็น

กลไก ที่ช่วยบรรเทาความขัดแย้งให้ลดระดับความรุนแรงลงได้ ซึ่งการมีปฏิสัมพันธ์ในกระบวนการการมีส่วนร่วมของประชาชนก็ เพื่อที่จะให้เกิดการตัดสินใจที่ดีขึ้นและรับการสนับสนุนจากสาธารณชน ซึ่งเป้าหมายของกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนก็คือ การให้ข้อมูลต่อสาธารณชน และให้สาธารณชนแสดงความคิดเห็นต่อโครงการที่นำเสนอหรือนโยบายรัฐ รวมทั้งมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาเพื่อหาทางออกที่ดีที่สุด ตลอดจนสร้างความสัมพันธ์ที่ดีสำหรับทุกๆ คน

1.5.8 ความประสงค์หรือความมุ่งหมาย (Purpose)

ต้องกำหนดความประสงค์หรือความมุ่งหมายในการมีส่วนร่วมไว้อย่างชัดเจนว่าเป็นไปเพื่ออะไร ผู้เข้าร่วมจะได้ตัดสินใจดีกว่า ควรเข้าร่วมหรือไม่ การมีความมุ่งหมายที่ต้องการบรรลุชัดเจน จะนำทางให้สมาชิกผู้เข้าร่วมได้เข้าใจตรงกันและเดินไปในทิศทางเดียวกัน ซึ่งจะสะท้อนให้เห็นความเป็นเอกภาพทางความคิดเห็น เอกภาพในการดำเนินกิจกรรม และความเข้มแข็งขององค์กร นอกจากนี้ การมีส่วนร่วมต้องมีกิจกรรมเป้าหมาย ในการให้ประชาชนเข้ามีส่วนร่วมต้องระบุลักษณะของกิจกรรมว่า มีรูปแบบและลักษณะอย่างไร เพื่อที่ประชาชนจะได้ตัดสินใจว่า ควรเข้าร่วมหรือไม่ รวมทั้งขั้นตอนของกิจกรรมจะต้องระบุไว้ในกิจกรรมแต่ละอย่างมีกี่ขั้นตอน และประชาชนสามารถเข้าร่วมในขั้นตอนใดบ้าง

1.5.9 การประเมินผล (Appraisal)

ต้องมีระบบการประเมินผล เนื่องจากการประเมินผลเป็นขั้นตอนหนึ่งในกระบวนการมีส่วนร่วม และถือเป็นเครื่องมือสำคัญอย่างหนึ่งของผู้บริหารในการบริหารทรัพยากรบุคคลให้เกิดประโยชน์สูงสุด องค์กรใดที่มีการประเมินผลการปฏิบัติงานที่เป็นธรรม โปร่งใส และซื่อสัตย์คนคิดส่วนตัวออกได้มากที่สุด ถือว่าองค์กรนั้นใช้เครื่องมือนี้ได้อย่างได้ผลและเกิดประโยชน์ ในทำนองเดียวกันการประเมินผลการปฏิบัติงานของบุคลากรในองค์กร ย่อมส่งผลถึงประสิทธิภาพและประสิทธิผลขององค์กรได้เช่นเดียวกัน ซึ่งผลของกระบวนการประเมินผลก็จะกลายเป็นปัจจัยนำเข้าไปในกระบวนการมีส่วนร่วมในขั้นตอนการวางแผน เพื่อนำปัญหาอุปสรรคที่เกิดขึ้นในทางปฏิบัติมาปรับปรุงแก้ไขและพัฒนาผลการดำเนินงานให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ดังนั้นการมีส่วนร่วมของประชาชนในการประเมินผลงาน (Performance Appraisal) จึงต้องเริ่มตั้งแต่การเข้าร่วมควบคุมร่วมติดตาม ร่วมประเมินผล ร่วมบำรุงรักษาโครงการและกิจกรรมที่จัดทำไว้ทั้งโดยเอกชนและรัฐบาล ให้ใช้ประโยชน์ได้ตลอดไป

1.5.10 ความโปร่งใส (Transparency)

ปรับปรุงกลไกการทำงานขององค์กรการมีส่วนร่วมให้มีความโปร่งใส เนื่องจากการมีส่วนร่วมนั้น เป็นกระบวนการที่ทำให้ประชาชนมีโอกาสตรวจสอบการใช้ดุลยพินิจสำหรับการตัดสินใจของรัฐบาลและหน่วยงานของรัฐ ซึ่งจะก่อให้เกิดความโปร่งใสในการดำเนินการลดการทุจริตและข้อผิดพลาดของนโยบาย แผน โครงการลงได้ โดยการสร้างความไว้วางใจซึ่งกันและ

กันของคนในองค์กร ซึ่งความโปร่งใสเป็นองค์ประกอบหนึ่งของการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี ประกอบด้วย ความไว้วางใจ การเปิดเผยข้อมูล การเข้าถึงข้อมูล และกระบวนการตรวจสอบ

1.5.11 ความเป็นอิสระ (Independence)

องค์กรการมีส่วนร่วมจะต้องมีความเป็นประชาธิปไตย โดยการให้เกียรติยอมรับความคิดเห็นของกันและกัน สมาชิกทุกคนในองค์กรมีอิสระทางความคิด การที่สมาชิกมีส่วนร่วมในการเสนอความคิดเห็นและตัดสินใจ จะเป็นปัจจัยให้เกิดความรู้สึกรับผิดชอบร่วมกัน ซึ่งหลักการและเงื่อนไขสำคัญของการมีส่วนร่วมประการหนึ่งคือ ความเป็นอิสระ หรือความสมัครใจที่จะเข้าร่วมหรือไม่เข้าร่วม การบังคับไม่ว่าจะอยู่ในรูปแบบของการคุกคาม การระดม และการว่าจ้าง ไม่ถือว่าเป็นการมีส่วนร่วม

1.5.12 ก้าวไปข้างหน้าอย่างต่อเนื่อง (Onward-doing)

องค์กรการมีส่วนร่วม ต้องเปิดโอกาสประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ เนื่องจากการมีส่วนร่วมของประชาชน ทำให้เกิดประสบการณ์ การเรียนรู้ใหม่ ความคิดใหม่ที่ท้าทายอย่างต่อเนื่อง ดังนั้น เพื่อให้เกิดการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนที่ก้าวไปข้างหน้าอย่างต่อเนื่อง ภาครัฐจะต้องเตรียมประชาชนให้มีความพร้อมและเห็นประโยชน์ของการมีส่วนร่วมด้วยการให้ความรู้ และการสร้างความเข้าใจในบทบาทของการมีส่วนร่วมภาคประชาชน รวมทั้งมีการพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกันอย่างต่อเนื่อง โดยความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกจะเป็นตัวกำหนดที่สำคัญ ที่จะทำให้การมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นไปอย่างต่อเนื่อง สม่ำเสมอ และการมีส่วนร่วมของประชาชนอย่างต่อเนื่อง จะเป็นปัจจัยสำคัญที่จะบ่งบอกถึงความเข้มแข็งของการมีส่วนร่วม รวมทั้งจะทำให้เกิดความมั่นใจได้ว่า การเปลี่ยนแปลงจะเป็นไปในทิศทางที่พึงปรารถนา ก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อชุมชนและสังคม

1.5.13 เครือข่าย (Network)

ส่งเสริมให้มีการผนึกกำลังร่วมกันของทั้งภาครัฐ และภาคประชาชนในลักษณะเครือข่ายคือ การที่จะต้องมาทำความเข้าใจกัน มาผนึกกำลังกันเป็นหนึ่งเดียวที่สำคัญต้องเป็นไปเพื่อสร้างผลประโยชน์ในเชิงการทำงานร่วมในรูปกิจกรรม โครงการ แผนงาน ที่จะต้องอาศัยความร่วมมือกัน ต้องผนึกกำลังขอความร่วมมือ หรืออาศัยการทำกิจกรรมร่วมมือกันหลายองค์กร ซึ่งเครือข่ายความร่วมมือจะต้องเกิดขึ้นจากวิสัยทัศน์ของสมาชิก ผู้บริหาร และบุคคลในชุมชนเป็นหลัก โดยเครือข่ายความร่วมมือนั้น จำเป็นต้องให้มีตัวแทนของประชาชนมาพบปะพูดคุยเพื่อก่อตัวและกล่าวถึงวัตถุประสงค์ร่วมกัน ดังนั้น เครือข่ายการมีส่วนร่วมจึงเป็นกระบวนการเชื่อมโยงสมาชิกในกลุ่มหรือเชื่อมโยงองค์กรการมีส่วนร่วมกับสมาชิก ประชาชน และกลุ่ม / องค์กรต่างๆ ในชุมชนเข้าด้วยกัน โดยมีรูปแบบความสัมพันธ์การมีส่วนร่วมในแนวราบขององค์กรการมีส่วนร่วมและชุมชน รวมทั้งเป็นกระบวนการส่งเสริมสนับสนุนประชาชนให้สามารถพัฒนาชุมชนของตนเอง โดยอาศัยเครือข่ายการมี

ส่วนร่วมในการทำงานของคนในชุมชน เพื่อร่วมกันแก้ไขปัญหาของคนและปัญหาส่วนรวมในชุมชน ซึ่งการดำเนินงานของเครือข่ายจะนำไปสู่การพัฒนาการมีส่วนร่วมที่ยั่งยืนได้ในที่สุด

1.6 ปัญหาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการนโยบายสาธารณะ

ในสถานการณ์ปัจจุบันของสังคมไทย ถึงแม้จะมีกฎหมายและนโยบายของภาครัฐในหลายๆ เรื่องที่เปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมกันมากขึ้น แต่ในทางปฏิบัติก็ยังพบปัญหาอุปสรรคในการเข้ามามีส่วนร่วมโดยเฉพาะ ปัญหาพื้นฐานที่นำมาซึ่งปัญหาอื่นๆ อีกมากมาย เช่น การขาดข้อมูลข่าวสาร ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทั้งที่เป็นภาคประชาชนและภาครัฐโดยภาคประชาชนพยายามเรียกร้องการเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมือง การกำหนดนโยบายอันจะส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตของประชาชน และในขณะเดียวกันเองภาครัฐก็มักจะอ้างความชอบธรรมของการใช้อำนาจในการปกครองและใช้การมีส่วนร่วมในมิติที่ตรงกันข้ามกับภาคประชาชนเสมอ จากปัญหาพื้นฐานดังกล่าว ได้มีนักวิชาการได้ทำการศึกษาถึงปัญหาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนไว้อย่างน่าสนใจดังนี้

ประเวศ วะสี (2548) ในหนังสือเรื่อง กระบวนการนโยบายสาธารณะ กล่าวว่าในความเป็นจริงนโยบายสาธารณะนั้นมักจะประกอบด้วยบุคคล 3 ประการ คือ 1) ขาดฐานความรู้ อันเกิดจากการคิดเอาเอง การมีประโยชน์แฝงเร้น จากความคิดชั่วร้ายที่ขาดข้อมูลหลักฐานและวิจรณ์ญาณมาอย่างดี 2) ขาดการมีส่วนร่วมอย่างกว้างขวาง บางทีคนไม่กี่คนหรือคนคนเดียวกำหนดนโยบาย โดยปราศจากการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียอย่างกว้างขวาง แต่คนทั้งประเทศได้รับผลเสีย 3) ขาดศีลธรรม คือ ขาดอุดมคติ เพื่อความถูกต้องดีงามและประโยชน์ของคนทั้งหมด แต่เพื่อประโยชน์แฝงเร้นของบางคนบางกลุ่ม ทั้งที่กระบวนการในอุดมคมนั้น มีลักษณะดังนี้ 1) เป็นกระบวนการทางปัญญาใช้หลักฐานเป็นข้อเท็จจริงที่ผ่านการวิเคราะห์ การสังเคราะห์มาอย่างดีจนเป็นความรู้ ที่เรียกว่าเป็นการสร้างนโยบายที่อยู่บนฐานของความรู้ 2) เป็นกระบวนการทางสังคม นโยบายกระทบต่อสังคมทั้งหมดอย่างรุนแรง ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย คือสังคมเข้ามามีส่วนร่วมเรียนรู้ กำหนดนโยบาย เป็นกระบวนการเปิดเผยโปร่งใส และเป็นไปตามรัฐธรรมนูญ 3) กระบวนการศีลธรรม กระบวนการนโยบายสาธารณะควรมีอุดมคติเพื่อความถูกต้องดีงาม และประโยชน์สุขของคนทั้งมวล ไม่แฝงเร้นเพื่อผลประโยชน์เฉพาะตนและกลุ่ม

บัณฑิต เศรษฐศิริโรจน์ (2551) ได้เสนอบทความในการประชุมทางวิชาการของสถาบันพระปกเกล้าครั้งที่ 10 ปี 2551 เรื่อง กระบวนการตัดสินใจทางการเมืองเรื่องสิ่งแวดล้อมในระยะเปลี่ยนผ่านของสังคมไทย โดยได้กล่าวถึงปัญหาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการนโยบายสาธารณะไว้ว่า แม้จะได้มีการบัญญัติการมีส่วนร่วมของประชาชนไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ตั้งแต่ พ.ศ. 2540 ต่อเนื่องมาถึง พ.ศ. 2550 ความพยายามผลักดันการปฏิรูปกระบวนการนโยบายสาธารณะให้เป็นไปตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ ต้องเผชิญ

กับปัญหาอุปสรรค หลายประการ ทั้งจากแรงกดดันของกระแสโลกาภิวัตน์ ทุนนิยมเสรี แรงต้านและแรงเสียดทานจากหน่วยงานของรัฐที่ไม่ต้องการ ความเปลี่ยนแปลงหรือการสูญเสียอำนาจ ปัญหาดังกล่าวนำไปสู่การปะทะขัดแย้งของภาคส่วนต่างๆ ที่เกี่ยวข้องในกระบวนการสาธารณะในระดับต่างๆ และจากการศึกษาโดยสถาบันพระปกเกล้า เกี่ยวกับปัญหาการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการนโยบายสาธารณะพบว่า ปัญหาด้านการรับรู้เกี่ยวกับแนวคิดและความสำคัญของการมีส่วนร่วมของประชาชน ปัญหาด้านโครงสร้าง กฎหมายและกระบวนการนโยบายที่ไม่เอื้อต่อการมีส่วนร่วม ปัญหาการใช้เครื่องมือการมีส่วนร่วมของประชาชน ปัญหาเรื่องวัฒนธรรมการเมืองและความพร้อมของประชาชน ปัญหาด้านความพร้อมของรัฐ และปัญหาด้านตัวชี้วัดการมีส่วนร่วมทางการเมือง และมีใช้การเมือง

นอกจากนี้ **รังสรรค์ ธนะพรพันธุ์ (2552)** ได้นำเสนอบทความเรื่อง ทางเลือกทางรอดประเทศไทยในยุคโลกาภิวัตน์ ซึ่งมหาวิทยาลัยเที่ยงคืนได้นำมาเผยแพร่พบว่าปัญหาในกระบวนการเกี่ยวกับการกำหนดนโยบายนั้นมีความหมายพื้นฐานสำคัญอยู่ 3 ประการ คือ ปัญหาการขาดการมีส่วนร่วมของประชาชน ปัญหาการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร และปัญหาเรื่องความรับผิดชอบ

โดยสรุปแล้ว ปัญหาอุปสรรคที่สำคัญที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการนโยบายสาธารณะนั้น จะประกอบไปด้วยปัญหาด้านการขาดความรู้ความเข้าใจที่แท้จริงเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม ซึ่งนำไปสู่มุมมองของการมีส่วนร่วมที่แตกต่างกันทั้งของภาคประชาชนและภาครัฐ ซึ่งอาจนำไปสู่ความขัดแย้งและการปะทะที่รุนแรงได้ นอกจากนี้อาจจะเกิดจากปัญหาด้านโครงสร้างกฎหมาย กระบวนการนโยบายสาธารณะที่ไม่เอื้อต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน และปัญหาที่สำคัญอีกประการก็คือผู้มีอำนาจในการกำหนดนโยบายขาดศีลธรรม หรือขาดอุดมคติเพื่อความที่ถูกต้องดีงามอันจะนำไปสู่ผลประโยชน์ของประชาชนทั้งหมด

2. แนวคิดการปกครองท้องถิ่น

2.1 ความหมายของการปกครองท้องถิ่น

ประทาน คงฤทธิศึกษากร (2526:15) นิยามว่า การปกครองท้องถิ่นเป็นระบบการปกครองที่เป็นผล สืบเนื่องมาจากการกระจายอำนาจทางการปกครอง ของรัฐ และโดยนัยนี้จะเกิดองค์การทำหน้าที่ ปกครองท้องถิ่นโดยคนในท้องถิ่นนั้นๆ องค์การนี้จัดตั้งและถูกควบคุมโดยรัฐบาล แต่ก็มี อำนาจในการกำหนดนโยบายและควบคุมให้มีการปฏิบัติให้เป็นไปตามนโยบายของตนเอง

อุทัย หิรัญโต (2523:2) นิยามว่า การปกครองท้องถิ่น คือ การปกครองที่รัฐบาลมอบอำนาจให้ประชาชน ในท้องถิ่นใดท้องถิ่นหนึ่งจัดการปกครองและดำเนินการ บางอย่าง โดยดำเนินการกันเอง เพื่อบำบัดความต้องการของตน การบริหารงานของท้องถิ่นมีการจัดเป็นองค์การมี

เจ้าหน้าที่ ซึ่งประชาชนเลือกตั้งขึ้นมาทั้งหมด หรือบางส่วน ทั้งนี้มีความเป็นอิสระในการบริหารงาน แต่รัฐบาลต้องควบคุมด้วยวิธีการต่างๆ ตามความเหมาะสม จะปราศจากการควบคุม ของรัฐหาได้ไม่ เพราะการปกครองท้องถิ่นเป็นสิ่งที่มีรัฐทำให้เกิดขึ้น

Daniel Wit (1967) นิยามว่า การปกครองท้องถิ่น หมายถึง การปกครองที่รัฐบาลกลางให้อำนาจหรือกระจายอำนาจไปให้หน่วยการปกครองท้องถิ่น เปิดโอกาสให้ประชาชน ในท้องถิ่นได้มีอำนาจในการปกครองร่วมกันทั้งหมด หรือเป็นบางส่วนในการบริหารท้องถิ่น ตามหลักการที่ว่า ถ้าอำนาจการปกครองมาจากประชาชนในท้องถิ่นแล้ว รัฐบาลของท้องถิ่น ก็ย่อมเป็น รัฐบาลของประชาชน โดยประชาชนและเพื่อประชาชน

William V. Holloway (1951: 101-103) นิยามว่าการปกครองท้องถิ่น หมายถึง องค์การที่มีอาณาเขตแน่นอน มีประชากรตามหลักที่กำหนดไว้ มีอำนาจการปกครองตนเอง มีการ บริหารการคลังของตนเอง และมีสภาท้องถิ่นที่สมาชิกได้รับการเลือกตั้งจากประชาชน

John J. Clarke (1957: 87-89) นิยามว่า การปกครองท้องถิ่น หมายถึง หน่วย การ ปกครองที่มีหน้าที่รับผิดชอบเกี่ยวกับบริการให้บริการประชาชนในเขตพื้นที่หนึ่งพื้นที่ใด โดยเฉพาะ และหน่วยการปกครอง ดังกล่าวนั้นจัดตั้งและอยู่ในความดูแลของรัฐบาลกลาง

Haris G. Montagu (1984: 574) นิยามว่า การปกครองท้องถิ่น หมายถึง การ ปกครองซึ่งหน่วยการปกครองท้องถิ่นได้มีการเลือกตั้งโดยอิสระเพื่อเลือกผู้ที่มีหน้าที่บริหาร การ ปกครองท้องถิ่น มีอำนาจอิสระพร้อมความรับผิดชอบซึ่งตนสามารถที่จะใช้ได้โดยปราศจาก การ ควบคุมของหน่วย การบริหารราชการส่วนกลางหรือภูมิภาค แต่ทั้งนี้หน่วยการปกครองท้องถิ่น ยัง ต้องอยู่ภายใต้ บทบังคับว่าด้วยอำนาจสูงสุดของประเทศ ไม่ได้กลายเป็นรัฐอิสระใหม่แต่อย่างใด

Emile J. Sady (1957:78-79) นิยามว่า การปกครองท้องถิ่น หมายถึง หน่วยการ ปกครอง ทางการเมืองที่อยู่ในระดับต่ำจากรัฐ ซึ่งก่อตั้งโดยกฎหมาย และมีอำนาจอย่างเพียงพอที่จะ ทำกิจการ ในท้องถิ่นได้ด้วยตนเอง รวมทั้งอำนาจจัดเก็บภาษี เจ้าหน้าที่ของหน่วยการปกครองท้องถิ่น ดังกล่าวอาจได้รับการเลือกตั้งหรือแต่งตั้งโดยท้องถิ่นก็ได้

William A. Robson (1953:574) นิยามว่า การปกครองท้องถิ่น หมายถึง หน่วย การปกครองซึ่งรัฐได้จัดตั้งขึ้นและให้มีอำนาจปกครองตนเอง (Autonomy) มีสิทธิตามกฎหมาย (Legal Rights) และต้องมีองค์กรที่จำเป็นในการปกครอง (Necessary Organization) เพื่อปฏิบัติ หน้าที่ให้สมความมุ่งหมายของการปกครองท้องถิ่นนั้นๆ

จากนิยามต่างๆ ข้างต้นสามารถสรุปหลักการปกครองท้องถิ่นได้ในสาระสำคัญ ว่า คือการปกครองของชุมชนหนึ่ง ซึ่งชุมชนเหล่านั้นอาจมีความแตกต่างกันในด้านความเจริญ จำนวน ประชากรหรือขนาดของพื้นที่ เช่น หน่วยการปกครองส่วนท้องถิ่น ของไทยจัดเป็นกรุงเทพมหานคร

เทศบาล องค์การบริหารส่วนจังหวัด องค์การบริหาร ส่วนตำบล และเมืองพัทยาตามเหตุผลดังกล่าว (ชวงศ์ ฉายะบุตร: 2539)

ทั้งนี้หน่วยการปกครองท้องถิ่นจะต้องมีอำนาจอิสระ (Autonomy) ในการปฏิบัติหน้าที่ ตามความเหมาะสม กล่าวคือ อำนาจของหน่วยการปกครองท้องถิ่นจะต้องมีขอบเขตพอควร เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อการปฏิบัติหน้าที่ของหน่วยการปกครองท้องถิ่นอย่างแท้จริง หากมีอำนาจมากเกินไปไม่มีขอบเขต หน่วยการปกครองท้องถิ่นนั้น ก็จะกลายสภาพเป็น รัฐอธิปไตยเอง เป็นผลเสียต่อความมั่นคงของรัฐบาล อำนาจของท้องถิ่นนี้มีขอบเขต ที่แตกต่างกันออกไป ตามลักษณะความเจริญและความสามารถของประชาชนในท้องถิ่นนั้น เป็นสำคัญ รวมทั้งนโยบายของรัฐบาลในการพิจารณาการกระจายอำนาจให้หน่วยการปกครอง ท้องถิ่นระดับใด จึงจะเหมาะสม อีกทั้งหน่วยการปกครองท้องถิ่นจะต้องมีสิทธิตามกฎหมาย (Legal Rights) ที่จะดำเนินการ ปกครองตนเอง สิทธิตามกฎหมายแบ่งได้เป็น 2 ประเภท คือ

1) หน่วยการปกครองท้องถิ่นมีสิทธิที่จะตรากฎหมายหรือระเบียบข้อบังคับต่างๆ ขององค์การปกครองท้องถิ่น เพื่อประโยชน์ในการบริหารตามหน้าที่และ เพื่อใช้บังคับประชาชนในท้องถิ่นนั้นๆ เช่น เทศบัญญัติ ข้อบังคับ สุขาภิบาล เป็นต้น

2) สิทธิที่เป็นหลักในการดำเนินการบริหารท้องถิ่น คือ อำนาจในการกำหนดงบประมาณ เพื่อบริหารกิจการตามอำนาจหน้าที่ของหน่วยการปกครอง ท้องถิ่นนั้นๆ

นอกจากนี้หน่วยการปกครองส่วนท้องถิ่นจำเป็นต้องมีองค์กรที่จำเป็นในการบริหารและการปกครองตนเอง องค์กรที่จำเป็นของท้องถิ่น จัดแบ่งเป็นสองฝ่าย คือ องค์กรฝ่ายบริหารและ องค์กรฝ่ายนิติบัญญัติ เช่น การปกครอง ท้องถิ่นแบบเทศบาลจะมีคณะเทศมนตรีเป็นฝ่ายบริหารและสภาเทศบาลเป็นฝ่ายนิติบัญญัติ หรือในแบบมหานคร คือกรุงเทพมหานครจะมีผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครเป็นฝ่ายบริหาร สภากรุงเทพมหานครจะเป็นฝ่ายนิติบัญญัติ เป็นต้น

2.2 วัตถุประสงค์ของการปกครองส่วนท้องถิ่น

ชวงศ์ ฉายะบุตร (2539: 26) ได้จำแนกวัตถุประสงค์ของการปกครองท้องถิ่นไว้ดังนี้

2.2.1 ช่วยแบ่งเบาภาระของรัฐบาล เป็นสิ่งที่เห็นได้ชัดว่าในการบริหารประเทศจะต้องอาศัยเงินงบประมาณเป็นหลัก หากเงินงบประมาณจำกัด ภารกิจที่จะต้องบริการ ให้กับชุมชนต่างๆ อาจไม่เพียงพอ ดังนั้นหากจัดให้มีการปกครองท้องถิ่น หน่วยการปกครองท้องถิ่นนั้นๆ ก็ สามารถมีรายได้ มีเงินงบประมาณของตนเองเพียงพอ ที่จะดำเนินการสร้างสรรค์ความเจริญให้กับท้องถิ่นได้ จึงเป็นการแบ่งเบาภาระของ รัฐบาลได้เป็นอย่างมาก การแบ่งเบานี้เป็น การแบ่งเบาทั้งในด้านการเงิน ตัวบุคคล ตลอดจนเวลาที่ใช้ในการดำเนินการเพื่อสนองต่อความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นอย่างแท้จริง

2.2.2 เนื่องจากประเทศมีขนาดกว้างใหญ่ ความต้องการของประชาชนในแต่ละท้องถิ่น ย่อมมีความแตกต่างกัน การรอรับการบริการจากรัฐบาลแต่อย่างเดียว อาจไม่ตรงตามความต้องการที่แท้จริงและล่าช้า หน่วยการปกครองท้องถิ่นที่มีประชาชน ในท้องถิ่นเป็นผู้บริหารเท่านั้น จึงจะสามารถตอบสนองความต้องการนั้นได้

2.2.3 เพื่อความประหยัด โดยที่ท้องถิ่นแต่ละแห่งมีความแตกต่างกัน สภาพความเป็นอยู่ของ ประชาชนก็ต่างไปด้วย การจัดตั้งหน่วยปกครองท้องถิ่นขึ้นจึงมีความจำเป็น โดยให้อำนาจหน่วยการปกครองท้องถิ่นจัดเก็บภาษีอากร ซึ่งเป็นวิธีการหารายได้ให้กับท้องถิ่นเพื่อ นำไปใช้ในการบริหารกิจการของท้องถิ่น ทำให้ประหยัดเงินงบประมาณของรัฐบาล ที่จะต้องจ่ายให้กับท้องถิ่นทั่วประเทศเป็นอันมาก และแม้จะมีการจัดสรรเงินงบประมาณจาก รัฐบาลไปให้บ้างแต่ก็มีเงื่อนไขที่กำหนดไว้อย่าง รอบคอบ

2.2.4 เพื่อให้หน่วยการปกครองท้องถิ่นเป็นสถาบันที่ให้การศึกษากการปกครองระบอบประชาธิปไตย แก่ประชาชน จากการศึกษาการปกครองท้องถิ่น เปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการปกครองตนเอง ไม่ว่าจะโดยการสมัครรับเลือกตั้งเพื่อให้ประชาชนในท้องถิ่นเลือก เข้าไปทำหน้าที่ฝ่ายบริหาร หรือฝ่ายนิติบัญญัติของหน่วยการปกครองท้องถิ่นก็ตาม การปฏิบัติ หน้าที่ที่แตกต่างกันนี้มีส่วนในการส่งเสริมการเรียนรู้ถึงกระบวนการปกครองระบอบ ประชาธิปไตยในระดับชาติได้เป็นอย่างดี

2.3 ความสำคัญของการปกครองส่วนท้องถิ่น

จากแนวความคิดในการปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อสนับสนุนวัตถุประสงค์ทางการปกครองของรัฐในอันที่ จะรักษาความมั่นคงและความผาสุกของประชาชน โดยยึดหลักการกระจายอำนาจปกครอง และเพื่อให้สอดคล้องกับหลักการประชาธิปไตย โดยประชาชนมีส่วนร่วมในการปกครองตนเอง ความสำคัญของการปกครองท้องถิ่นจึงสามารถสรุปได้ดังนี้

2.3.1 การปกครองท้องถิ่นคือรากฐานของการปกครองระบอบประชาธิปไตย (Basic Democracy) เพราะการปกครองท้องถิ่นจะเป็นสถาบันฝึกสอนการเมืองการปกครองให้แก่ประชาชน ให้ประชาชนรู้สึกว่าคุณมีความเกี่ยวข้องกับส่วนได้ส่วนเสียในการปกครอง การบริหารท้องถิ่น เกิดความรับผิดชอบ และห่วงหาพันต่อประโยชน์อันพึงมีต่อท้องถิ่นที่ตนอยู่อาศัย อันจะนำมาซึ่งความศรัทธาเลื่อมใสในระบอบการปกครองประชาธิปไตยในที่สุด (ชูศักดิ์ เทียงตรง 2518: 6-7) โดยประชาชนจะมีโอกาสเลือกตั้งฝ่ายนิติบัญญัติ ฝ่ายบริหาร การเลือกตั้งจะเป็นการฝึกฝนให้ประชาชนใช้ดุลพินิจเลือกผู้แทนที่เหมาะสม สำหรับผู้ที่ได้รับเลือกตั้งเข้าไปบริหารกิจการของท้องถิ่น นับได้ว่าเป็นผู้นำในท้องถิ่นจะใช้ความรู้ความสามารถบริหารงานท้องถิ่น เกิดความคุ้นเคยมีความชำนาญในการใช้สิทธิและหน้าที่ของพลเมือง ซึ่งจะนำไปสู่การมีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับชาติต่อไป

2.3.2 การปกครองท้องถิ่นทำให้ประชาชนในท้องถิ่นรู้จักการปกครองตนเอง

(Self Government) หัวใจของการปกครองระบอบประชาธิปไตย ประการหนึ่งก็คือการปกครองตนเองมิใช่เป็น การปกครองอันเกิดจากคำสั่งเบื้องบน การปกครองตนเองคือการที่ประชาชนมีส่วนร่วมในการปกครอง ซึ่งผู้บริหารท้องถิ่นนอกจากจะได้รับเลือกตั้งมาเพื่อรับผิดชอบบริหารท้องถิ่น โดยอาศัยความร่วมมือ ร่วมใจจากประชาชน แล้วผู้บริหารท้องถิ่นจะต้องฟังเสียงประชาชนด้วยวิถีทางประชาธิปไตยต่างๆ เช่น เปิดโอกาสให้ประชาชนออกเสียงประชามติ (Referendum) ให้ประชาชนมีอำนาจถอดถอน (Recall) ซึ่งจะทำให้ประชาชนเกิดความสำนึกในความสำคัญของตนเองต่อท้องถิ่น ประชาชนจะมีส่วนร่วมรับรู้ถึงอุปสรรคปัญหาและช่วยกันแก้ไขปัญหาของท้องถิ่นของตน (อนันต์ อนันตกุล 2521: 6-7)

นอกจากนี้ การปกครองตนเองในรูปของการปกครองท้องถิ่นอย่างแท้จริง หรือ การกระจายอำนาจไปในระดับต่ำสุดคือ รากหญ้า (Grass roots) ซึ่งเป็นฐานเสริมสำคัญยิ่งของการพัฒนาระบบการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตย ความล้มเหลวของระบอบประชาธิปไตยมีหลายองค์ประกอบ แต่องค์ประกอบสำคัญยิ่งขาดอันหนึ่งก็คือการขาดรากฐานในท้องถิ่น (ลิขิต ธีรเวคิน 2525: 3)

2.3.3 การปกครองท้องถิ่นเป็นการแบ่งเบาภาระของรัฐบาล ซึ่งเป็นหลักการสำคัญของการกระจายอำนาจ ทั้งนี้การปกครองท้องถิ่นมีขึ้นเพื่อวัตถุประสงค์ในการแบ่งเบาภาระของรัฐบาล เนื่องจากความจำเป็นบางประการ ดังนี้ (ชวงค์ ฉายะบุตร 2539: 28-29)

1) ภารกิจของรัฐบาลมีอยู่อย่างกว้างขวาง นับวันจะขยายเพิ่มขึ้น ซึ่งจะเห็นได้จาก งบประมาณที่เพิ่มขึ้นในแต่ละปีตามความเจริญเติบโตของบ้านเมือง

2) รัฐบาลมีอาจจะดำเนินการในการสนองความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นได้อย่างทั่วถึง เพราะแต่ละท้องถิ่นย่อมมีปัญหาและความต้องการที่แตกต่างกัน การแก้ปัญหาหรือจัดบริการโครงการในท้องถิ่นโดยรูปแบบที่เหมือนกัน ย่อมไม่บังเกิดผลสูงสุด ท้องถิ่นย่อมรู้ปัญหาและเข้าใจปัญหาได้ดีกว่าผู้ซึ่งไม่อยู่ในท้องถิ่นนั้น ประชาชนในท้องถิ่นจึงเป็นผู้ที่เหมาะสมที่จะแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในท้องถิ่นนั้นมากที่สุด

3) กิจการบางอย่างเป็นเรื่องเฉพาะท้องถิ่นนั้น ไม่เกี่ยวพันกับท้องถิ่นอื่น และไม่มีส่วนได้ ส่วนเสียต่อประเทศโดยรวม จึงเป็นการสมควรที่จะให้ประชาชนในท้องถิ่นดำเนินการดังกล่าวเอง

ทั้งนี้การแบ่งเบาภาระทำให้รัฐบาลมีเวลาที่จะดำเนินการในเรื่องที่สำคัญหรือกิจการใหญ่ๆ ระดับชาติอันเป็นประโยชน์ต่อประเทศชาติโดยรวม ความคับคั่งของภาระหน้าที่ต่างๆ ที่รวมอยู่ส่วนกลางจะลดน้อยลง ความคล่องตัวในการดำเนินงานของส่วนกลางจะมากขึ้น

2.3.4 การปกครองท้องถิ่นสามารถสนองความต้องการของท้องถิ่นตรงเป้าหมาย และมีประสิทธิภาพ เนื่องจากท้องถิ่นมีความแตกต่างกันไม่ว่าทางสภาพภูมิศาสตร์ ทรัพยากร ประชาชน ความต้องการ และปัญหาต่างกันออกไป ผู้ที่ให้บริการหรือแก้ไขปัญหาให้ถูกจุด และสอดคล้องกับความต้องการของประชาชนก็ต้องเป็นผู้ที่รู้ถึงปัญหาและความต้องการของประชาชน เป็นอย่างดี การบริหารงานจึงจะเป็นไปอย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ ไม่ต้องเสียเวลาเสนอเรื่องขอ อนุมัติไปยังส่วนเหนือขึ้นไป ท้องถิ่นจะบริหารงานให้เสร็จสิ้นลงภายในท้องถิ่นนั่นเอง ไม่ต้องสิ้นเปลือง เวลาและค่าใช้จ่ายโดยไม่จำเป็น

2.3.5 การปกครองท้องถิ่นจะเป็นแหล่งสร้างผู้นำทางการเมือง การบริหารของ ประเทศในอนาคต ผู้นำหน่วยการปกครองท้องถิ่นย่อมเรียนรู้ประสบการณ์ทางการเมือง การได้รับ เลือกลง การสนับสนุนจากประชาชนในท้องถิ่นย่อมเป็นพื้นฐานที่ดีต่ออนาคตทางการเมืองของตน และยังมีฝึกฝนทักษะทางการบริหารงานในท้องถิ่นอีกด้วย ในประเทศไทย ผู้นำทางการเมืองที่มีชื่อเสียง เช่น นายทองหยด จิตตะวีระ นายสุรินทร์ เทพกาญจนา เป็นต้น ล้วนแต่มีผลงานจากการเป็น นายกเทศมนตรี หรือผู้บริหารท้องถิ่นมาก่อน จนสามารถประสบความสำเร็จเป็นนักการเมืองที่มี ชื่อเสียงในระดับชาติ (วิญญู อังคนารักษ์ 2518: 98)

2.3.6 การปกครองท้องถิ่นสอดคล้องกับแนวความคิดในการพัฒนาชนบท แบบ พึ่งตนเอง การปกครองท้องถิ่นโดยยึดหลักการกระจายอำนาจ ทำให้เกิดการพัฒนาชนบท แบบ พึ่งตนเองทั้งทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม การดำเนินงานพัฒนาชนบทที่ผ่านมายังมีอุปสรรค สำคัญประการหนึ่ง คือ การมีส่วนร่วมจากประชาชน ในท้องถิ่นอย่างเต็มที่ ซึ่งการพัฒนาชนบทที่ สัมฤทธิ์ผลนั้น จะต้องมาจากการริเริ่มช่วยตนเอง ของท้องถิ่น ทำให้เกิดความร่วมมือร่วมแรงกัน โดย อาศัยโครงสร้างความเป็นอิสระ ในการปกครองตนเอง ซึ่งต้องมาจากการกระจายอำนาจอย่างแท้จริง มิเช่นนั้นแล้ว การพัฒนาชนบทจะเป็นลักษณะ “หยิบยื่นยัดใส่ หรือกึ่งหยิบยื่นยัดใส่” เกิดความ คาดหวัง ทุกปีจะมี “ลาภลอย” แทนที่จะเป็นผลดีต่อท้องถิ่นกลับสร้างลักษณะการพัฒนาแบบพึ่งพา ไม่ยอมช่วยตนเอง อันเป็นผลทางลบต่อการพัฒนาพื้นฐานระบอบประชาธิปไตย (ลิขิต ธีรเวคิน 2528: 3-4) ดังนั้นการกระจายอำนาจจึงจะทำให้เกิดลักษณะการพึ่งตนเอง ซึ่งเป็นหลักสำคัญของการพัฒนา ชนบทอย่างยิ่ง

อย่างไรก็ตามการกระจายอำนาจก็มีข้อพึงระวัง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่อง ของขอบเขตการกระจายอำนาจและการคำนึงถึงระดับความรู้ความสามารถของประชาชน ซึ่งเป็น ปัญหาที่ถกเถียงกันอย่างมาก และมีมานานตั้งแต่สมัยเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. 2475 กล่าวคือ ได้มีการถกเถียงถึงความพร้อมของประชาชนต่อการปกครองตนเองมาโดยตลอดจนถึงปัจจุบัน แต่จาก ความสำคัญของการปกครองท้องถิ่นนั้น หากจะมองรวมเป็นจุดใหญ่ๆ แล้ว สามารถแบ่งออกได้เป็น สองด้านคือ ด้านการเมืองการปกครอง และการบริหาร กล่าวคือ ในด้านการเมืองการปกครองนั้น

เป็นการปูพื้นฐานของการปกครอง ระบอบประชาธิปไตยและการเรียนรู้การปกครองตนเอง ส่วนด้านการบริหารนั้น เป็นการแบ่งเบาภาระของรัฐบาลและประชาชนในท้องถิ่นได้หาทางตอบสนองแก้ปัญหาด้วยตนเองด้วยกลไกทางการบริหารต่างๆ ทั้งในแง่ของการบริหารงานบุคคล การงบประมาณ และการจัดการ ฯลฯ

2.4 องค์ประกอบของการปกครองส่วนท้องถิ่น

ระบบการปกครองส่วนท้องถิ่นจะต้องประกอบด้วย องค์ประกอบ 8 ประการ คือ (อุทัย หิรัญโต 2523: 22)

2.4.1 สถานะตามกฎหมาย (Legal Status) หมายความว่า หากประเทศใดกำหนดเรื่องการปกครองท้องถิ่นไว้ในรัฐธรรมนูญของประเทศ การปกครองท้องถิ่นในประเทศนั้นจะมีความเข้มแข็งกว่าการปกครองท้องถิ่นที่จัดตั้งโดยกฎหมายอื่น เพราะข้อความที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญนั้นเป็นการแสดงให้เห็นว่า ประเทศนั้นมีนโยบายที่จะกระจายอำนาจอย่างแท้จริง

2.4.2 พื้นที่และระดับ (Area and Level) ปัจจัยที่มีความสำคัญต่อการกำหนดพื้นที่และระดับของหน่วยการปกครองท้องถิ่นมีหลายประการ เช่น ปัจจัยทางภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ เชื้อชาติ และความสำนึกในการปกครองตนเองของประชาชน จึงได้มีกฎเกณฑ์ที่จะกำหนดพื้นที่และระดับของหน่วยการปกครองท้องถิ่นออกเป็น 2 ระดับ คือ หน่วยการปกครองท้องถิ่นขนาดเล็กและขนาดใหญ่ สำหรับขนาดของพื้นที่จากการศึกษาขององค์การสหประชาชาติ โดยองค์การอาหารและเกษตรแห่งสหประชาชาติ (FAO) องค์การศึกษาวิทยาศาสตร์และวัฒนธรรม (UNESCO) องค์การอนามัยโลก (WHO) และสำนักกิจการสังคม (Bureau of Social Affair) ได้ให้ความเห็นว่าหน่วยการปกครองท้องถิ่นที่สามารถให้บริการและบริหารงานอย่างมีประสิทธิภาพ ได้ควรมีประชากรประมาณ 50,000 คน แต่ก็ยังมีปัจจัยอื่นที่จะต้องพิจารณาด้วย เช่น ประสิทธิภาพในการบริหาร รายได้ และบุคลากร เป็นต้น

2.4.3 การกระจายอำนาจและหน้าที่ การที่จะกำหนดให้ท้องถิ่นมีอำนาจหน้าที่ มากน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับนโยบายทางการเมืองและการ ปกครองของรัฐบาลเป็นสำคัญ

2.4.4 องค์การนิติบุคคล จัดตั้งขึ้นโดยผลแห่งกฎหมายแยกจากรัฐบาลกลางหรือ รัฐบาลแห่งชาติ มีขอบเขตการปกครองที่แน่นอน มีอำนาจในการกำหนดนโยบาย ออกกฎ ข้อบังคับ ควบคุมให้มีการปฏิบัติตามนโยบายนั้นๆ

2.4.5 การเลือกตั้งสมาชิกองค์การหรือคณะผู้บริหารจะต้องได้รับเลือกตั้งจาก ประชาชนในท้องถิ่นนั้นๆ ทั้งหมดหรือบางส่วน เพื่อแสดงถึงการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองการ ปกครองของประชาชน โดยเลือกผู้บริหารท้องถิ่นของตนเอง

2.4.6 อิสระในการปกครองตนเอง สามารถใช้ดุลยพินิจของตนเองในการปฏิบัติกิจการภายใน ขอบเขตของกฎหมาย โดยไม่ต้องขออนุมัติจากรัฐบาลกลาง และไม่อยู่ในสายการบังคับบัญชาของหน่วยงานทางราชการ

2.4.7 งบประมาณของตนเอง มีอำนาจในการจัดเก็บรายได้ การจัดเก็บภาษีตามขอบเขตที่กฎหมายให้อำนาจในการจัดเก็บ เพื่อให้ท้องถิ่นมีรายได้เพียงพอที่จะทำนุบำรุงท้องถิ่นให้เจริญก้าวหน้าต่อไป

2.4.8 การควบคุมดูแลของรัฐ เมื่อได้รับการจัดตั้งขึ้นแล้วยังคงอยู่ในการกำกับดูแลจากรัฐ เพื่อประโยชน์และความมั่นคงของรัฐและประชาชนโดยรวม โดยการมีอิสระในการดำเนินงานของหน่วยการปกครองท้องถิ่นนั้น ทั้งนี้ได้หมายความว่ามีความเต็มทีที่เดียว คงหมายถึงเฉพาะอิสระในการดำเนินการเท่านั้น เพราะมิฉะนั้นแล้วท้องถิ่นจะกลายเป็นรัฐอธิปไตย (อนันต์ อนันตกุล 2521: 10) ดังนั้นรัฐจึงต้องสงวนอำนาจในการควบคุมดูแลอยู่

อย่างไรก็ตาม การปกครองท้องถิ่นกำหนดขึ้นบนพื้นฐานทฤษฎีการกระจายอำนาจและอุดมการณ์ประชาธิปไตย ซึ่งมุ่งเปิดโอกาสและสนับสนุนให้ประชาชนเข้ามีส่วนร่วมในกระบวนการทางการเมืองและกิจกรรมการปกครองตนเองในระดับหนึ่ง ซึ่งจะเห็นได้จากลักษณะสำคัญของการปกครองท้องถิ่นที่เน้นการมีอำนาจอิสระในการปกครองตนเองมีการเลือกตั้ง มีองค์การหรือสถาบันที่จำเป็นในการปกครองตนเอง และที่สำคัญก็คือ ประชาชนในท้องถิ่นจะมีส่วนร่วมในการปกครองตนเองอย่างกว้างขวาง

3. โครงสร้างการบริหารราชการส่วนท้องถิ่น จังหวัดชลบุรี

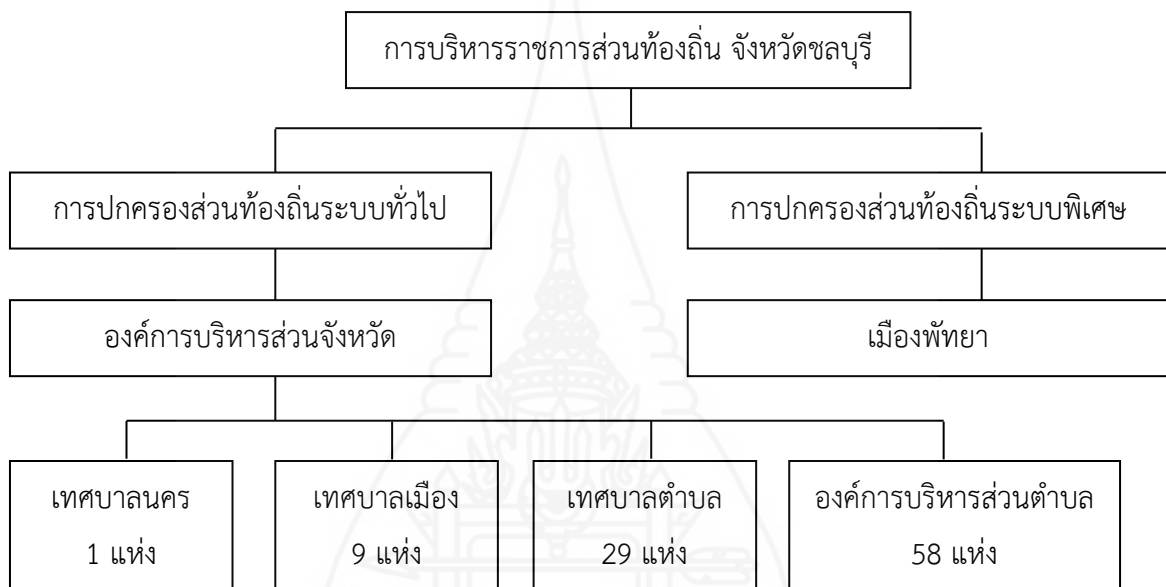
การจัดระเบียบบริหารราชการส่วนท้องถิ่น (Local Administration) ถือได้ว่าเป็นการบริหารราชการตามหลักการกระจายอำนาจการปกครอง (Decentralization) ที่รัฐบาลเป็นผู้กระจายอำนาจให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นผู้บริหารราชการในการจัดทำบริการสาธารณะ มีผู้บริหาร และสภาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมาจากการเลือกตั้งโดยตรงจากประชาชนในเขตพื้นที่ และมีการกำกับดูแลของรัฐบาลโดยผ่านทางจังหวัดและอำเภอ

การจัดตั้งองค์กรส่วนท้องถิ่นจะมีองค์ประกอบหลัก ได้แก่ เป็นองค์กรนิติบุคคล มีพื้นที่และขอบเขตการปกครองที่แน่นอน รวมทั้งมีอำนาจในการกำหนดนโยบาย และออกข้อบังคับเพื่อให้มีการปฏิบัติตามนโยบายนั้นๆได้ นอกจากนี้ยังมีสภาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และผู้บริหารมาจากการเลือกตั้งโดยตรงของประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตพื้นที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้นๆ

การบริหารราชการส่วนท้องถิ่นนั้นเป็นการกระจายอำนาจหน้าที่ในการจัดทำบริการสาธารณะของส่วนกลางและส่วนภูมิภาคให้แก่ส่วนท้องถิ่น โดยมีรายได้เป็นขององค์กรปกครองส่วน

ท้องถิ่นเอง ซึ่งมาจากการจัดหารายได้ด้วยตนเอง และจากเงินอุดหนุนของรัฐบาล รวมทั้งมีอิสระในการปกครองตนเอง สามารถใช้ดุลยพินิจภายในขอบเขตของกฎหมายที่ได้ให้อำนาจหน้าที่ไว้

ในปัจจุบันองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของไทยมี 2 ระบบ ได้แก่ ระบบทั่วไป ประกอบด้วย องค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาล องค์การบริหารส่วนตำบล ซึ่งเป็นรูปแบบการปกครองที่ใช้เหมือนกันทั่วประเทศ และการปกครองท้องถิ่นระบบพิเศษ 2 รูปแบบ ได้แก่ กรุงเทพมหานคร และเมืองพัทยา โดยในส่วนของจังหวัดชลบุรีได้แบ่งการบริหารส่วนท้องถิ่นตามการบริหารส่วนท้องถิ่นของประเทศไทย ดังภาพที่ 2.1



ภาพที่ 2.1 การบริหารส่วนท้องถิ่นของจังหวัดชลบุรี

ทั้งนี้โครงสร้างและอำนาจหน้าที่ขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดชลบุรี เป็นองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดอื่นๆ ดังโครงสร้างอำนาจและบทบาทหน้าที่ ดังต่อไปนี้

3.1 องค์การบริหารส่วนจังหวัด (อบจ.)

องค์การบริหารส่วนจังหวัด (อบจ.) เป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในระบบทั่วไป ซึ่งเป็นระบบที่ใช้ในจังหวัดต่างๆ ทุกจังหวัด มีพื้นที่รับผิดชอบเต็มพื้นที่ของจังหวัด อำนาจหน้าที่หลัก ประกอบด้วย การจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนจังหวัด และประสานการจัดทำแผนพัฒนาจังหวัด สนับสนุนสภาตำบลและราชการส่วนท้องถิ่นอื่นในการพัฒนาท้องถิ่น ประสานและให้ความร่วมมือในการปฏิบัติหน้าที่และแบ่งสรรเงินให้แก่ สภาตำบลและราชการส่วนท้องถิ่นตามที่กฎหมายกำหนด รวมทั้งมีอำนาจหน้าที่คุ้มครองดูแล บำรุงรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในเขตจังหวัดนั้นๆ ฯลฯ การจัดระเบียบบริหารราชการขององค์การบริหารส่วนจังหวัดในขณะนี้ เป็นไปตาม

ข้อกำหนดของพระราชบัญญัติองค์การบริหารส่วนจังหวัด พ.ศ. 2540 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2546

3.1.1 อำนาจหน้าที่ของสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัด

สภาองค์การบริหารส่วนจังหวัด มีหน้าที่ทางด้านนิติบัญญัติ และควบคุมฝ่ายบริหาร รวมทั้งควบคุมตรวจสอบการบริหารงานของฝ่ายบริหาร ประกอบด้วย

1) หน้าที่ด้านนิติบัญญัติ มีอำนาจหน้าที่พิจารณาร่างข้อบัญญัติขององค์การบริหารส่วนจังหวัดรวมทั้งข้อบัญญัติชั่วคราวขององค์การบริหารส่วนจังหวัด ข้อบัญญัติดังกล่าวนี้ องค์การบริหารส่วนจังหวัดกำหนดขึ้นเพื่อใช้ในการบริหารราชการขององค์การบริหารส่วนจังหวัดในเขตพื้นที่ของจังหวัดนั้นๆ

2) หน้าที่ด้านการควบคุมฝ่ายบริหาร แม้ว่านายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดจะต้องบริหารกิจการขององค์การบริหารส่วนจังหวัดให้เป็นไปตามระเบียบ ข้อบังคับ และบทบัญญัติของกฎหมายว่าด้วยการบริหารราชการขององค์การบริหารส่วนจังหวัดแล้วก็ตาม แต่หากเกิดข้อสงสัยในการบริหารราชการ สภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดอาจใช้วิธีการตั้งกระทู้ถาม หรืออาจตั้งคณะกรรมการวิสามัญเพื่อดำเนินการเรื่องใดเรื่องหนึ่ง หรือพิจารณาสอบสวนเรื่องราวต่างๆ ที่อยู่ในวงงานของสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัด เป็นต้น

3) หน้าที่ทางการด้านการควบคุมตรวจสอบการบริหารงานของฝ่ายบริหาร ในแต่ละปีฝ่ายบริหารจะต้องจัดทำงบประมาณรายจ่ายประจำปีขององค์การบริหารส่วนจังหวัด เรียกว่าร่างข้อบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปี รวมทั้งร่างข้อบัญญัติงบประมาณรายจ่ายเพิ่มเติม เสนอต่อสภาฯ พิจารณา ทั้งนี้ร่างข้อบัญญัติดังกล่าวถือได้ว่าเป็นเรื่องที่มีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง เพราะเป็นสิ่งที่แสดงให้เห็นว่า แผนงานโครงการพัฒนาต่างๆ ที่ฝ่ายบริหารได้กำหนดขึ้นนั้นสอดคล้องกับปัญหาและความต้องการของประชาชนหรือไม่ และการใช้จ่ายเงินงบประมาณตามแผนงานโครงการต่างๆ เป็นไปด้วยความประหยัดและมีประสิทธิภาพมากน้อยเพียงใด หากสภาฯ เห็นว่ามีข้อผิดพลาด ขาดตกบกพร่องหรือขัดแย้งกับกฎหมายก็ท้วงติงให้แก้ไขให้สมบูรณ์ถูกต้องก่อนนำไปใช้จ่าย และหากร่างข้อบัญญัติดังกล่าวมิได้เป็นเพื่อแก้ไขปัญหาหรือไม่สอดคล้องกับความต้องการของประชาชน สภาฯ อาจพิจารณาไม่รับหลักการ ซึ่งกรณีนี้ผู้ว่าราชการจังหวัดจะแต่งตั้งคณะกรรมการขึ้นมาชุดหนึ่งให้ปรับปรุงแก้ไขร่างข้อบัญญัติดังกล่าวแล้วคืนให้แก่นายกองค์การบริหารส่วนจังหวัด นำเข้าสู่สภาฯ พิจารณาภายใน 7 วัน หากนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดไม่ดำเนินการภายในกำหนด ผู้ว่าราชการจังหวัดจะได้รายงานต่อรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยเพื่อสั่งให้นายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดพ้นจากตำแหน่ง

3.1.2 นายกองค์การบริหารส่วนจังหวัด

นายกองค์การบริหารส่วนจังหวัด ทำหน้าที่เป็นฝ่ายบริหารที่มาจาก การเลือกตั้งโดยตรงของประชาชน เป็นผู้นำองค์การ และมีหน้าที่บริหารกิจการขององค์การบริหารส่วนจังหวัดให้เป็นไปตามกฎหมายระเบียบข้อบังคับต่างๆ ทั้งมีอำนาจในการแต่งตั้งผู้ที่มีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามเช่นเดียวกับผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัด เป็นรองนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดได้ เพื่อช่วยปฏิบัติหน้าที่ตามที่นายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดมอบหมาย และยังสามารถแต่งตั้งเลขานุการและที่ปรึกษาเพื่อช่วยบริหารกิจการแต่ต้องรวมกันแล้วไม่เกิน 5 คน ทั้งนี้คณะผู้บริหารที่นายกฯ แต่งตั้งจะต้องไม่เป็นสมาชิกสภาฯ โดยนายกฯ จะมีวาระการดำรงตำแหน่งคราวละ 4 ปี และดำรงตำแหน่งติดต่อกันเกิน 2 วาระไม่ได้

ในการบริหารกิจการขององค์การบริหารส่วนจังหวัด คณะผู้บริหารขององค์การบริหารส่วนจังหวัดจะจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนจังหวัด เพื่อใช้เป็นแนวทางในการบริหารกิจการ และการดำเนินงานตามแผนพัฒนานั้น จะอยู่ภายใต้การกำกับดูแล และตรวจสอบของสภาฯ การบริหารกิจการขององค์การบริหารส่วนจังหวัดนี้ นายกฯ และรองนายกฯ จะเป็นผู้บังคับบัญชาของข้าราชการ และลูกจ้างขององค์การบริหารส่วนจังหวัด โดยมีปลัดฯ เป็นผู้บังคับบัญชารองจากนายกฯ และรองนายกฯ สำหรับคุณสมบัติของผู้สมัครนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัด กฎหมายได้กำหนดคุณสมบัติทั่วไป และไม่มีลักษณะต้องห้าม เช่น ต้องมีอายุไม่ต่ำกว่า 30 ปี จบการศึกษาตั้งแต่ปริญญาตรีขึ้นไป มีสัญชาติไทยโดยการเกิด มีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านในเขตจังหวัดที่สมัครรับเลือกตั้งเป็นเวลาติดต่อกันไม่น้อยกว่า 1 ปี เป็นต้น

3.1.3 โครงสร้างการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนจังหวัด

องค์การบริหารส่วนจังหวัดมีการแบ่งส่วนราชการบริหารงาน ดังนี้

1) ส่วนอำนวยการ หรือสำนักงานปลัดองค์การบริหารส่วนจังหวัด มีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับราชการทั่วไป รวมทั้งราชการใดๆ ที่มีได้กำหนดให้เป็นหน้าที่ของส่วนราชการใด โดยเฉพาะ กำกับและเร่งรัดการปฏิบัติราชการของส่วนราชการในองค์การบริหารส่วนจังหวัดให้เป็นไปตามนโยบายและแผนปฏิบัติการ

2) ส่วนแผนและงบประมาณ หรือกองแผนและงบประมาณ รับผิดชอบงานวิเคราะห์นโยบายและแผน จัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนจังหวัด ประสานงานการจัดทำแผนพัฒนาจังหวัด การจัดทำข้อบัญญัติงบประมาณรายจ่าย ขออนุมัติดำเนินการตามข้อบัญญัติ การโอนเงินงบประมาณ การแก้ไขเปลี่ยนแปลงงบประมาณโดยการเงินอุดหนุน และงานพัฒนารายได้ขององค์การบริหารส่วนจังหวัด

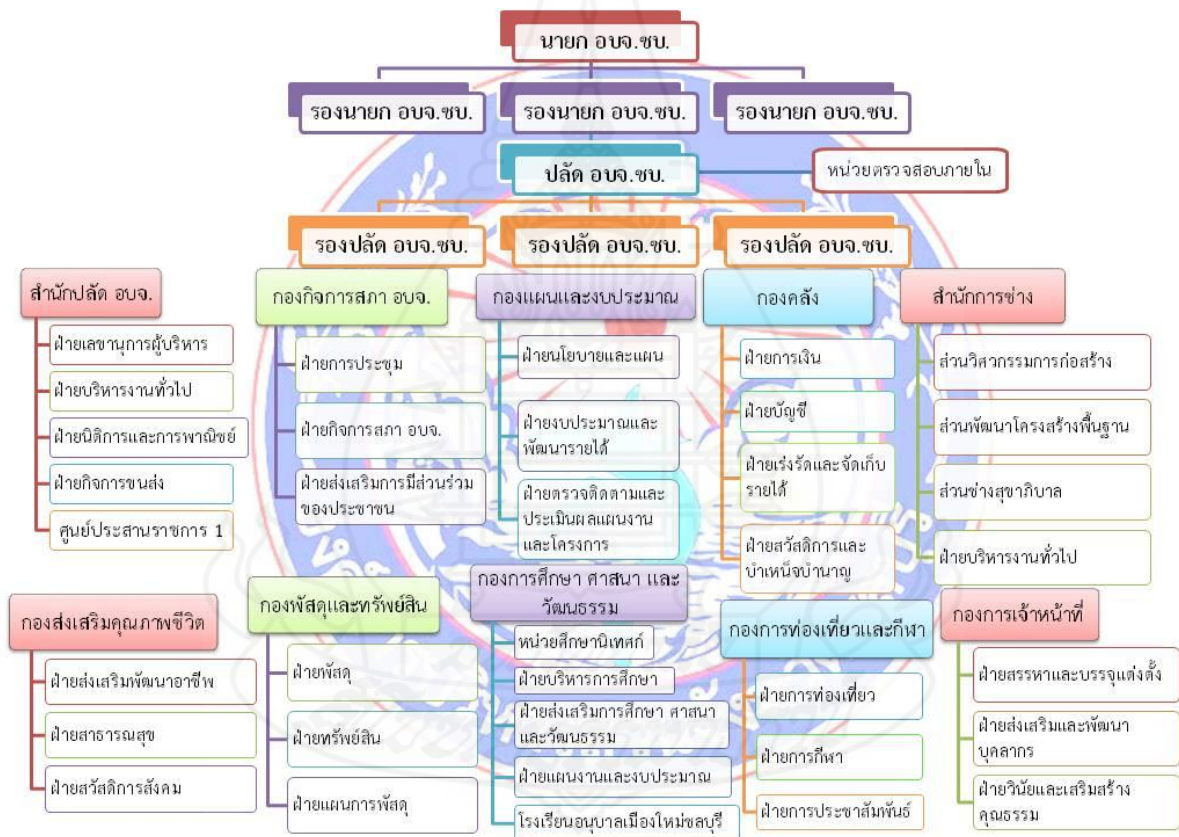
3) ส่วนกิจการสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัด หรือกองกิจการสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัด รับผิดชอบงานการประชุมของสภาฯ งานติดตามผลการปฏิบัติงานตามที่สภาฯ มีมติ งานระเบียบและทะเบียนประวัติรวมทั้งสิทธิและสวัสดิการของสมาชิกสภาฯ งานเลขานุการสภาฯ

ประธานสภาฯ และรองประธานสภาฯ และงานส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองท้องถิ่น

4) ส่วนการคลัง หรือกองคลัง รับผิดชอบด้านการเงิน การบัญชี ทรัพย์สิน พัสดุและระเบียบการคลังขององค์การบริหารส่วนจังหวัด

5) ส่วนการช่าง หรือกองช่าง รับผิดชอบในการสำรวจออกแบบ การควบคุมงานการก่อสร้าง และควบคุมฝ่ายเครื่องจักร รวมทั้งการป้องกันสาธารณภัย

6) กองอื่นๆ ตามความต้องการและเหมาะสมขององค์การบริหารส่วนจังหวัด เช่น กองสาธารณสุข กองกิจการขนส่ง กองทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กองพัสดุและทรัพย์สิน เป็นต้น ซึ่งองค์การบริหารส่วนจังหวัดสามารถจัดตั้งได้ตามความจำเป็น และเหมาะสมกับการให้บริการสาธารณะ



ภาพที่ 2.2 โครงสร้างองค์การบริหารส่วนจังหวัดชลบุรี

ที่มา: องค์การบริหารส่วนจังหวัดชลบุรี (2556)

3.1.4 นโยบายองค์การบริหารส่วนจังหวัดชลบุรี

นโยบายที่ 1 ด้านความสัมพันธ์และการประสานงานท้องถิ่น

การพัฒนาและแก้ไขปัญหาในระดับท้องถิ่นมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องส่งเสริมและสนับสนุนให้เกิดความร่วมมือซึ่งกันและกันทั้งในระดับจังหวัดกับรัฐบาล ระดับกลุ่มจังหวัด ด้วยกันเอง และโดยเฉพาะอย่างยิ่งหน่วยงานต่างๆ ในจังหวัดชลบุรีด้วยกันเอง โดยการ

1) สนับสนุนและส่งเสริมกิจกรรมการมีส่วนร่วม เปิดโอกาสพัฒนาศักยภาพ และการร่วมดำเนินกิจกรรมอย่างกว้างขวาง บนเวทีและในบทบาทต่างๆ เช่น การเปิดรับฟังความคิดเห็น การเสนอแนะ การร่วมปฏิบัติงาน การร่วมตรวจสอบและแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของส่วนรวม เป็นต้น

2) สนับสนุนและส่งเสริมให้เกิดประสานงาน การดำเนินกิจกรรม และการร่วมจัดทำแผนพัฒนาและแผนปฏิบัติการร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อให้เกิดการพัฒนา และแก้ไขปัญหาพร้อมกันอย่างมีประสิทธิภาพ

3) สนับสนุนกิจกรรมการเปิดประชุมสัญจรทุกพื้นที่ รับฟังปัญหา รับฟังข้อเสนอแนะ จัดมหกรรมสินค้าราคาถูก บริการตรวจรักษา บริหารจัดการและสนับสนุนงบประมาณ เพื่อการพัฒนาแก้ปัญหาที่ทั่วถึง เท่าเทียมและเป็นธรรม

4) สนับสนุนความร่วมมือและสร้างเครือข่ายผู้นำชุมชน กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน นักวิชาการ อาสาสมัคร สร้างสังคมจิตอาสา ร่วมเป็นแกนกลางเชื่อมโยงการแก้ปัญหาและพัฒนาท้องถิ่น ตามนโยบาย วาระและความจำเป็นเร่งด่วน

5) ยกกระดับความร่วมมือและประสานความสัมพันธ์ระหว่างผู้นำท้องถิ่น อบต. อำเภอ จังหวัด อบจ. หน่วยงานในพื้นที่ส่วนกลางและรัฐบาล เพื่อกระชับขั้นตอน เร่งรัดการจัดสรรงบประมาณ เพื่อจัดการปัญหาและพัฒนาท้องถิ่นอย่างทันทั่วถึง

นโยบายที่ 2 ด้านเศรษฐกิจสร้างสรรค์ “ส่งเสริมการลงทุน สนับสนุนภาคอุตสาหกรรมและการผลิต ภาคเกษตร ภาคธุรกิจและบริการ ยกกระดับฝีมือแรงงาน สร้างรากฐานอาชีพ ลดรายจ่ายและกระจายรายได้ให้ทั่วถึงทุกชุมชน”

ปัจจุบันเรากำลังก้าวสู่ระบบเศรษฐกิจโลกยุคใหม่ ที่มุ่งเน้นการใช้ความคิดสร้างสรรค์และการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ เพื่อสร้างภูมิคุ้มกันให้กับสังคมและครอบครัวให้สามารถปรับตัวและรองรับต่อแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงของเศรษฐกิจที่อาจส่งผลกระทบต่อรายได้และชีวิตความเป็นอยู่ของเราได้ทุกขณะ ด้วยนโยบาย ดังนี้

1) สนับสนุนและส่งเสริมการสำรวจค้นหาศักยภาพท้องถิ่น เพื่อให้ได้รับการพัฒนาตามโอกาสสูงสุดและความเหมาะสมของพื้นที่ มีการวางแผนป้องกันและกำหนดมาตรการรองรับการเจริญเติบโตอย่างเป็นระบบ ด้วยท้องถิ่นและชุมชน

2) ส่งเสริมการลงทุนในอุตสาหกรรม พาณิชยกรรมและการบริการที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมปลอดภัย ไร้มลพิษและสารตกค้าง

3) สนับสนุนการเปิดโอกาสและขยายช่องทางการสร้างอาชีพและกระจายรายได้สู่ท้องถิ่น ส่งเสริมบทบาทการพัฒนาอาชีพ การเรียนรู้และการดำเนินกิจกรรมเพื่อสร้างรายได้ลดค่าใช้จ่าย ไปยังกลุ่มองค์กร เครือข่ายฯ กลุ่มสตรี แม่บ้าน อาสาสมัคร และผู้นำชุมชน

4) ส่งเสริมการนำทุนทางวัฒนธรรมมาสร้างคุณค่าทางเศรษฐกิจด้วยความคิดสร้างสรรค์สู่การคิดค้นออกแบบผลิตภัณฑ์และบริการ สร้างรายได้จากภูมิปัญญาท้องถิ่น

5) สนับสนุนให้มีช่องทางการจำหน่ายผลิตภัณฑ์ การบริการและการนำเสนอผลงานของชุมชนในรูปแบบต่างๆ ทั้งการจัดงานเทศกาล การออกร้าน การเปิดตลาดกับคู่ค้า การประชาสัมพันธ์และสื่อสารผ่านสื่อสังคมออนไลน์ เป็นต้น

6) สนับสนุนการพัฒนาทักษะอาชีพ การรวมกลุ่มสมาชิกของชุมชน การเข้าถึงแหล่งเงินต้นทุนต่ำ สร้างธุรกิจ สร้างรายได้ให้ครัวเรือน เปิดโอกาสการประกอบอาชีพเสริมที่บ้านและนอกบ้าน

7) ส่งเสริมการพัฒนาแรงงานฝีมือ การลงทะเบียนหางาน

8) สนับสนุนกิจกรรมการลดค่าใช้จ่ายครัวเรือน การจัดกิจกรรมและมหกรรมสินค้าราคาถูกจากผู้ผลิตอย่างสม่ำเสมอ หมุนเวียนทุกพื้นที่

นโยบายที่ 3 ด้านปัญหาสุขภาพจิต อาชญากรรม ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน

ปัญหาสุขภาพจิตเป็นปัญหาเรื้อรังของสังคมที่สร้างความไม่สบายใจให้กับพ่อแม่ผู้ปกครองมาโดยตลอด การป้องกันและแก้ไขปัญหาก็เป็นเรื่องเร่งด่วนและจำเป็นต้องร่วมมือกันในหลายๆ หน่วยงาน ทั้งในระดับรัฐบาล ระดับท้องถิ่น ชุมชน สถานศึกษาและครอบครัว อบจ. ชลบุรี เป็นหน่วยงานหนึ่งที่มีความสำคัญในการที่จะร่วมป้องกันและแก้ไขปัญหาสุขภาพจิตอย่างจริงจังให้ลดน้อยถอยลง

1) ประสานความร่วมมือกับหน่วยงานในพื้นที่ ท้องถิ่น ตำรวจ ทหาร ภาครัฐ อาสาสมัคร เพื่อเร่งรัดขจัดต้นตอปัญหา การลักลอบจำหน่าย แหล่งพักยาและสถานที่มั่วสุม ยาเสพติด การแจ้งเบาะแสผู้ขายและการข่าวเชิงลึก

2) สนับสนุนการจัดหาเครื่องมือและอุปกรณ์ตรวจหาสารเสพติด การจัดกิจกรรมโรงเรียนสีขาว เพื่อคัดกรองบำบัดเยาวชนผู้ติดยาหรือเฝ้าระวังเยาวชนกลุ่มเสี่ยงให้ห่างไกลจากยาเสพติด

3) สนับสนุนกิจกรรมบำบัด การสร้างโอกาสทางอาชีพ ค้นชีวิตใหม่ผู้เสพยาเสพติด

4) สนับสนุนมาตรการการกระชับความปลอดภัย ให้การสนับสนุนเครื่องมือ อุปกรณ์ การเพิ่มกำลังสายตรวจ ตั้งด่านสกัดและตรวจค้นสิ่งผิดกฎหมาย สร้างขวัญกำลังใจเจ้าหน้าที่และอาสาสมัคร

5) สนับสนุนการเพิ่มพื้นที่ติดตั้งกล้องโทรทัศน์วงจรปิดชุมชนเสริมปราการความปลอดภัยให้ชุมชน แบ่งเบาภาระเจ้าหน้าที่ตำรวจและอาสาสมัคร

6) สนับสนุนและส่งเสริมการฝึกอบรม การบูรณาการแผนความปลอดภัย และการเตรียมความพร้อมให้การช่วยเหลือประชาชนและผู้ประสบภัยให้กับท้องถิ่น

7) ส่งเสริมกิจกรรมการให้ความรู้ การป้องกันภัยให้กับครัวเรือน สถานประกอบการ หอพัก ชุมชน สถานที่ราชการและสถานศึกษา การจัดทำคู่มือความปลอดภัยประจำบ้าน หมายเลขโทรศัพท์จำเป็นยามเดือดร้อนเร่งด่วน

นโยบายที่ 4 ด้านสังคม การศึกษา และสุขภาพ

การก้าวเข้าสู่สังคมแห่งคุณภาพ เราจำเป็นต้องให้ความสำคัญกับการสร้างให้เกิดความเสมอภาคในสังคม เกิดความรู้สึกลดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน มีโอกาสในการเรียนรู้ที่ต่อเนื่องได้รับการจรรโลงและหล่อหลอมจิตใจด้วยศาสนา ศิลปวัฒนธรรม ได้รับการส่งเสริมและดูแลสุขภาพ การเข้าถึงบริการสาธารณะ สาธารณูปโภคและโครงสร้างพื้นฐานที่สะดวกเป็นธรรมและการได้รับสวัสดิการสังคมที่ทั่วถึงเท่าเทียมกัน

1) ส่งเสริมศาสนา ศิลปวัฒนธรรม ประเพณี และวิถีท้องถิ่น

(1) ร่วมสืบสานขนบธรรมเนียมและประเพณีพื้นบ้าน ส่งเสริมงานศิลปวัฒนธรรม รักษาอารยธรรมและภูมิปัญญาในถิ่นเกิด

(2) เชิดชูและให้ความสำคัญกับตัวแทนและผู้นำทุกศาสนา ศิลปินปราชญ์ชาวบ้าน ทูตและตัวแทนวัฒนธรรมท้องถิ่น

(3) ส่งเสริมการจัดกิจกรรมสร้างสรรค์ การทำนุบำรุงศาสนา โบราณสถาน การจรรโลง และหล่อหลอมจิตใจ ในทุกรูปแบบ ทุกศาสนา

2) ส่งเสริมและสนับสนุนการขยายโอกาสและวางรากฐานการศึกษา ให้มีคุณภาพสู่สากล

(1) ส่งเสริมสถานศึกษา หลักสูตรการศึกษาสากล การเรียนรู้อาเซียน ด้วยสื่อการสอนครูผู้สอน เครื่องมือและอุปกรณ์ มาตรฐาน ครบครัน

(2) ต่อยอดเรียนฟรี 15 ปี สนับสนุนเครื่องมือ อุปกรณ์ ลดภาระค่าใช้จ่ายลูกหลาน

(3) สนับสนุนการเรียนการสอนเพื่อเติมเต็มหลักสูตรพูดอ่านเขียน 2 ภาษา “เรียนที่ไหนก็พูดได้ 2 ภาษา มาตรฐานเดียวกันทุกอำเภอ”

(4) ส่งเสริมและสนับสนุนกิจกรรมการเปิดโอกาสการเรียนรู้ตลอดเวลา ทั้งในและนอกห้องเรียน ตามแนวทางการศึกษารูปแบบใหม่

(5) ส่งเสริมและสนับสนุนการขยายช่องทางและโอกาสเข้าถึงการศึกษารูปแบบใหม่

(6) ส่งเสริมสร้างสรรค์เวทีการแสดงออกด้วยกิจกรรม ศิลปะ ดนตรี กีฬา การแสดง “จุดประกายสานฝัน เผยพรสวรรค์ เสริมรายได้ สร้างอาชีพ” นำร่องในโรงเรียนและสถาบัน ... ทั่วถึงทุกระดับการศึกษา

3) ส่งเสริมการดูแลสุขภาพและการให้บริการสาธารณสุข

(1) สนับสนุนเครื่องมือ อุปกรณ์การรักษาพยาบาล เครื่องฟอกไต ส่งเสริมการขยายการให้บริการของโรงพยาบาลภาครัฐทั้งในระดับชุมชน ระดับอำเภอและระดับจังหวัด

(2) สนับสนุนโครงการหมอถึงบ้าน บริการออกหน่วยตรวจสุขภาพ ตรวจรักษา พัฒนาสุขภาพและดูแลผู้สูงอายุ ผู้พิการ ผู้ด้อยโอกาส

(3) ส่งเสริมทุนการศึกษา แพทย์และพยาบาล การพัฒนาบุคลากรวิชาชีพด้านการแพทย์พยาบาลและการบริการสาธารณสุข

(4) ส่งเสริมการพัฒนาศักยภาพอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ให้ปฏิบัติหน้าที่ในชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

4) สนับสนุนการจัดสวัสดิการสังคมและการบริการสาธารณสุขอย่างเท่าเทียม ทั่วถึงและเป็นธรรมทุกชุมชน

นโยบายที่ 5 ด้านโครงสร้างพื้นฐานและสาธารณูปโภค

การที่จังหวัดชลบุรีมีการเจริญเติบโตอย่างต่อเนื่องและรวดเร็ว ทำให้การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและระบบสาธารณูปโภคต่างๆ จำเป็นต้องได้รับการลงทุนและพัฒนาอย่างต่อเนื่องเช่นเดียวกัน โดยการดำเนินการทั้งมิติของการแก้ปัญหาและการวางแผนพัฒนาเพื่อรองรับการเจริญเติบโตในอนาคต เช่น

1) สนับสนุนการสำรวจปัญหาความเดือดร้อนในการเดินทาง ถนนชำรุด เป็นหลุมบ่อ การขาดแคลนน้ำดิบ ระบบประปาและไฟฟ้าที่ยังไม่ทั่วถึง

2) สนับสนุนการแก้ปัญหาการขาดแคลนแหล่งน้ำ การสำรวจขุดเจาะบาดาล การสนับสนุนระบบสำรองน้ำและการผลิตประปาชุมชน

3) สนับสนุนการวางแผนสำรวจและผลักดันการก่อสร้างถนน ทางเดิน สาธารณะ และไฟฟ้าแสงสว่างสาธารณะ

นโยบายที่ 6 ด้านการคมนาคมและขนส่ง

จังหวัดชลบุรีถือว่าเป็นประตูสู่ภาคตะวันออก เป็นศูนย์กลางลوجิสติกส์ของประเทศ และเป็นเมืองท่องเที่ยวที่เป็นที่รู้จักและเดินทางมาเยือนจากนักท่องเที่ยว ทำให้มีปริมาณการจราจรและการขนส่งในพื้นที่จำนวนมาก เราจึงมีนโยบายที่จะดำเนินการด้านการคมนาคมและขนส่งให้ได้รับการขับเคลื่อนอย่างมีแบบแผน สอดคล้องกันกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศและนโยบายภาครัฐ

- 1) สนับสนุนการศึกษาวางแผนการแก้ปัญหาจราจร การขยายช่องทางการจราจร โครงข่ายถนนและเส้นทางลัดต่างๆ
- 2) สนับสนุนการพัฒนาเส้นทางคมนาคมและขนส่งสินค้าทางน้ำ สถานีเปลี่ยนถ่ายสินค้าทางราง-ทางบก-ทางน้ำ-ทางอากาศ
- 3) ร่วมศึกษาการเพิ่มขีดความสามารถของท่าเรือแหลมฉบัง และแก้ไขปัญหให้กับชุมชนอย่างเป็นระบบ
- 4) ร่วมศึกษาวางแผนพัฒนาศูนย์เปลี่ยนถ่ายและขนส่งผู้โดยสาร รางรับรถไฟฟ้าแอร์พอร์ตลิงค์
- 5) เร่งรัดผลักดันถนนเลียบริมชายทะเลส่วนต่อขยายสู่ปลายทางสุขุมวิท แก้ปัญหาการติดและเลี่ยงการจราจรในเขตตัวเมือง

นโยบายที่ 7 ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ปัญหาภาวะโลกร้อนและการเปลี่ยนแปลงทางสภาวะอากาศ มีผลทำให้เกิดภัยธรรมชาติที่รุนแรงมากยิ่งขึ้น การใส่ใจฟื้นฟู ดูแลรักษาและใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างรู้คุณค่าจึงเป็นสิ่งที่มิอาจละเลยได้อีกต่อไป เช่นเดียวกับการใส่ใจในสิ่งแวดล้อม ทั้งการจัดการคุณภาพอากาศ การจัดการน้ำเสีย และขยะ เป็นต้น ดังนั้นเราจึงจำเป็นที่จะต้อง

- 1) สนับสนุนและผลักดันวางแผนการจัดการขยะแบบครบวงจร 5R “รณรงค์แยกขยะก่อนทิ้ง ส่งเสริมกิจกรรมธนาคารขยะ สนับสนุนการสร้างรายได้จากของเสีย กำจัดกลิ่นเหม็นรบกวน ปรับมาตรการขนถ่าย เพิ่มรถ เพิ่มเที่ยว ปรับปรุงระบบคัดแยกและกำจัดขยะให้ทันสมัย สนับสนุนและลดภาระการกำจัดขยะให้หน่วยงานท้องถิ่น ระบบกำจัดขยะมูลฝอยแบบรวมศูนย์ พร้อมผลิตเชื้อเพลิงและกระแสไฟฟ้าจากขยะ
- 2) เร่งรัดใส่ใจแก้ไขปัญหามลภาวะ คุณภาพอากาศ น้ำเสีย ควบคุมการปล่อยของเสีย การทิ้งและกำจัดขยะอุตสาหกรรม การรณรงค์จัดเก็บขยะในทะเล
- 3) สนับสนุนกิจกรรมการรวมใจจิตอาสา ดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติ ร่วมปลูกป่า บูรณะและป้องกันการกัดเซาะชายฝั่ง
- 4) สนับสนุนและส่งเสริมการทำประมงพื้นบ้าน การร่วมดูแลอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม รักษาสมดุลระบบนิเวศน์ทางทะเลและชายฝั่ง

นโยบายที่ 8 ด้านผังเมืองและการจัดการ “ชลบุรี ซิตี้สเคป”

การขยายตัวของเมืองอย่างรวดเร็วอาจส่งผลทำให้การวางแผนและจัดการการใช้ประโยชน์จากที่ดินผิดไปจากวัตถุประสงค์และปิดกั้นโอกาสในการพัฒนาศักยภาพในแต่ละพื้นที่นำมาซึ่งผลเสียและปัญหาต่างๆ อีกมากมาย เช่นการแย่งพื้นที่เกษตรกรรมจากภาคอุตสาหกรรม การทำลายแหล่งน้ำ การเกิดปัญหาการระบายน้ำ การสูญเสียพลังงานจากการขนส่ง การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและสาธารณูปโภคที่ไม่เพียงพอ การเสียโอกาสจากการลงทุน เป็นต้น เพื่อให้การพัฒนาเป็นไปอย่างมีขั้นตอน จึงมีนโยบายที่จะดำเนินการ ดังนี้

1) สนับสนุนการจัดทำผังจังหวัดและแผนยุทธศาสตร์เพื่อส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาตามศักยภาพของพื้นที่ให้เกิดการเจริญเติบโตไปในทิศทางที่กำหนดอย่างสมดุลและยั่งยืน เพื่อส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาเชิงพื้นที่อย่างยั่งยืนและให้เกิดการเจริญเติบโตอย่างเป็นระบบ

2) สนับสนุนการก่อสร้างประติมากรรมและแหล่งท่องเที่ยวเชิงสัญลักษณ์สร้างบรรยากาศและกระจายรายได้จากการท่องเที่ยวให้พื้นที่

นโยบายที่ 9 ด้านการท่องเที่ยวและกีฬา “ส่งเสริมการท่องเที่ยวให้มีคุณค่าเร่งรัดพัฒนาสังคมกีฬา ก้าวสู่เมืองกีฬาอาชีพ”

การท่องเที่ยวและกีฬานับได้ว่าเป็นสินค้าและบริการหลักที่สามารถสร้างรายได้ให้กับจังหวัดชลบุรีมาโดยตลอด ดังจะเห็นได้จากการประสบความสำเร็จทั้งในการจัดกิจกรรมต่างๆ เช่น พัทยาอินเตอร์เนชั่นแนล มิวสิค เฟสติวัล พัทยา เคาท์ดาวน์ การแข่งขันรถ กอล์ฟและเทนนิสระดับโลก และการแข่งขันกีฬาทางน้ำสำคัญๆ รวมไปถึงกีฬาฟุตบอลที่ได้รับการยอมรับในวงกว้างระดับประเทศ ที่อบจ.ชลบุรีถือเป็นส่วนสำคัญในการเข้าไปให้การสนับสนุนและส่งเสริม และยังคงเป็นสิ่งที่จะต้องปฏิบัติ เพื่อยกระดับชื่อเสียงและรายได้ให้กับท้องถิ่นต่อไป

1) สนับสนุนกิจกรรมและการจัดมหกรรมท่องเที่ยวและกีฬาระดับสากล ได้มาตรฐาน

2) สนับสนุนการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวใหม่ การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์และเชิงวิถีชุมชน การเปิดเส้นทางเชื่อมโยงการท่องเที่ยวและประชาสัมพันธ์อย่างเป็นระบบ

3) ส่งเสริมกิจกรรมการกระตุ้นการขาย โรดโชว์ทั้งในและนอกประเทศ

4) ส่งเสริมความร่วมมือในการเชื่อมโยงแลกเปลี่ยนการท่องเที่ยวกับกลุ่มจังหวัดและจากเมืองต่างๆ ทั้งในและนอกประเทศ

5) สนับสนุนและส่งเสริมการสร้างสังคมกีฬา พัฒนาสู่กีฬาอาชีพ ผลักดันชลบุรีเป็นจังหวัดต้นแบบแห่งแรกของประเทศ

6) สนับสนุนการสร้างเยาวชนกีฬากล้าพันธุ์ใหม่ สร้างอาชีพ สร้างรายได้ด้วยแรงบันดาลใจ “ชลบุรี เอพีซี”

- 7) สนับสนุนกิจกรรมการฝึกทักษะ การแข่งขันกีฬา
- 8) สนับสนุนการเพิ่มสนาม อุปกรณ์กีฬา ที่ออกกำลังกาย เครื่องเล่นและแสงสว่าง ที่ได้มาตรฐานให้กับสถานศึกษาและชุมชน
- 9) ส่งเสริมการพัฒนาศูนย์กลางกีฬาเพื่อการแข่งขันและจัดมหกรรมกีฬา ระดับสากล กระตุ้นการท่องเที่ยวและดึงดูดรายได้เข้าจังหวัด

3.2 เทศบาล

เทศบาลเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตชุมชนเมือง การจัดตั้งเทศบาลไม่ได้ทำที่วราชาอาณาจักร แต่จัดตั้งขึ้นเป็นแห่งๆ ไป ตามแต่รัฐบาลจะเห็นสมควรยกฐานะท้องถิ่นขึ้นเป็นเทศบาลโดยการตราพระราชกฤษฎีกายกฐานะท้องถิ่นขึ้นเป็นเทศบาลเป็นแห่งๆ ไป ในปัจจุบันเทศบาลมี 3 ประเภท ได้แก่ เทศบาลตำบล เทศบาลเมือง และเทศบาลนคร แต่การที่รัฐบาลจะยกฐานะท้องถิ่นใดขึ้นเป็นเทศบาลประเภทใดนั้น จะพิจารณาจากองค์ประกอบทางด้านจำนวนประชากรในท้องถิ่นนั้นๆ ความเจริญทางเศรษฐกิจหรือรายได้ของท้องถิ่น และการพัฒนาความเจริญภายในท้องถิ่น ในการยกฐานะของท้องถิ่นเป็นเทศบาลนั้น ในพระราชกฤษฎีกาการจัดตั้งเทศบาลจะต้องระบุชื่อและเขตของเทศบาลนั้นไว้ด้วย พร้อมทั้งต้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์ของเทศบาลแต่ละประเภทตามที่บัญญัติไว้ในกฎหมาย

3.2.1 ประเภทของเทศบาล

ตามพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 12) พ.ศ. 2546 มีเทศบาล 3 ประเภท ได้แก่ เทศบาลตำบล เทศบาลเมือง และเทศบาลนคร แต่ละประเภทมีสาระสำคัญโดยสรุปดังนี้ (ประยูร กาญจนกุล 2545: 30-31)

- 1) เทศบาลตำบล ได้แก่ ท้องถิ่นซึ่งมีพระราชกฤษฎีกายกฐานะขึ้นเป็นเทศบาลตำบลตามดุลยพินิจของรัฐบาล โดยกฎหมายมิได้กำหนดไว้ว่าจะต้องมีจำนวนราษฎร และรายได้ของท้องถิ่นเป็นเท่าใด ดังนั้น ท้องถิ่นใดที่รัฐบาลเห็นสมควรยกฐานะขึ้นเป็นเทศบาลตำบลก็สามารถกระทำได้ตามความเหมาะสม

- 2) เทศบาลเมือง มี 2 ชนิด ได้แก่

- (1) ท้องถิ่นที่เป็นที่ตั้งของศาลากลางจังหวัดทุกแห่ง แม้ว่าในปัจจุบันศาลากลางของบางจังหวัดอาจย้ายออกไปนอกเขตชุมชนเมืองไปตั้งในบริเวณศูนย์ราชการก็ตาม บริเวณที่ตั้งของศาลากลางใหม่นั้นจะจัดตั้งเป็นเทศบาลตำบลไม่ได้ แต่อาจตั้งเป็นเทศบาลนครได้ ถ้ามีประชากร รายได้ท้องถิ่น และการพัฒนาความเจริญภายในท้องถิ่นเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดของเทศบาลนคร

- (2) ท้องถิ่นชุมชน ที่มีราษฎรตั้งแต่ 10,000 คนขึ้นไป มีรายได้พอควรแก่การปฏิบัติหน้าที่ของเทศบาลเมือง ตามกฎหมายเทศบาลกำหนดไว้ รัฐบาลก็สามารถจัดตั้ง

เทศบาลเมืองได้โดยยกพระราชกฤษฎีกาการจัดตั้งเทศบาลเมือง ซึ่งจะระบุชื่อและเขตเทศบาลของท้องถิ่นนั้นๆ ไว้ด้วยเสมอ

(3) เทศบาลนคร ได้แก่ ท้องถิ่นชุมชนที่มีราษฎรตั้งแต่ 50,000 คนขึ้นไป รวมทั้งมีรายได้พอควรแก่การปฏิบัติหน้าที่ของเทศบาลนครตามที่กฎหมายกำหนดไว้ การจะจัดตั้งชุมชนใดเป็นเทศบาลนครได้นั้น นอกจากจะต้องมีจำนวนประชากร รายได้ของท้องถิ่น และการพัฒนาความเจริญภายในท้องถิ่นตามเกณฑ์ที่กฎหมายกำหนดแล้ว ยังต้องตราพระราชกฤษฎีกาจัดตั้งเทศบาลนครโดยระบุชื่อและเขตเทศบาลไว้ด้วยเสมอ

3.2.2 โครงสร้างเทศบาล

โครงสร้างเทศบาลประกอบด้วย 2 ส่วน คือ สภาเทศบาล ทำหน้าที่นิติบัญญัติ และนายกเทศมนตรี ทำหน้าที่บริหารกิจการของเทศบาล

ทั้งนี้ สภาเทศบาล ประกอบด้วยสมาชิกสภาเทศบาลที่มาจากการเลือกตั้งโดยตรงจากประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งตามกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น เทศบาลแต่ละประเภทจะมีสมาชิกสภาเทศบาลแตกต่างกัน คือ

เทศบาลตำบล มีสมาชิกสภาเทศบาลตำบล จำนวน 12 คน

เทศบาลเมือง มีสมาชิกสภาเทศบาลเมือง จำนวน 18 คน

เทศบาลนคร มีสมาชิกสภาเทศบาลนคร จำนวน 24 คน

อนึ่ง ในการกำหนดเขตเลือกตั้งสมาชิกเทศบาลนั้น เทศบาลตำบล จะแบ่งเขตเทศบาลออกเป็นเขตเลือกตั้ง 2 เขต แต่ละเขตจะมีสมาชิกสภาเทศบาลได้ 6 คน รวมเป็น 12 คน สำหรับ เทศบาลเมือง จะแบ่งเขตเทศบาลออกเป็นเขตเลือกตั้ง 3 เขต แต่ละเขตจะมีสมาชิกสภาเทศบาลได้ 6 คน รวมเป็น 18 คน และ เทศบาลนคร จะแบ่งเขตเทศบาลนครออกเป็นเขตเลือกตั้ง 4 เขต แต่ละเขตจะมีสมาชิกสภาเทศบาลได้ 6 คน รวมเป็น 24 คน สำหรับคุณสมบัติสมาชิกสภาเทศบาลจะต้องมีคุณสมบัติตามข้อกำหนดของกฎหมาย เช่น มีอายุไม่ต่ำกว่า 25 ปี มีสัญชาติไทยโดยการเกิด และมีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านในเขตเทศบาลที่สมัครรับเลือกตั้งเป็นเวลาติดต่อกันไม่น้อยกว่า 1 ปี เป็นต้น นอกจากนี้ยังจะต้องไม่มีคุณสมบัติต้องห้ามอื่นๆ เช่น ตัดยาเสพติด เป็นบุคคลล้มละลาย วิกจริต เป็นภิกษุสามเณร ฯลฯ ทั้งนี้สมาชิกสภาเทศบาลจะมีวาระการดำรงตำแหน่งคราวละ 4 ปี

3.2.3 การพัฒนาเศรษฐกิจของเทศบาลเมืองชลบุรี

เทศบาลเมืองชลบุรีมีชุมชนทั้งหมด 18 ชุมชน ซึ่งเทศบาลให้ความสำคัญต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของคนในชุมชน โดยการกำหนดแผนพัฒนา เน้นไปที่ยุทธศาสตร์เมืองนำอยู่และยุทธศาสตร์การพัฒนาเศรษฐกิจของชุมชน ทำให้ประชาชนมีความเป็นอยู่ดีขึ้น และมีรายได้เฉลี่ยอยู่ในเกณฑ์ที่สูงขึ้น ดังตารางแสดงชุมชนและรายได้เฉลี่ยของชุมชนในเขตเทศบาลเมืองชลบุรี

3.2.3 การพัฒนาเศรษฐกิจของเทศบาลเมืองชลบุรี

เทศบาลเมืองชลบุรีมีชุมชนทั้งหมด 18 ชุมชน ซึ่งเทศบาลให้ความสำคัญต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของคนในชุมชน โดยการกำหนดแผนพัฒนา เน้นไปที่ยุทธศาสตร์เมืองนำอยู่และยุทธศาสตร์การพัฒนาเศรษฐกิจของชุมชน ทำให้ประชาชนมีความเป็นอยู่ดีขึ้น และมีรายได้เฉลี่ยอยู่ในเกณฑ์ที่สูงขึ้น ดังตารางที่ 2.1

ตารางที่ 2.1 ชุมชนและรายได้เฉลี่ยของชุมชนในเขตเทศบาลเมืองชลบุรี

ชื่อชุมชน	จำนวนประชากร (คน)	จำนวนครัวเรือน (หลัง)	รายได้เฉลี่ยต่อคนต่อปี พ.ศ. 2553 (บาท)
1. ชุมชนท้ายบ้าน 1	1,267	340	62,691.18
2. ชุมชนท้ายบ้าน 2	2,049	516	59,759.16
3. ชุมชนท่าเรือพลี	969	311	54,957.71
4. ชุมชนศรีนิคม	1,284	298	57,808.10
5. ชุมชนไกรเกรียงยุค	1,194	262	52,866.89
6. ชุมชนเสริมสันติ	1,318	520	63,009.78
7. ชุมชน 3 อ.	1,073	332	53,511.28
8. ชุมชนชลธารสำราญรมย์	1,168	394	67,328.95
9. ชุมชนราษฎร์ประสิทธิ์	427	179	55,197.37
10. ชุมชนจิตต์ประสาน	473	173	57,512.97
11. ชุมชนโพธิ์พิพิธ	1,149	446	66,755.56
12. ชุมชนบ่อหลังบ้าน	715	237	65,501.71
13. ชุมชนหลังวัดน้อย	459	171	58,873.56
14. ชุมชนหลังวัดต้นสน-วัดเนินฯ	1,349	464	52,822.22
15. ชุมชนวัดป่า	529	256	58,416.42
16. ชุมชนหลังตลาดบุรีบริหาร	332	134	62,926.67
17. ชุมชนรอบโรงเรียนเทศบาลวัดกำแพงฯ	554	214	62,880.39
18. ชุมชนบ้านสะพานบางปลาสร้อย	1,503	466	ชุมชนใหม่ยังไม่ได้สำรวจ
รวม / รายได้เฉลี่ยทุกชุมชน	17,812	5,713	58,747.70

ที่มา: 1. ข้อมูลจำนวนประชากรและครัวเรือน จากกองสวัสดิการสังคม เทศบาลเมืองชลบุรี
2. ข้อมูลรายได้จากการสำรวจ จปฐ. ปี 2553 กองการแพทย์ เทศบาลเมืองชลบุรี

อย่างไรก็ตาม เทศบาลเมืองชลบุรีให้ความสำคัญกับชุมชนท่าเรือพลีในฐานะเป็นแหล่งท่องเที่ยวแห่งใหม่ของจังหวัดชลบุรี ดังจะเห็นได้จากการให้การสนับสนุนด้านต่างๆ แก่ชุมชนท่าเรือพลี โดยบรรจุไว้ในแผนพัฒนาสามปีเทศบาลเมืองชลบุรี (2555-2557)

ยุทธศาสตร์เมืองนำอยู่ของแผนพัฒนาเศรษฐกิจสามปี กำหนดให้ก่อสร้างสะพานคนเดินข้ามและสะพานเพื่อเชื่อมโยงไปยังชุมชนใกล้เคียง ซึ่งจะเริ่มในปี 2557 เพื่อเป็นการส่งเสริมเศรษฐกิจของชุมชนและอำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยว ด้านสังคมมีการสนับสนุนให้งบประมาณในการจัดกิจกรรมในวันสำคัญต่างๆ เช่น กิจกรรมวันแม่แห่งชาติ กิจกรรมประเพณีและวัฒนธรรมท้องถิ่นงานประเพณีวิ่งควาย กิจกรรมการรณรงค์ขอพรผู้สูงอายุในชุมชนท่าเรือพลี วันเด็กแห่งชาติ เป็นต้น

ส่วนยุทธศาสตร์การพัฒนาด้านเศรษฐกิจนั้น ในแผนพัฒนาสามปีเทศบาลเมืองชลบุรี (2555-2557) กำหนดให้ตลาดท่าเรือพลีเป็นตลาดที่ส่งเสริมการท่องเที่ยวและส่งเสริมอาชีพการประมงให้กับคนในพื้นที่ ตลอดจนเป็นสถานที่ต้อนรับนักท่องเที่ยวที่สำคัญอีกแห่งหนึ่ง

4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

4.1 **อานูภาพ ภีรลาพ (2528)** ได้ทำการศึกษาการวิเคราะห์เชิงสมมติฐานการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชนบท กรณีศึกษา อ.พิบูลมังสาหาร จ.อุบลราชธานี ในปี พ.ศ. 2528 โดยเข้าร่วมสังเกตการณ์ในชุมชนและการสัมภาษณ์เชิงลึกประชาชนและเจ้าหน้าที่ของรัฐในการกำหนดนโยบายการพัฒนาชนบทได้ กล่าวถึงพื้นฐานของการมีส่วนร่วมในการพัฒนาเกิดจากพื้นฐานของประชาชน 4 ประการคือ

1. ประชาชนต้องมีความสามารถที่จะร่วม กล่าวคือประชาชนต้องมีศักยภาพที่จะเข้าร่วมในการดำเนินกิจกรรมต่างๆ เช่น ประชาชนต้องมีความสามารถในการค้นหาความต้องการวางแผน จัดการ บริหารองค์กร และการใช้ทรัพยากรในที่สุด

2. ประชาชนต้องมีความพร้อมในการมีส่วนร่วม กล่าวคือ ประชาชนต้องมีสภาพเศรษฐกิจ วัฒนธรรม และกายภาพที่เปิดโอกาสให้เข้ามามีส่วนร่วม

3. ประชาชนต้องมีความประสงค์ที่จะเข้าร่วม กล่าวคือประชาชนต้องมีความเข้าใจเห็นประโยชน์ในการมีส่วนร่วม และจะต้องไม่ได้เป็นการบังคับหรือการผลักดันไม่ให้เข้าร่วม โดยที่ประชาชนมิได้ประสงค์เข้าร่วมนัยหนึ่งนัยใด

4. ประชาชนต้องมีความเป็นไปได้ที่จะเข้าร่วม กล่าวคือ ประชาชนต้องมีโอกาสที่จะเข้าร่วม ซึ่งเป็นการกระจายอำนาจให้แก่ประชาชนในการตัดสินใจและกำหนดกิจกรรมที่ตนต้องการในระดับที่เหมาะสม ประชาชนต้องมีโอกาสและมีความเป็นไปได้ที่จะจัดการด้วยตนเอง

นอกจากปัจจัยดังกล่าวข้างต้นแล้ว การที่ประชาชนจะตัดสินใจในการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติและรับผิดชอบในกิจกรรมต่างๆ ทั้งระบบนั้น ขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายประการ ทั้งปัจจัยทางเศรษฐกิจ และสังคม ซึ่งเป็นคุณลักษณะภายในด้านบุคคลและกลุ่ม และปัจจัยทางด้านการติดต่อสื่อสารด้วย

4.2 ทัดดาว บุญपाल (2530) ได้ศึกษาถึงปัจจัยบางประการที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมทางการศึกษาของหัวหน้าครัวเรือนในเขต ต.สวก อ.เมือง จ. น่าน โดยการใช้แบบสอบถามและการสัมภาษณ์เชิงลึก พบว่า การมีส่วนร่วมทางสังคมของบุคคลนั้น มีปัจจัยที่เกี่ยวข้อง คือ สถานภาพทางสังคม เศรษฐกิจ อาชีพ และที่อยู่อาศัย โดยบุคคลที่มีสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคมที่ตกต่ำ จะเข้าร่วมกิจกรรมของชุมชนน้อย กว่าบุคคลที่มีสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคมที่สูง นอกจากนี้แล้วได้ศึกษาแหล่งอำนาจและการตัดสินใจในการเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ของชุมชน พบว่าผู้ที่มีการศึกษาสูงและเงิน เป็นส่วนหนึ่งแสดงถึงสถานภาพทางเศรษฐกิจ แหล่งอำนาจทั้งสองชนิดนี้ ถ้าผู้ใดครอบครองหรือมีไว้ก็จะเป็นผู้ที่มีบทบาทสูงในชุมชน โดยเฉพาะการมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ของชุมชน

4.3 ประทีป มูลภา (2548) ได้ศึกษาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์บนพื้นที่สูง ศึกษากรณีศูนย์วัฒนธรรมชาวเขา หมู่บ้านแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน พบว่าการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวเป็นไปด้วยความสมัครใจของสมาชิกชุมชนและผู้นำให้ความร่วมมืออย่างพร้อมเพรียงแต่มีความจำเป็นที่จะต้องให้หน่วยงานภาครัฐมีส่วนร่วมในการดำเนินการ โดยเป็นผู้ให้คำปรึกษาและแนะนำการประสานงาน

4.4 รชาดา เครือทิวา (2555) ได้ศึกษาสภาพชุมชนด้านการท่องเที่ยวของชุมชน ศึกษาศักยภาพและสภาพปัญหาด้านการท่องเที่ยวของชุมชน และหาแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชนอย่างยั่งยืนโดยการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในจังหวัดอ่างทอง ผลการวิจัยพบว่า

1. ประชาชนท้องถิ่นเห็นว่า การท่องเที่ยวชุมชนทำให้คนในชุมชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นทำให้คนในชุมชนรู้สึกรักและหวงแหนวัฒนธรรมของชุมชนการจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนจะต้องสร้างจิตสำนึก ให้คนในชุมชนร่วมกันอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่นรวมทั้งการพัฒนาการท่องเที่ยวต้องทำควบคู่กันไปกับการพัฒนาคนในชุมชน สิ่งแวดล้อมสังคมและวัฒนธรรมการจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนจะต้องมีการจัดการผลประโยชน์อย่างยุติธรรมและโปร่งใส ประชาชนทุกคนในการท่องเที่ยวชุมชนการจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนจะต้องให้คนในชุมชนมีส่วนร่วมในการวางแผนตัดสินใจ และประเมินผลกระทบที่เกิดจากการท่องเที่ยว และการป้องกันสิ่งแวดล้อมเป็นสิ่งสำคัญที่ชุมชนต้องให้ความสำคัญ

2. จะต้องสร้างความพึงพอใจในระดับมากทุกด้านไม่ว่าจะเป็นด้านการคมนาคม ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก ด้านความปลอดภัยในแหล่งท่องเที่ยว ด้านความสะอาดของสถานที่ ด้าน

คุณภาพการบริการและสินค้า ด้านการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับคนในชุมชน และด้านกิจกรรมการท่องเที่ยวที่มีอยู่ในแหล่งท่องเที่ยว โดย นักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจระดับมากในเรื่องของการได้เรียนรู้วิถีการดำเนินชีวิตของคนท้องถิ่นมากที่สุด รองลงมาคือความเป็นมิตรของชาวบ้าน ด้านกิจกรรมการท่องเที่ยว พบว่า กิจกรรมการท่องเที่ยว 3 อันดับแรก ที่กลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยวต้องการเมื่อเข้ามาท่องเที่ยวยังแหล่งท่องเที่ยวชุมชนจังหวัดอ่างทอง คือ การเข้ามาศึกษาประเพณี/วัฒนธรรมชุมชน การนั่งเรือชมธรรมชาติ และการพักผ่อนกับชาวบ้าน และยังพบว่ากลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยวที่เข้ามาท่องเที่ยวยังแหล่งท่องเที่ยวชุมชนจังหวัดอ่างทองมีความต้องการกลับมาเที่ยวซ้ำทั้งหมด

3. แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชนอย่างยั่งยืนโดยการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในจังหวัดอ่างทองจากการประชุมเชิงปฏิบัติการผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกำหนดแนวทางการพัฒนาจากการศึกษาข้อมูลจากแบบสอบถาม และจากการศึกษาแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัดอ่างทอง ประจำปี พ.ศ. 2554 ประกอบกับแนวคิดการท่องเที่ยวชุมชน 4 ด้าน คือ

4. ส่งเสริม กระตุ้นประชาชนท้องถิ่น นักท่องเที่ยว และผู้เกี่ยวข้องตระหนักและมีส่วนร่วมพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชน โดยมุ่งเน้นการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ ประเพณี และวัฒนธรรมท้องถิ่น

5. สนับสนุน และส่งเสริมการท่องเที่ยวชุมชนในลักษณะการสร้างงาน และการสร้างรายได้ให้กับชุมชน และประชาชนท้องถิ่นผู้เป็นเจ้าของพื้นที่

6. พัฒนาแหล่งท่องเที่ยวชุมชนให้มีคุณภาพและยั่งยืน

7. พัฒนาศักยภาพและคุณภาพของประชาชนในท้องถิ่นเรื่องการให้บริการทางการท่องเที่ยวท่องเที่ยวชุมชน

8. สร้าง และพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกในการให้บริการการท่องเที่ยวชุมชนที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตชุมชนความต้องการและความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีความสอดคล้องกับความคิดเห็นของประชาชนและผู้มาชุมชน/ผู้ประกอบการในท้องถิ่น คือ ทุกฝ่ายเห็นว่าการพัฒนาประเพณีและวิถีชีวิตท้องถิ่นในแหล่งท่องเที่ยวชุมชนจังหวัดอ่างทองเป็นจุดแข็งในการดึงดูดนักท่องเที่ยว และควรนำมาพัฒนาให้เป็นเอกลักษณ์ของการท่องเที่ยวชุมชนในจังหวัดอ่างทอง โดยมีการพัฒนาและจัดการการท่องเที่ยวชุมชนอย่างเป็นระบบเพื่อให้การท่องเที่ยวชุมชนในจังหวัดอ่างทองมีความยั่งยืนต่อไป

4.5 วรรณศิลป์ พีรพันธุ์ และคณะ (2555) ได้ศึกษาเรื่องการอนุรักษ์และฟื้นฟูชุมชนอัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม พบว่าชุมชนอัมพวาเป็นชุมชนริมน้ำ ในบริบทสวนที่สมบูรณ์ที่สุดแห่งหนึ่งที่เหลืออยู่ในประเทศไทยในปัจจุบัน การอนุรักษ์และฟื้นฟูชุมชนอัมพวาเป็นการดำเนินโครงการวิจัยแนวใหม่ในลักษณะของการวิจัยเชิงปฏิบัติแบบมีส่วนร่วมอย่างต่อเนื่องเน้นการสร้างพื้นที่

ฐานความรู้และความเข้าใจแก่ประชาชนและผู้บริหารท้องถิ่นในด้านการอนุรักษ์และฟื้นฟูชุมชน การจัดทำยุทธศาสตร์การอนุรักษ์และฟื้นฟูชุมชน และการจัดกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์และฟื้นฟูชุมชน ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องประกอบด้วยผู้บริหารเทศบาลตำบลอัมพวา ตัวแทนชุมชน และประชาชนในเทศบาลตำบลอัมพวา ในฐานะเจ้าของพื้นที่และผู้ที่ได้รับผลโดยตรงจากการดำเนินการ ผลจากการดำเนินการอนุรักษ์และฟื้นฟูชุมชนอัมพวาอย่างต่อเนื่อง ทำให้ชุมชนอัมพวามีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว จากชุมชนเล็กๆ ที่เกือบจะไม่มีใครรู้จัก กลายเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมที่สำคัญแห่งหนึ่งของประเทศไทยในปัจจุบัน ความสำเร็จของชุมชนอัมพวาก่อให้เกิดกระแสการอนุรักษ์และฟื้นฟูชุมชน ทั้งนี้จะต้องเกิดจากการร่วมมือทั้งจากหน่วยงานภายนอกและความสามัคคีของชุมชน โดยชุมชนและหน่วยงานภายนอกร่วมกันจัดกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง เพื่อเป็นสื่อประชาสัมพันธ์ด้านการท่องเที่ยว ส่วนการทำให้พื้นที่ยังคงสภาพเดิมจะต้องอาศัยความร่วมมือของชุมชนที่เป็นเจ้าของพื้นที่ ร่วมกันดูแลสถานที่ของตนเอง และใช้ศิลปกรรมในท้องถิ่นของเป็นเครื่องมือในการเสริมสร้างความร่วมมือร่วมใจระหว่งนักท่องเที่ยวและชุมชน

4.6 อดีตนายก อบ.ต.อัมพวา และคณะ (2555) ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนาการมีส่วนร่วมของชุมชนเพื่อพัฒนาตลาดสดตามเกณฑ์มาตรฐานตลาดสดน่าซื้อ: กรณีศึกษาตลาดสดกอบกาญจน์ ต.ตลาด อ.เมือง จ. สุราษฎร์ธานี ซึ่งการวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาการมีส่วนร่วมของชุมชนเพื่อพัฒนาตลาดสดให้บรรลุเกณฑ์ ตลาดสดน่าซื้อ โดยใช้กระบวนการมีส่วนร่วมมีการดำเนินการ 4 ขั้นตอน พบว่า

1. ขั้นตอนเตรียมการ จากการสนทนากลุ่มพบปัญหาเกี่ยวกับตลาด เช่น ความสะอาด ขาดความร่วมมือจากองค์กรภายนอกและให้มีการดำเนินการเป็นตลาดสดน่าซื้อตามความต้องการของลูกค้า ผู้จำหน่ายสินค้า อาสาสมัครสาธารณสุข และคณะกรรมการตลาด เพื่อให้สอดคล้องกับวิถีชีวิต วัฒนธรรม และชุมชนโดยใช้แนวทางตลาดสดน่าซื้อของกรมอนามัยร่วมด้วย จากผลการสัมภาษณ์เชิงลึกแนวทางการดำเนินเพื่อให้ตลาดสดน่าซื้อ คือ ตลาดสะอาด สินค้าสด ปลอดภัย ผู้จำหน่ายสินค้าพูดจาสุภาพ ไม่โก่งต่าซั่ง ราคาเป็นกันเอง มีการตรวจสอบคุณภาพสินค้าและต้องการมีส่วนร่วมในการพัฒนาตลาดสด
2. ขั้นตอนดำเนินการ มีการกำหนดแผนปฏิบัติการ และมีการปฏิบัติตามกิจกรรมตามแผนดังนี้
 - 1) ประชาสัมพันธ์และเผยแพร่ผลการดำเนินงานโครงการตลาดสดน่าซื้อทางเสียงตามสายที่มีในตลาดและวิทยุชุมชน
 - 2) โครงการพัฒนาศักยภาพผู้ประกอบการในตลาดสดกอบกาญจน์ ในการให้บริการ ที่มีคุณภาพ มีการบริการด้วยความเต็มใจ สินค้ามีคุณภาพสะอาดได้มาตรฐาน
 - 3) โครงการศึกษาดูงานพัฒนาศักยภาพการดำเนินงานตลาดสดน่าซื้อของคณะกรรมการตลาดสด
 - 4) ประเมินโครงการตลาดสดน่าซื้อเพื่อสร้างความเข้าใจอันดีระหว่างกรรมการกับผู้จำหน่ายและสนับสนุนส่งเสริมการพัฒนาตลาดและรับทราบปัญหา

3. ขั้นสรุปผลการศึกษา ผู้รับผิดชอบกิจกรรมดำเนินงานตามขั้นตอนที่กำหนดและนำผลการดำเนินงานมาประเมินผลและปรับแผนการดำเนินงาน

4. ขั้นประเมินผล การดำเนินกิจกรรมและสรุปบทเรียนที่ได้จากการพัฒนา ผลการดำเนินการวิจัยนี้ได้มีการพัฒนาการมีส่วนร่วมจากบุคคลที่เกี่ยวข้องคือ เจ้าของตลาด กรรมการตลาด เจ้าหน้าที่สาธารณสุขและเทศบาล ผู้บริโภค อาสาสมัครสาธารณสุข และทีมผู้วิจัย ทำให้เกิดผลลัพธ์ของการพัฒนาคือ มีความก้าวหน้าใน ด้านสุขาภิบาลสิ่งแวดล้อม ด้านความปลอดภัยอาหาร และด้านการคุ้มครองผู้บริโภคและการพัฒนาตลาดสดน่าซื้อจะต้องคำนึงถึงวัฒนธรรม วิธีการดำเนินชีวิตของชุมชน โดยให้ตลาดเป็นส่วนหนึ่งของชุมชน

4.7 สุนีย์ มัลลิกะมาลย์ และพราวพรรณราย มัลลิกะมาลย์ (2555) ได้ศึกษาเรื่องแนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการเพิ่มพื้นที่สีเขียวในชุมชนเมืองเพื่อลดภาวะโลกร้อน ผลการศึกษาพบว่า มาตรการทางสังคมคือ การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนในการปลูกต้นไม้ในชุมชนได้ใช้เทคนิคการตลาดสังคมฐานชุมชน โดยการสร้างแรงจูงใจให้เกิดการมีส่วนร่วมในพฤติกรรมที่ต้องการ ด้วยการสร้างการรับรู้และตระหนักในปัญหาและผลกระทบต่อลูกหลานโดยสื่อที่น่าเชื่อถือ คือผู้บรรยายและสื่อวีดิทัศน์ และการกำจัดปัจจัยที่เป็นอุปสรรคที่จะทำให้การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของคนไม่เกิด ประกอบด้วย เวลา (Time) เงิน (Money) การใช้ความพยายามมากเกินไป (Physical Efforts) การใช้ความคิดมากเกินไป (Brain Cycles) การสวนกระแสสังคม (Social Deviance) และความไม่เป็นกิจวัตร (Non-Routine) การวิจัยพบว่า วิธีการนี้สามารถจูงใจให้คนในชุมชนมีส่วนร่วมในการปลูกต้นไม้ในชุมชนได้ มาตรการทางเศรษฐศาสตร์ที่เหมาะสม คือ การจัดเก็บภาษีการใช้ประโยชน์ที่ดิน โดยมีมาตรการทางกฎหมายรองรับ คือ พระราชบัญญัติภาษีบำรุงท้องที่ พ.ศ. 2508 พระราชบัญญัติการจัดสรรที่ดิน พ.ศ. 2543 พระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ. 2522 และ พระราชบัญญัติที่ราชพัสดุ พ.ศ. 2518

การวิจัยเสนอแนะให้ใช้กลไกของภาษีสิ่งแวดล้อม โดยการออกเป็น กฎกระทรวงของพระราชบัญญัติภาษีบำรุงท้องที่ พ.ศ. 2508 พระราชบัญญัติการจัดสรรที่ดิน พ.ศ. 2543 พระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ. 2522 กำหนดให้มีการปลูกต้นไม้ยืนต้นสำหรับพระราชบัญญัติที่ราชพัสดุ พ.ศ. 2518 ใช้วิธีการกำหนดเป็นเงื่อนไขให้มีการปลูกต้นไม้เพิ่มในที่ดินเช่าเมื่อมีการต่ออายุสัญญาเช่า ส่วนมาตรการทางสังคมนั้นหากจะนำเอาเทคนิคการตลาดสังคมฐานชุมชนมาใช้ก็ควรจะต้องศึกษาบริบทของคนในชุมชนด้านสังคม เศรษฐกิจ ความสัมพันธ์ของคนในชุมชนก่อน เพื่อค้นหาสิ่งที่เป็นปัจจัยให้เกิดแรงจูงใจ และอุปสรรคที่จะทำให้พฤติกรรมไม่เกิดเพื่อกำจัดให้อุปสรรคเหล่านั้นให้หมดไป

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ใช้วิธีการวิจัยในเชิงคุณภาพ (qualitative research) เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการศึกษาจากเอกสาร (documentary study) โดยการทบทวนแนวคิด ทฤษฎี งานวิจัย และเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของประชาชน และการสัมภาษณ์เชิงลึก (indepth-interview) ผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่สามารถให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการศึกษาในครั้งนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้ศึกษาทำการศึกษาจากประชากรอันประกอบไปด้วยผู้บริหารเทศบาลเมืองชลบุรี สมาชิกเทศบาลเมืองชลบุรี และผู้ประกอบการและชุมชนในตลาดประมงท่าเรือพลี

1.2 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (key informants) ใช้วิธีการเลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญแบบเจาะจง (purposive sampling) ซึ่งเป็นผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการพัฒนาตลาดประมงท่าเรือพลี จำนวน 14 ราย ดังนี้

1.2.1 ผู้บริหารเทศบาลเมืองชลบุรี จำนวน 1 ราย

1.2.3 สมาชิกเทศบาลเมืองชลบุรี จำนวน 3 ราย

1.2.3 ผู้ประกอบการและชุมชนในตลาดประมงท่าเรือพลี จำนวน 10 ราย

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ในการสัมภาษณ์ครั้งนี้ ผู้ศึกษาเลือกใช้แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (semi-structure interview) โดยมีลักษณะคำถามปลายเปิดที่เอื้อต่อการยืดหยุ่นในการเก็บรวบรวมข้อมูลให้สอดคล้องกับสถานการณ์ที่เกิดขึ้นได้ ซึ่งประเด็นคำถามที่ใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก แบ่งเป็น 2 กลุ่ม ดังนี้

2.1 ประเด็นคำถามสำหรับผู้บริหารและสมาชิกเทศบาลเมืองชลบุรี ประกอบด้วย

2.1.1 ความเป็นมาของตลาดประมงท่าเรือพลีเป็นอย่างไร

2.1.2 การพัฒนาตลาดประมงท่าเรือพลีเป็นอย่างไร

2.1.3 ใครเป็นผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการพัฒนาตลาดประมงท่าเรือพลี และเกี่ยวข้องอย่างไร

2.1.4 เทศบาล และภาคประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาตลาดประมงท่าเรือพลีในรูปแบบต่างๆ อย่างไรบ้าง

- การตัดสินใจ
- การดำเนินการ
- การรับผลประโยชน์
- การประเมินผล

2.1.5 แนวทางในการพัฒนาตลาดประมงท่าเรือพลีเป็นอย่างไร

2.2 ประเด็นคำถามสำหรับภาคประชาชน ประกอบด้วย

2.2.2 การเริ่มต้นโครงการตลาดประมงท่าเรือพลีเป็นอย่างไร

2.2.2 เทศบาล และภาคประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาตลาดประมงท่าเรือพลีในรูปแบบต่างๆ อย่างไรบ้าง

- การตัดสินใจ
- การดำเนินการ
- การรับผลประโยชน์
- การประเมินผล

2.2.3 ข้อเสนอแนะแนวทางในการพัฒนาตลาดประมงท่าเรือพลีเป็นอย่างไร

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การศึกษานี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (qualitative research) โดยใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลจากที่มาสำคัญ 2 แหล่ง คือ ข้อมูลทุติยภูมิ (secondary data) และข้อมูลปฐมภูมิ (primary data) ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

3.1 ข้อมูลทุติยภูมิ (secondary data) ผู้ศึกษาทำการศึกษาข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับประวัติความเป็นมา ตลอดจนสภาพทั่วไปของตลาดประมงท่าเรือพลี อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี จากเอกสารทางราชการจากจังหวัดชลบุรี และเทศบาลชลบุรี และข้อมูลเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนจากงานวิจัย วิทยานิพนธ์ และเอกสารที่เกี่ยวข้อง

3.2 ข้อมูลปฐมภูมิ (primary data) ผู้ศึกษาเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการพัฒนาตลาดประมงท่าเรือพลี จำนวน 14 ราย โดยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการ

สัมภาษณ์ (interview) เพื่อให้ผู้ศึกษาได้ซักถามประเด็นปัญหาที่ต้องการศึกษาได้อย่างลึกซึ้ง และครอบคลุมวัตถุประสงค์ของการวิจัย

ในการสัมภาษณ์ครั้งนี้ ผู้ศึกษาเลือกใช้แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (semi-structure interview) โดยมีลักษณะคำถามปลายเปิดที่เอื้อต่อการยืดหยุ่นในการเก็บรวบรวมข้อมูลให้สอดคล้องกับสถานการณ์ที่เกิดขึ้นได้

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้ศึกษานำข้อมูลที่ได้จากการค้นคว้าเอกสารและการสัมภาษณ์มาวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา (descriptive analysis) เพื่อพิจารณาในแต่ละประเด็น โดยนำข้อมูลที่รวบรวมจากหลายๆ แหล่ง มาตีความและสร้างข้อสรุป เพื่อให้ได้ข้อสรุปที่มีความชัดเจนและสอดคล้องกัน โดยมีวิธีการดังนี้

4.1 การศึกษาค้นคว้าข้อมูลจากเอกสาร (documentary study) ผู้ศึกษานำข้อมูลที่ได้จากการเก็บรวบรวมเอกสารสำคัญมาเป็นฐานในการคิด วิเคราะห์ และแยกประเด็นตามที่คุณศึกษาตั้งไว้ในขั้นตอนแรก

4.2 การสัมภาษณ์เชิงลึก (indepth-interview) ผู้ศึกษานำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์มาถอดความเพื่อตรวจสอบความครบถ้วนของข้อมูล โดยจัดแยกเนื้อหาเพื่อจัดกลุ่มข้อมูลสำหรับวิเคราะห์ข้อมูลตามกรอบแนวความคิดในการวิจัยที่กำหนด และเขียนบรรยายในลักษณะเชิงพรรณนาเพื่อหาคำตอบของโจทย์การวิจัยข้างต้น

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

จากการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลสำคัญ 3 กลุ่ม ได้แก่ ผู้บริหารเทศบาลเมืองชลบุรี จำนวน 1 ราย สมาชิกเทศบาลเมืองชลบุรี จำนวน 3 ราย และผู้ประกอบการร้านค้า จำนวน 10 ราย ทั้งนี้ได้นำข้อมูลการสัมภาษณ์มาเพื่อตอบโจทย์การศึกษาวิจัยรวมทั้งสิ้น 14 ราย โดยนำเสนอเป็น 3 ส่วน ดังนี้

1. ความเป็นมาของตลาดประมงท่าเรือพลี
2. รูปแบบการมีส่วนร่วมระหว่างเทศบาลเมืองชลบุรีกับภาคประชาชนในการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน
3. ข้อเสนอแนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกับภาคประชาชนในการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน

ตอนที่ 1 ความเป็นมาตลาดประมงท่าเรือพลี

ตลาดประมงท่าเรือพลี เดิมเป็นท่าเรือที่ชาวประมงจะนำเรือเทียบท่าเพื่อนำสัตว์ทะเลที่หามาได้ขึ้นที่ท่าเรือนี้ ซึ่งชาวบ้านมักเรียกบริเวณนี้ว่า “สะพานศาลเจ้า” เนื่องจากในซอยท่าเรือพลีมีศาลเจ้าศักดิ์สิทธิ์ ที่เป็นที่เคารพนับถืออยู่ต้นซอย คือ ศาลเจ้าฮกเกี้ยนปู่เจ้า และปลายซอย คือ ศาลเจ้าที่ตีเป๋อ

นอกจากการใช้พื้นที่บริเวณท่าเรือในการค้าขายผลผลิตทางทะเลแล้ว ถนนรอบบริเวณท่าเรือได้ใช้เป็นเส้นทางสัญจรไปมาเท่านั้น

“เป็นท่าเรือเก่าก่อนเขาขึ้นสินค้าประมง สินค้าอื่นๆ
ชาวประมงที่หาปลาเขาก็จะมาจอดเรือตรงนี้ คนแถวนั้นก็ทำมาหากิน
กันไป ไม่มีอะไร แถวนั้นมันเป็นถนนว่างๆ โลงๆ ธรรมดา”

คุณสมณา มุทธากิจ, สัมภาษณ์, 17 สิงหาคม 2557

อย่างไรก็ตาม เมื่อมีการใช้พื้นที่ท่าเรือประมงในการขึ้นลงสินค้า และค้าขายสินค้าจากทะเลในบริเวณดังกล่าว ทำให้ชาวบ้านในชุมชนร้องเรียนเรื่องกลิ่นไม่พึงประสงค์ เทศบาลในขณะนั้น

จึงได้หาแนวทางในการแก้ไขปัญหา โดยวางแผนในการจัดการพื้นที่ค้าขายให้เป็นสัดส่วน และวางแผนพัฒนาพื้นที่ท่าเรือพลีให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวต่อไป

“ตอนนั้นมีชาวบ้านมาขายปลากันอยู่ตรงนั้น แล้วก็ยังมีชาวบ้านมาร้องเรียนว่ามันเหม็น พี่ก็เลยอยากจะให้เขาย้ายเข้าไปอยู่ข้างใน จัดสัดส่วนให้เขา พี่ก็เลยคิดว่าไหนๆ ก็ทำแล้ว พี่ก็เลยไปคุยกับผู้ว่าว่าอยากจะทำตรงนี้ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวด้วย”

คุณสุนนา มุทธากิจ, สัมภาษณ์, 17 สิงหาคม 2557

ส่วนพื้นที่บริเวณถนนนั้นก็ไม่ได้มีการใช้ประโยชน์นอกจากเป็นเส้นทางสัญจรของคนในหมู่บ้าน นายกเทศมนตรีจึงอยากให้นักท่องเที่ยวได้มีแหล่งท่องเที่ยวก่อนเลยผ่านไปพัทธยาหรือบางแสน จึงได้คิดที่จะปรับปรุงพื้นที่บริเวณดังกล่าวเพื่อเห็นจุดดึงดูดนักท่องเที่ยว โดยเริ่มต้นจากการปรับภูมิทัศน์ริมทะเล และดำเนินการจัดทำโครงการตลาดประมงท่าเรือพลีในที่สุด

“ตอนแรกตรงนี้ไม่มีอะไรเลย เป็นถนนธรรมดาตัวเอง เราคิดว่าคนที่มาเมืองชลจะไม่ค่อยแวะตรงนี้ เลยไปบางแสน ไปพัทธยา เราเลยคิดกันว่าทำอย่างไรให้คนที่มาเที่ยวทางนี้ก่อนจะไปบางแสน ไปพัทธยา ให้มาแวะตรงนี้ก่อน เราจะทำอย่างไรดี คิดๆ ว่าจะทำอย่างไรให้เป็นเป็นจุดดึงดูด ก่อนจะทำ เราก็มีการปรับภูมิทัศน์ริมทะเลก่อน”

คุณสุนนา มุทธากิจ, สัมภาษณ์, 17 สิงหาคม 2557

ประกอบกับอาหารทะเลเป็นจุดเด่นสำคัญของเมืองชลบุรี มีอาหารทะเลสดจำนวนมาก และชาวบ้านยังประกอบอาหารที่มีรสชาติอร่อย แต่ยังพบว่าตลาดที่มีคุณภาพในเมืองชลบุรีมีน้อย จึงมีแนวคิดที่จะทำตลาดอาหารทะเลขึ้น

“ท่านนายกเห็นว่าเมืองชลมีจุดเด่นเรื่องอาหารทะเล ประชาชนในพื้นที่จะมีความสามารถในการทำอาหารอร่อย อาหารทะเลสด แต่ตลาดที่มีคุณภาพยังมีน้อยอยู่ ท่านนายกจึงมีแนวคิดที่จะทำตลาดเพื่อสร้างตลาดที่เป็นอาหารทะเลสดๆ ล้วนๆ เลย จึงเป็นจุดเริ่มต้นให้เกิดตลาดขึ้น”

อรอุมา (นามสมมติ), สัมภาษณ์, 17 สิงหาคม 2556

ในปี พ.ศ. 2552 นั้น นายกเทศมนตรีเมืองชลบุรี (ในขณะนั้น) ได้รับการร้องเรียนจากประชาชนในชุมชนท่าเรือพลีเกี่ยวกับกลิ่นเหม็นจากค้ายาสินค้าอาหารทะเลของชาวประมง จึงทำให้เกิดการคิดหาแนวทางในการแก้ไขปัญหาดังกล่าวให้กับประชาชนในพื้นที่ พร้อมกับแนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนท่าเรือพลี โดยได้มีการดำเนินการ ดังนี้

1. จัดทำโครงการตลาดประมงท่าเรือพลี
2. นำโครงการตลาดประมงท่าเรือพลีเสนอผู้ว่าราชการจังหวัดเพื่อขออนุมัติโครงการ
3. โครงการได้รับอนุมัติให้ดำเนินการพร้อมงบประมาณในการจัดทำ

“ปี 52 ไปคุยกับผู้ว่าฯว่าจะทำตรงนี้ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวด้วย พอคุยแล้วท่านผู้ว่าดูแล้วดี เราก็ร่วมมือกัน คือ เริ่มต้นจากเทศบาลกับจังหวัดร่วมมือกัน ตอนทำงาน ตอนนั้นตรงนี้ให้ออแกไนซ์มาออกแบบ งบประมาณสามล้านกว่า ให้ออแกไนซ์ทำ”

คุณสุมนา มุทธากิจ, สัมภาษณ์, 17 สิงหาคม 2557

โครงการตลาดประมงท่าเรือพลี มีวัตถุประสงค์เพื่อฟื้นฟูอาชีพการประมงและการค้าอาหารทะเลของเมืองชลบุรี ตลอดจนกระตุ้นเศรษฐกิจชุมชนท่าเรือพลี และพัฒนาพื้นที่ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์

โครงการตลาดประมงท่าเรือพลี จัดขึ้นในบริเวณท่าเทียบเรือปลายซอยท่าเรือพลี ถนนเลียบริมชายทะเลใหม่ ตำบลบางปลาสร้อย อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี ซึ่งอยู่ในพื้นที่เทศบาลเมืองชลบุรี โดยส่งเสริมให้เป็นตลาดการค้าขายอาหารสด อาหารแห้ง และร้านอาหารทะเล ในทุกวันเสาร์ ตั้งแต่เวลา 16.00 – 22.00 น.

“เราต้องการกระตุ้นเศรษฐกิจในชุมชนนี้ พื้นที่มันมีอยู่แล้ว อยู่ริมตรงชายทะเล ตรงนี้ทำขึ้นมาพีก็ไม่ได้คาดหวังเลยว่าจะขนาดนี้ วันเปิดวันแรกพีก็คิดแค่ว่าเอาคนแถวๆ นี้พอแล้ว แต่มีชาวประมงแถวนี้เขาก็นั่งดู แล้วเขาบอกว่าวันเปิดคนคึกคักมาก”

คุณสุมนา มุทธากิจ, สัมภาษณ์, 17 สิงหาคม 2557

ตอนที่ 2 รูปแบบการมีส่วนร่วมระหว่างเทศบาลเมืองชลบุรีกับภาคประชาชนในการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน

จากการเก็บรวบรวมข้อมูลผู้บริหาร สมาชิกเทศบาลเมืองชลบุรี ตลอดจนผู้ประกอบการร้านค้าในตลาดประมงท่าเรือพลี ถึงรูปแบบการมีส่วนร่วมระหว่างเทศบาลเมืองชลบุรีกับภาคประชาชนในการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนสามารถอธิบายได้ในประเด็นต่างๆ ดังนี้

2.1 การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (participation in decision making)

การมีส่วนร่วมรูปแบบนี้ ได้เกิดขึ้นกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องของทั้งสองฝ่าย คือ เทศบาลเมืองชลบุรี และภาคประชาชน ร่วมกันวิเคราะห์ปัญหา และตัดสินใจในการเลือกแนวทางการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น และการตัดสินใจเข้าร่วมโครงการ โดยรูปแบบการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจนี้สามารถแบ่งได้เป็น 3 ระยะ ดังนี้

2.1.1 การตัดสินใจช่วงเริ่มต้น (initial decisions)

การพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนของตลาดประมงท่าเรือพลี เริ่มต้นจากการร้องเรียนเรื่องกลิ่นเหม็นจากการค้าขายผลผลิตทางทะเลของชาวประมงในพื้นที่ นายกเทศมนตรี (ในขณะนั้น) ได้ลงพื้นที่พูดคุยกับชาวบ้านในชุมชนเพื่อหาตัดสินใจหาแนวทางแก้ไขปัญหาร่วมกันระหว่างเทศบาลและภาคประชาชน ซึ่งในการวิเคราะห์ปัญหาและความต้องการนี้ได้มีผู้แทนชาวบ้านเสนอว่าควรที่จะพัฒนาพื้นที่บริเวณท่าเรือพลีให้เป็นตลาดเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจและพื้นที่ในชุมชน ข้อเสนอดังกล่าวสอดคล้องกับแนวคิดของนายกเทศมนตรีที่ต้องการพัฒนาพื้นที่และเศรษฐกิจของชุมชนเช่นเดียวกัน

“พี่ก็ได้คุยกับชุมชนรอบหนึ่ง มีบ้านหนึ่งเขาเป็นคนพูดแนวคิด เขามาคุยว่าตรงนี้น่าจะเป็นอย่างนี้ พอเขาพูดขึ้นมา พี่ก็ว่าดีเหมือนกัน ใจตรงกัน พี่ก็อยากทำ

...ตอนแรกเราก็มองกันว่าตรงไหนมันจะเหมาะ เราก็มองตรงนี้เพราะมันมีท่าเรือ เรือจอดตรงนี้ เรารู้ว่าตรงนี้เหมาะ เราก็ไปคุยกับชุมชน คุยกับชาวประมง ตอนแรกเขาก็ต่อต้าน เขาไม่ยอมให้ทำ”

สุนาม มุทธากิจ, สัมภาษณ์, 17 สิงหาคม 2556

“ก็เสนอให้นายก นายกก็มาปรึกษากับประธานชุมชนที่นี้ว่าจะทำกันไหม”

คุณกร (นามสมมติ), สัมภาษณ์, 17 สิงหาคม 2556

“จำได้ว่ามีการมาคุยกับชาวบ้าน สอบถามความต้องการของ
ชาวบ้านว่าอยากจะเปิดตลาดหรือไม่”

คุณอรอุมา (นามสมมติ), สัมภาษณ์, 17 สิงหาคม 2556

ในขณะที่เดียวกันชาวบ้านในชุมชนซึ่งเป็นผู้ที่จะได้รับผลกระทบโดยตรงหากมีการ
ดำเนินโครงการไปแล้วนั้นก็ได้มีการประชุมชาวบ้านเกี่ยวกับการดำเนินโครงการขึ้น เพื่อมีส่วนในการ
วิเคราะห์ส่วนได้เสีย และการตัดสินใจหลักของชุมชนในการดำเนินโครงการอีกด้วย

“ชุมชนก็ประชุมกันว่าจะทำตลาดประมง เราเป็นคนในชุมชน
เราก็มาทำมาค้าขายกันเป็นอาชีพเสริม คนรายได้น้อย เขาก็จะได้มาทำ
อาชีพเสริมได้อีก”

คุณเรณู (นามสมมติ), สัมภาษณ์, 17 สิงหาคม 2556

2.1.2 การตัดสินใจในช่วงดำเนินการ (on-going decisions)

หลังจากที่ได้มีการตัดสินใจร่วมกันระหว่างเทศบาลเมืองชลบุรีโดยการคิด
ริเริ่มของนายกเทศมนตรี กับภาคประชาชนคือชาวบ้านที่อาศัยอยู่ในพื้นที่บริเวณท่าเรือประมง
จนกระทั่งมีโครงการตลาดประมงท่าเรือปลีขึ้นมาแล้วนั้น

ภาคประชาชนจึงได้มีการตัดสินใจในช่วงการดำเนินการ คือ การเข้าร่วม
เปิดร้านค้าในโครงการตลาดประมงท่าเรือปลี ซึ่งในการตัดสินใจเข้าร่วมนี้มีเหตุผลหลักๆ ของชาวบ้าน
คือ โครงการตลาดประมงท่าเรือปลี มีพื้นที่อยู่ใกล้ที่พักทำให้ตัดสินใจเปิดร้านค้าร่วมด้วยได้ง่าย ไม่
ลำบากในการเดินทาง นอกจากนี้ยังพบว่าชาวบ้านก็มีการประกอบอาชีพค้าขายในพื้นที่ดังกล่าวอยู่
แล้วจึงตัดสินใจไม่ยากลำบากนัก รวมทั้งการร่วมเปิดร้านค้าในตลาดประมงท่าเรือปลีจะมีส่วนในการ
สนับสนุนกิจกรรมของชุมชน และทำให้ชุมชนเป็นที่รู้จักของคนทั่วไปได้

“ก่อนหน้านี้คือมารับของที่นี่ไปขายอยู่แล้ว ที่นี้ไม่ได้เป็น
ตลาด ก็คือประมงเขามาขายของกันทั่วไป จนเขาก็มีการ
ประชาสัมพันธ์กันว่าจะมีตลาด เขาก็ให้มาสมัคร มาขายตั้งแต่นัดแรก
เลย เพราะบ้านใกล้ด้วย”

คุณน้อย (นามสมมติ), สัมภาษณ์, 17 สิงหาคม 2556

“ผมขายตามนัด เข้าออกนัด บ่ายออกนัด เสาร์ลงที่นี่ ที่นี้ผมขายปลาทอด แต่วันธรรมดาผมขายปูม้า เนื้อปู”

คุณก้าน (นามสมมติ), สัมภาษณ์, 17 สิงหาคม 2556

“มีเรือ ขายของที่เรือ นายกมาชวนก็เลยมาทำที่นี่ เขามาบอกว่าจะเปิดตลาด ชวนมาขายของ ตอนแรกพี่ก็จะไม่ทำแล้ว เพราะว่าแค่ทำเรือก็เหนื่อยแล้ว แต่อยากให้ชุมชนมีหน้ามีตาไปกับเขา ก็เลยมาช่วยกัน ตอนนั้นไม่มีคนเลย ก็ขายมาตั้งแต่เริ่มเลย ตั้งแต่ยังไม่มีการเลย”

คุณเรณู (นามสมมติ), สัมภาษณ์, 17 สิงหาคม 2556

“บ้านอยู่แถวนี้ด้วย แล้วเขาก็บอกกันปากต่อปาก ตอนนั้นตลาดมันเริ่มซบเซามาที่หนึ่งแล้ว พ่อค้าแม่ค้าก็กระจายกันไป แต่เราก็ยังขายมาเรื่อยๆ เพราะมันเป็นอาชีพของเรา ตื่นเช้ามาก็มีแต่ปูทุกวัน”

คุณเกม (นามสมมติ), สัมภาษณ์, 17 สิงหาคม 2556

“พี่ชายอยู่แล้ว ขายที่หน้าศาลากลาง คิดว่าตรงนี้ใกล้บ้านดี แต่ไม่รู้ว่าจะเวิร์คไหม คนจะมาเดินหรือเปล่า”

คุณหวาน (นามสมมติ), สัมภาษณ์, 17 สิงหาคม 2556

2.1.3 การตัดสินใจในช่วงปฏิบัติการ (operational decisions)

การตัดสินใจในช่วงปฏิบัติการนี้เป็นการดำเนินโครงการ มีการกำหนดกฎเกณฑ์ การจัดการของโครงการ ซึ่งส่วนใหญ่ของการตัดสินใจนี้เป็นบทบาทของเทศบาลเมืองชลบุรี โดยมีรายละเอียดดังนี้

1) การกำหนดพื้นที่ในการจัดทำตลาด ซึ่งได้เลือกพื้นที่ริมทะเลที่มีลักษณะของการทำประมงของชาวประมงในพื้นที่อยู่แล้ว ทำให้เห็นภาพของสินค้าประมงที่สด ใหม่อยู่เสมอ อันจะมีส่วนกระตุ้นเศรษฐกิจชุมชนบริเวณดังกล่าวได้มากยิ่งขึ้น

“เราต้องการกระตุ้นเศรษฐกิจในชุมชนนี้ พื้นที่มันมีอยู่แล้ว อยู่ริมตรงชายทะเล แต่ตรงนี้มีชาวประมงเขาขึ้นหอย เรบอกเขาว่าเราขอขายแค่วันเดียว มันคงไม่ได้ลำบากเขาในการขึ้นหอย เราถาม

เขาว่าขึ้นหอยก็โหมง ทำอะไรอย่างไร เราขอแค่วันเดียว ต่อรองกัน เขาก็บอกว่าเขาขอช่วงตรงนี้ เวลานี้ให้เขาขึ้นหอยเขาได้ อย่าปิดตรงนั้น ตรงนี้ ก็โอเคตกลงกัน จนสุดท้ายก็ตกลงกันได้ เขาก็ยอม เราก็อพยพขึ้นมาค้าขาย เขาก็ยอม”

สุนนา มุทธากิจ, สัมภาษณ์, 17 สิงหาคม 2556

“เราปรึกษาผู้บริหารด้วยกันว่าจะทำอย่างนี้ดีไหม ตอนแรกจะต่อถนน ตอนแรกจะทำฝั่งนี้ เขาก็ไม่ให้ เราก็อำนาจ คือ เรากะว่าจะทำสะพานข้าม ทำให้ขายของริมน้ำ แต่ว่าชาวบ้านเขาไม่ให้ทำ เพราะเขามิชอบเข้าออกบ้านเขา เราก็อปรึกษากับชุมชนว่าเราจะทำอย่างนี้เขาเอาไหม ถ้าเขาเอา เราก็อทำให้ พอเขาโอเค เราก็อทำ”

คุณวรชัย (นามสมมติ), สัมภาษณ์, 17 สิงหาคม 2556

2) การกำหนดสินค้าที่ตลาดประมงท่าเรือพลี นายกเทศมนตรีเล็งเห็นว่าพื้นที่ตลาดประมงท่าเรือพลีมีจุดเด่นหลักคือ เป็นพื้นที่ของการทำประมง ฉะนั้นการค้าขายสินค้าที่เป็นผลิตภัณฑ์จากทะเลจะทำให้สอดคล้องกับสถานที่ได้เป็นอย่างดี จึงได้กำหนดให้ร้านค้าในตลาดประมงท่าเรือพลีค้าขายสินค้าจากอาหารทะเลเท่านั้น

“ตั้งแต่เริ่มพื้นที่ก็คิดว่ายังคงคอนเซ็ปต์เดิมไว้อยู่ คือ ต้องเป็นอาหารทะเล จะคุยกับชาวบ้านอยู่เรื่อยๆ เราต้องทำให้ยั่งยืน อย่างร้านค้าทั้งหมด เราก็อบอกที่ต้องเป็นอาหารทะเลอย่างเดียว เราไม่เอาอาหารหรืออะไรที่มันซ้ำๆ”

สุนนา มุทธากิจ, สัมภาษณ์, 17 สิงหาคม 2556

“ท่านนายกเห็นว่าเมืองชลมีจุดเด่นเรื่องอาหารทะเล ประชาชนในพื้นที่จะมีความสามารถในการทำอาหารอร่อย อาหารทะเลสด แต่ตลาดที่มีคุณภาพยังน้อยอยู่ ท่านนายกจึงมีแนวคิดที่จะทำตลาดเพื่อสร้างตลาดที่เป็นอาหารทะเลสดๆ ล้วนๆ เลย จึงเป็นจุดเริ่มต้นให้เกิดตลาดขึ้น”

คุณอรุมา (นามสมมติ), สัมภาษณ์, 17 สิงหาคม 2556

3) รูปแบบของตลาดประมงท่าเรือพลี ได้มีการศึกษาดูงานจากการดำเนินการของตลาดเก่าอ่างศิลา ซึ่งจะทำให้เห็นจุดเด่น จุดด้อย และนำมาวิเคราะห์กับสภาพตลาดประมงท่าเรือพลี จนท้ายที่สุดจึงได้กำหนดว่าจะจัดตลาดประมงท่าเรือพลีให้เป็นตลาดเย็น ให้ลูกค้าได้นั่งรับประทานอาหารในช่วงเย็น พร้อมทั้งรับชมวิวทะเลได้ ซึ่งจะเป็นพื้นที่พักผ่อนหย่อนใจไปในตัวได้ด้วย

“จากนั้นเราก็คูยกัน เราก็ดูจากตลาดอ่างศิลาที่เราทำมาก่อน เรา อ่างศิลาขายตอนเช้า มันร้อน มันไปไม่รอด เราก็มองสภาพเราว่ามันเป็นจุดชมวิวน่าจะขายตอนเย็น น่าจะเรียกคนได้ ถ้ามีอาหารก็น่าจะมีโต๊ะนั่ง น่าจะเรียกคนได้”

สุนนา มุทธากิจ, สัมภาษณ์, 17 สิงหาคม 2556

4) การควบคุมตรวจสอบคุณภาพสินค้า การค้าขายอาหารทะเลนั้น ต้องมีความสด ใหม่ และสะอาด เพื่อป้องกันไม่ให้ผู้บริโภคต้องมีการท้องร่วง ท้องเสียจากการมาซื้ออาหารทะเลในตลาดประมงท่าเรือพลี ในช่วงเริ่มต้นนายกเทศมนตรีจึงได้จัดให้กองสาธารณสุขเป็นหน่วยงานหลักที่จะเข้ามาดูแลทั้งเรื่องคุณภาพอาหาร จากนั้นจึงสนับสนุนให้ภาคประชาชนรวมกลุ่มในการดูแลควบคุมกันเอง เพื่อให้ภาคประชาชนได้มีส่วนร่วมในการดำเนินการมากยิ่งขึ้น

“แล้วก็ให้เจ้าหน้าที่กองสาธารณสุข มาคอยตรวจคุณภาพแต่ละร้านว่าอาหารเป็นอย่างไร สดไหม ทุกสัปดาห์เลยเพราะว่าเราขายอาหาร ต้องดูแลเรื่องคุณภาพ เรื่องหลายๆ อย่าง เราเลยให้กองนี้มาดูแล”

สุนนา มุทธากิจ, สัมภาษณ์, 17 สิงหาคม 2556

“ตอนเริ่มต้นชาวบ้านก็ยังไม่สามารถรวมตัวกันได้ เทศบาลก็ตั้งหลักให้ชาวบ้านก่อน ได้มีการร่วมมือจากหลายส่วน จากผู้บริหารด้วย แล้วก็เจ้าหน้าที่ด้วย ร่วมมือกันจัดตั้งเป็นกลุ่มขึ้นมาก่อน เป็นตัวตั้งให้ชาวบ้านก่อน มอบหมายให้กองสาธารณสุขมาดูแลก่อน จนมาสักระยะหนึ่ง พอตลาดเข้าที่เข้าทาง ก็ให้ชาวบ้านตั้งกลุ่มกันเอง มีกลุ่ม มีประธานกลุ่มของตลาดขึ้นมา ดูแลกันเอง มีการตั้งประธานกลุ่ม รองประธานกลุ่ม มีกรรมการ คอยดูว่าตรงไหนมีจุดด้อยอะไร แล้วก็ร่วมกันพัฒนา ไปเรื่อยๆ”

คุณอรอุมา (นามสมมติ), สัมภาษณ์, 17 สิงหาคม 2556

2.2 การมีส่วนร่วมในการดำเนินการ (participation in implementation) ในตลาดประมงท่าเรือพลี สามารถแบ่งได้ 3 ลักษณะ คือ

2.2.1 การมีส่วนร่วมในการสหกรณ์ เช่น แรงงาน เงิน วัสดุอุปกรณ์ และข้อมูลข่าวสาร ซึ่งการมีส่วนร่วมในการสหกรณ์นี้สามารถแบ่งเป็น

1) เทศบาลเมืองชลบุรี เป็นผู้จัดวัสดุอุปกรณ์ในการให้บริการในตลาด เช่น โต๊ะ เก้าอี้ สำหรับนั่งรับประทานอาหารในตลาด จัดเจ้าหน้าที่ของเทศบาลมาควบคุมตรวจคุณภาพสินค้า ตลอดจนการประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารของตลาดประมงท่าเรือพลีเพื่อให้มีลูกค้าและนักท่องเที่ยวมาใช้บริการในตลาดจำนวนมากยิ่งขึ้น

“แต่ตั้งแต่เดิมาก็เป็นงบทางเทศบาลมาช่วย ตอนนี้เทศบาลก็
ยังช่วยเรื่องโต๊ะเก้าอี้ให้อยู่ ยังช่วยเรื่องงบประมาณอยู่ เพียงแต่การบริหารจัดการได้ให้ชาวบ้านดูแลกันเอง”

คุณอรอุมา (นามสมมติ), สัมภาษณ์, 17 สิงหาคม 2556

2) ภาคประชาชน คือ ผู้ประกอบการร้านค้า มีส่วนร่วมในการชำระค่าใช้จ่ายสำหรับการเปิดร้านค้าแต่ละร้าน ได้แก่

(1) ค่าใช้จ่ายสำหรับเจ้าหน้าที่จัดเก็บโต๊ะเก้าอี้ ค่าเก็บขยะ และดูแลความเรียบร้อยในตลาด จำนวน 40 บาท

(2) ค่าไฟฟ้า คิดตามปริมาณดวงไฟในร้านค้า ดวงละ 10 บาท

“จ่ายสี่สิบบาท ไม่แพงเลย เขาก็เอาไปจ่าย อพปร. จ่ายค่า
เทศบาลที่มาเก็บโต๊ะ ค่าไฟจ่ายต่างหาก จ่ายดวงละสิบบาท”

คุณหวาน (นามสมมติ), สัมภาษณ์, 17 สิงหาคม 2556

2.2.2 การมีส่วนร่วมในการบริหารและการประสานงาน ซึ่งเป็นการรวมตัวกันในการปฏิบัติงาน ซึ่งการมีส่วนร่วมในลักษณะนี้พบว่า

1) เทศบาลเมืองชลบุรี เป็นผู้เข้ามาบริหารจัดการโครงการทั้งหมดในช่วงของการเริ่มต้นโครงการ จวบจนกระทั่งดำเนินการไประยะหนึ่งแล้ว จึงได้เกิดการรวมกลุ่มการดำเนินการของชาวบ้านขึ้นเองจึงค่อยๆ ลดบทบาทลงไป

2) ภาคประชาชน คือ ผู้ประกอบการร้านค้า ได้มีการรวมกลุ่มเป็น คณะกรรมการตลาดขึ้น ซึ่งการมีส่วนร่วมในขั้นตอนนี้จะมีส่วนให้มีการส่งต่อข้อมูลภายในผู้ประกอบการ ด้วยกัน รวมทั้งการสะท้อนปัญหา เสนอแนวทางแก้ไขปัญหาร่วมกันในการพัฒนาตลาดได้

“เขาตั้งกรรมการ มีการไปประชุมกันเป็นช่วงๆ”

คุณเรณู (นามสมมติ), สัมภาษณ์, 17 สิงหาคม 2556

“เวลาไปประชุมเราคุยกันว่าพอถึงวันเสาร์ ถ้าใครจะหยุดก็น่าจะบอกกันก่อน ไม่อยากให้ร้านว่าง เวลาลูกค้ามาเที่ยว เขาก็ตั้งใจมาซื้อ”

คุณหวาน (นามสมมติ), สัมภาษณ์, 17 สิงหาคม 2556

2.2.3 การมีส่วนร่วมในการขอความร่วมมือ ในการดำเนินโครงการตลาดประมงท่าเรือพลีนัน ย่อมส่งผลกระทบต่อผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในพื้นที่ที่จะดำเนินโครงการ จึงทำให้ต้องมีการขอความร่วมมือหลักจากภาคประชาชนที่พังกาศัย และมีสถานประกอบการอยู่ในบริเวณพื้นที่ที่จะทำโครงการ โดยเทศบาลเมืองชลบุรีได้ขอความร่วมมือ ดังนี้

1) ชาวประมง ที่ต้องทำการประมงบริเวณท่าเรือ โดยขอใช้พื้นที่และ และขอความร่วมมือในเรื่องช่วงเวลาในการขึ้นลงสินค้าทะเลของชาวประมง

“ตอนแรกเราก็มองกันว่าตรงไหนมันจะเหมาะ เราก็มองตรงนี้ เพราะมันมีท่าเรือ เรือจอดตรงนี้ เราว่าตรงนี้เหมาะ เราก็ไปคุยกับชุมชน คุยกับชาวประมง ตอนแรกเขาก็ต่อต้าน เขาไม่ยอมให้ทำ เราบอกเขาว่าเราขอขายแค่วันเดียว มันคงไม่ได้ลำบากเขาในการขึ้นหอย เราถามเขาว่าขึ้นหอยก็โหม่ง ทำอะไรอย่างไร เราขอแค่วันเดียว ต่อรองกัน เขาก็บอกว่าเขาขอช่วงตรงนี้ เวลานี้ ให้เขาขึ้นหอยเขาได้ อย่าปิดตรงนั้นตรงนี้ ก็โอเคตกลงกัน จนสุดท้ายก็ตกลงกันได้ เขาก็ยอม เราก็ให้เขาขึ้นมาค้าขาย เขาก็ยอม”

สุนา มุทธากิจ, สัมภาษณ์, 17 สิงหาคม 2556

2) โรงงานน้ำปลา ที่ใช้เส้นทางในการขนส่งสินค้า จึงต้องขอความร่วมมือในการปิดเส้นทางนั้น โดยตกลงกันได้ว่าจะปิดเส้นทางเพื่อเปิดตลาดตั้งแต่เวลาสิบสี่นาฬิกาเป็นต้นไป

“รถโรงน้ำปลาก็เข้าทางนี้ แต่เราก็ไปคุยกับเขา ซึ่งเขาก็
สนับสนุน เพราะมันวันเสาร์ด้วย คุยกันว่าเราจะเปิดตลาดสี่โมง เรา
จะตั้งโต๊ะตอนเที่ยง เขาขอย้ายสองโมง เราก็โอเค ลงตัว ก็มาจัดกัน”

สุนนา มุทธากิจ, สัมภาษณ์, 17 สิงหาคม 2556

3) ภาคธุรกิจเอกชน ในการจัดกิจกรรมเสริมในตลาดเพื่อประชาสัมพันธ์
ตลาด และดึงดูดความสนใจให้มีลูกค้ามาใช้บริการในตลาดมากขึ้น

“เราก็ขอดีแท้มาลงกิจกรรมให้ เขาก็มาจัดให้อยู่นาน
เหมือนกัน เอร่อมมาโปรโมทให้เรา”

สุนนา มุทธากิจ, สัมภาษณ์, 17 สิงหาคม 2556

4) รายการโทรทัศน์ ในการทำรายการเพื่อประชาสัมพันธ์ตลาด โดยเฉพาะ
อย่างยิ่งในช่วงเวลาที่ตลาดชบเซา การขอให้มีการมาจัดรายการและออกอากาศทำให้มีลูกค้า
นักท่องเที่ยวมาใช้บริการมากขึ้น จนตลาดเฟื่องฟู

“เราเห็นรายการตลาดสดสนามเป้าที่เขาบอกว่าเขาจะมาโดย
ไม่ต้องเสียอะไร เราเลยลองติดต่อเขาไป เขาก็ถามก่อนว่าตลาดเราเป็น
แบบไหน ถ้าเป็นอะไรที่ไม่แปลกเขาจะไม่ค่อยมา เราเลยบอกว่าของ
เราเป็นแบบนี้”

สุนนา มุทธากิจ, สัมภาษณ์, 17 สิงหาคม 2556

“เราไปหารายการดีๆ ให้เขาโปรโมทในโทรทัศน์ด้วย เราไป
รโมททางวิทยุ โทรทัศน์”

คุณวรชัย (นามสมมติ), สัมภาษณ์, 17 สิงหาคม 2556

“พอเปิดได้สักหนึ่งปีก็ได้ออกรายการตลาดสดสนามเป้าก็
เลยบูม ออกทั่วประเทศ คนรู้จัก คนกรุงเทพฯก็มากันเยอะเลย”

คุณกร (นามสมมติ), สัมภาษณ์, 17 สิงหาคม 2556

“สี่ถึงหกเดือนที่เจียบ พอเดือนที่เจ็ดแปดเก้าสิบก็มาบุกเบิก
เขาก็ไปหารายการตลาดสดสนามเป้ามาลงทำให้มีคนรู้จัก มีคนมา
ล้มผัก มันก็ทำให้เราเป็นตลาดที่ดีขึ้นมา”

คุณก้าน (นามสมมติ), สัมภาษณ์, 17 สิงหาคม 2556

2.3 การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ (participation in benefits) ในตลาด
ประมงท่าเรือพลี สามารถแบ่งได้ 3 ลักษณะ คือ

2.3.1 ผลประโยชน์ด้านวัตถุ จะพบได้เป็นหลักว่าภาคประชาชนได้รับ
ผลประโยชน์นี้จากการเข้าร่วมโครงการด้วยการเปิดร้านค้าในตลาดประมงท่าเรือพลีเพื่อค้าขายสินค้า
จากทะเล และได้รับรายได้จากการค้าขายนั้น

“เปลี่ยนหน้ามือเป็นหลังมือเลย ก่อนนี้เรามีรายได้วันละไม่ถึง
พัน วันละเจ็ดแปดร้อย แต่พอเรามีตรงนี้ ทำให้เรามีรายได้วันหนึ่งเกิน
พันถึงสองพัน บางเสาร์มันตรงวันหยุดนักขัตฤกษ์รายได้เราก็ยิ่งดีขึ้นไป
อีก”

คุณก้าน (นามสมมติ), สัมภาษณ์, 17 สิงหาคม 2556

“รายรับมันก็กระเตื้องขึ้นมานิดหนึ่ง จากแต่ก่อนขายตามตลาด
นัดอย่างเดียว แต่พอมันเพิ่มขึ้นมาอีกวันหนึ่ง เราก็มีรายได้เพิ่มขึ้นมา
เล็กน้อย”

คุณกร (นามสมมติ), สัมภาษณ์, 17 สิงหาคม 2556

2.3.2 ผลประโยชน์ด้านสังคม เป็นการได้รับความพึงพอใจได้สาธารณูปโภค ซึ่ง
จากการดำเนินโครงการตลาดประมงท่าเรือพลี ภาคประชาชนที่ได้เข้าร่วมโครงการได้รับผลประโยชน์
ด้านนี้ คือ การบริการอำนวยความสะดวกในการจัดการตลาด ที่เทศบาลดำเนินการดูแลให้ เช่น เรื่อง
การจัดโต๊ะ เก้าอี้ บริการในตลาด การปรับภูมิทัศน์บริเวณริมทะเลให้น่าท่องเที่ยวมากยิ่งขึ้น

“พ่อค้าแม่ค้าไม่ได้มีบทบาทในการพัฒนาตลาดมาก แต่ทุกคน
จะมาขายของตามหน้าที่ตัวเอง ส่วนเรื่องการพัฒนา มันน่าจะเป็น
หน้าที่ของเทศบาลหรือชมรมตลาด พวกนี้มันอยู่ที่งบประมาณที่
เทศบาลจัดลงมา”

คุณบอย (นามสมมติ), สัมภาษณ์, 17 สิงหาคม 2556

2.3.3 ผลประโยชน์ด้านบุคคล คือ ผลงานของโครงการตลาดประมงท่าเรือพลี เป็นการริเริ่มโดยนายกเทศมนตรีเทศบาลเมืองชลบุรี ซึ่งเป็นผลงานสำคัญที่ได้พัฒนาเศรษฐกิจชุมชนให้เป็นที่รู้จักเป็นอย่างดี และได้รับการยอมรับในผลการดำเนินงานจากภาคประชาชน

“ท่านนายกเห็นว่าเมืองชลมีจุดเด่นเรื่องอาหารทะเล ประชาชนในพื้นที่จะมีความสามารถในการทำอาหารอร่อย อาหารทะเลสด แต่ตลาดที่มีคุณภาพยังน้อยอยู่ ท่านนายกจึงมีแนวคิดที่จะทำตลาดเพื่อสร้างตลาดที่เป็นอาหารทะเลสดๆ ล้วนๆ เลย จึงเป็นจุดเริ่มต้นให้เกิดตลาดขึ้น”

คุณอรอุมา (นามสมมติ), **สัมภาษณ์**, 17 สิงหาคม 2556

2.4 การมีส่วนร่วมในการประเมินผล (participation in evaluations) ในตลาดประมงท่าเรือพลี เป็นการประเมินผลจากการดำเนินการ และสะท้อนกลับเพื่อแก้ไขปัญหาที่พบ หากแต่ไม่ได้มีการประเมินผลเพื่อจัดทำเป็นรายงานแต่อย่างใด โดยสามารถแบ่งบทบาทการประเมินผลได้ ดังนี้

2.4.1 เทศบาลเมืองชลบุรี จะกำหนดให้มีเจ้าหน้าที่ลงพื้นที่เพื่อประเมินผลความพึงพอใจจากผู้ใช้บริการ ด้วยการสัมภาษณ์นักท่องเที่ยวในประเด็นต่างๆ ได้แก่ ราคาอาหาร ราคาสินค้า การให้บริการห้องน้ำ รวมทั้งสอบถามความคิดเห็นเพิ่มเติมในการจัดการตลาด

“พี่ให้เด็กมาสัมภาษณ์พวกนักท่องเที่ยวทุกครั้ง ประเมินตลอดว่าเป็นอย่างไร ห้องน้ำดีไหม อาหารดีไหม ราคาโอเคไหม ต้องการตัวนี้ไหม อยากให้ทำอะไร เราคิดว่าเราต้องเอาใจนักท่องเที่ยว เราต้องการเรียกนักท่องเที่ยวมากกว่าที่จะมาเอาใจตรงนี้”

สุนนา มุทธากิจ, **สัมภาษณ์**, 17 สิงหาคม 2556

2.4.2 ภาคประชาชน ซึ่งเป็นผู้ประกอบการร้านค้าในตลาดประมงท่าเรือพลี ได้มีการสะท้อนปัญหาที่เกิดขึ้น และเสนอแนวทางการแก้ไขปัญหาโดยการประชุมผ่านกรรมการและเสนอต่อไปยังเทศบาลเมืองชลบุรี เช่น เรื่องการจัดการโต๊ะเก้าอี้ การจัดการขยะ การใช้รถในตลาด การจัดทำหลังคากันแดดกันฝน และการจัดการที่จอดรถ เป็นต้น

“ตอนนี้เทศบาลจัดเป็นคณะกรรมการขึ้นมาดูแล เวลาเรามีปัญหาอะไรเราเสนอขึ้นไป ทางเทศบาลจะมาช่วย แล้วเราจะมีคนมาคอยดูแล บางทีนายกก็มาเอง รองนายกก็มาเอง ทางฝ่ายบริหารเขามาตลอด ก็ยังอยากให้เป็นแบบนี้”

คุณก้าน (นามสมมติ), สัมภาษณ์, 17 สิงหาคม 2556

“ตอนนี้แม่ค้ายังเอามอเตอร์ไซค์เข้ามาขี่ข้างในนี้ พี่ว่าไม่ถูกต้อง ถ้าตัวเรายังทำ คืออย่างนี้มันเรื่องความปลอดภัย ถ้าตัวเรายังทำอย่างนี้ เราเอามอเตอร์ไซค์มาขี่ ลูกค้าเดิน ถ้าเกิดอะไรขึ้นมา มันเสียภาพรวมหมดทุกอย่าง...มีเรื่องที่นั่ง เพราะมันเป็นตลาดกลางแจ้งพอตอนเย็นร่มแล้วคนจะนั่งยาว โต๊ะเก้าอี้มันก็จะไม่พอ”

คุณวิมล (นามสมมติ), สัมภาษณ์, 17 สิงหาคม 2556

“อย่างโต๊ะ เก้าอี้ ความร้อน แดดฝน จะทำอย่างไรกับมัน ถ้าแบบนี้คือถ้าฝนตกคนก็หายหมด ทุกที่ ฝนตกหายหมด เรื่องความร้อนคือเราเป็นตลาดขายตอนเย็น เรื่องความร้อนก็อาจจะไม่ใช่ปัญหาใหญ่ แต่เรื่องฝนนี้สำคัญ แล้วก็เรื่องโต๊ะเก้าอี้ไม่พอ”

คุณบอย (นามสมมติ), สัมภาษณ์, 17 สิงหาคม 2556

“เรื่องแดด เรื่องพายุ เรื่องลมฝน บางทีเจอลมฝน ลูกค้าก็วิ่งหนีกันหมดเลย ที่จอดรถด้วย เคยได้ยินเขาว่ามาแล้วก็เลยไปเลย ไม่มีที่จอดรถ”

คุณน้อม (นามสมมติ), สัมภาษณ์, 17 สิงหาคม 2556

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกับภาคประชาชนในการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน

แนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมระหว่างเทศบาลเมืองชลบุรีและภาคประชาชนในการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนโดยโครงการตลาดประมงท่าเรือพลีนัน ควรมีการส่งเสริมการมีส่วนร่วมในรูปแบบต่างๆ ดังนี้

3.1 การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (participation in decision making)

ในขั้นนี้เป็นการตัดสินใจเลือกการดำเนินการหลังจากที่ได้มีการขับเคลื่อนโครงการไปแล้ว ซึ่งการตัดสินใจแก้ไขปัญหาต้องเป็นการตัดสินใจร่วมกันทั้งสองภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้การแก้ไขปัญหาเป็นไปตามความต้องการของชุมชนหรือตลาด รวมทั้งการขับเคลื่อนนโยบายและการแก้ไขปัญหาสามารถดำเนินการไปได้ภายใต้ขอบเขตอำนาจของเทศบาลที่สามารถจัดการได้ แนวทางการแก้ไขปัญหาที่เทศบาลเมืองชลบุรีและภาคประชาชนต้องตัดสินใจร่วมกัน คือ

1) การจัดทำหลังคาสูงกันแดดกันฝน

“ถ้าต้องการให้ลูกค้ามาแล้วประทับใจ หนึ่ง ควรมีที่กันแดด เป็นโครงสูงๆ หรือร่มเยอะขึ้นก็ได้ ร่มเขาก็เสริมขึ้นแล้ว แต่มันก็ยังไม่ค่อยพอ”

คุณน้อย (นามสมมติ), สัมภาษณ์, 17 สิงหาคม 2556

“อยากทำโดมคลุมให้หมดเลย โดมก็ส่วนของลูกค้าที่มานั่งกิน แล้วก็โต๊ะ อยากให้เสริม โต๊ะไม่พอเลยสักเสาร ถ้าร้านเราไม่ร้อนมาก บางที่เราก็อำนวยความสะดวก ยกร่มเราไปกางให้เขาก็มี บางที่เก้าอี้ไม่พอ เราก้ให้ยืมเก้าอี้เราไปนั่ง”

คุณน้อม (นามสมมติ), สัมภาษณ์, 17 สิงหาคม 2556

2) การจัดระเบียบการค้าขายของผู้ประกอบการ เช่น การใส่เอี๊ยม สวมหมวกในระหว่างขายสินค้า การใช้รถสัญจรในโครงการ

“บางส่วนก็มีที่เรื่องระเบียบด้านโภชนาการยังต้องปรับปรุง เช่น การใส่หมวก ใส่เอี๊ยม หรือการปกคลุมอาหาร”

คุณขจร (นามสมมติ), สัมภาษณ์, 17 สิงหาคม 2556

“อยากให้เทศบาลเขาจัดมาช่วยเหลือตรงนี้ พื้นที่มันยังใส่ลงไปให้เต็มได้หมด พื้นที่ไม่ต้องให้รถวิ่ง ใส่ที่นั่งเต็มแม้กซี้ได้เลย เหลือพื้นที่คนเดินสักเล็กน้อยก็พอ”

คุณบอย (นามสมมติ), สัมภาษณ์, 17 สิงหาคม 2556

3) การควบคุมปริมาณร้านค้าประเภทเดียวกัน

“เมื่อก่อนมีร้านผมร้านเดียว ตรงนี้ก็อีกอย่างหนึ่ง เทศบาลไม่ค่อยควบคุมเรื่องคนจำหน่ายอาหาร แต่นโยบายมันมีอยู่ เขาบอกว่าใครจะเปลี่ยนแปลงอาหารต้องแจ้งเขา แต่ไม่มีใครแจ้ง พอซ้ๆ กันมันก็แชร์กันออกไป ตอนนีเหมือนผมก็มีห้าหกร้าน”

คุณขจร (นามสมมติ), สัมภาษณ์, 17 สิงหาคม 2556

4) การจัดรูปแบบร้านค้าในโครงการ

“พี่ว่าการจัดร้านให้เป็นรูปแบบเดียวกันมันก็ดี เช่น ป้าย หรือผ้าปูโต๊ะแบบเดียวกัน มีป้ายร้านบอกว่าขายอะไร ราคาเท่าไร ร้านที่ก็ยังไม่ดี แต่พี่ก็ขายราคาเดียว ลิบบาท มันก็สะดวก แต่ร้านที่ขายอาหารทะเลมันก็มีหลายราคา มีไว้ก็ดี ของขึ้นของลงก็เปลี่ยนป้ายได้ เพราะอาหารทะเลมันแพง”

คุณหวาน (นามสมมติ), สัมภาษณ์, 17 สิงหาคม 2556

5) การจัดกิจกรรมในโครงการ

“ถ้ามีการจัดการแสดงมาบ้าง มันก็ดึงดูดได้ดี ตอนนี้น้ำมันห่างไปอย่างอาทิตย์ที่แล้วคิดว่าจะมีกิจกรรมวันแม่ เหมือนเขาพูดๆ กัน แต่ก็ไม่มีอะไร แต่จริงๆ มันควรจะมี เดือนละครึ่ง หรือสองเดือนครั้งก็ได้ คนขายเองก็จะได้อินตัว”

คุณหวาน (นามสมมติ), สัมภาษณ์, 17 สิงหาคม 2556

3.2 การมีส่วนร่วมในการดำเนินการ (participation in implementation)

แนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกับภาคประชาชนในการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนจำเป็นอย่างยิ่งที่เทศบาลเมืองชลบุรี และภาคประชาชนจะมีส่วนร่วมทั้งสองฝ่ายที่จะดำเนินการให้โครงการยังคงดำเนินต่อไปและได้รับผลตอบแทนที่ดีจากนักท่องเที่ยว ซึ่งควรมีส่วนร่วมในการดำเนินการต่างๆ ดังนี้

1) เทศบาลเมืองชลบุรี

หลังจากมีการตัดสินใจร่วมกันระหว่างเทศบาลเมืองชลบุรีและภาคประชาชนแล้ว เทศบาลเมืองชลบุรีจึงควรมีส่วนร่วมในการดำเนินการในประเด็นต่างๆ ดังต่อไปนี้

(1) การจัดทำหลังคา กันแดดฝน

“อย่างช่วงนี้หน้าฝนมันก็มีปัญหาผมอยากให้มีหลังคาคลุม เพราะเวลาหน้าฝน มีพายุอะไร มันจะเดือดร้อน ส่วนทิวทัศน์หรือ คือ ถ้าจะทำหลังคาอยากให้มันสูงๆ โปรง น่าจะทำเป็นระบบโรงงานแบบ ตลาดนัดอย่างในตลาดใหม่ มันจะดีกว่า”

คุณขจร (นามสมมติ), สัมภาษณ์, 17 สิงหาคม 2556

(2) การฝึกอบรมเรื่องการขายอาหารที่ถูกต้องลักษณะ

“ผมก็บอกเขา แต่ว่าเขาก็อบรมกันไปแล้ว แต่เราอยากให้เขามากกระตุ้นเตือนบ่อยๆ เพราะถ้าปล่อยเมื่อไหร่ก็จะหยุดอีก”

คุณขจร (นามสมมติ), สัมภาษณ์, 17 สิงหาคม 2556

(3) การจัดจุดจอดรถและรถบริการ

“อยากให้มีคนดูแลเรื่องที่จอดรถหน่อย มอเตอร์ไซค์ก็ มอเตอร์ไซค์ รถใหญ่ก็คือรถใหญ่ อยากให้มันสะดวก และมีรถเทศบาลหรืออะไรก็ได้มาให้บริการเขาตรงนี้”

คุณหวาน (นามสมมติ), สัมภาษณ์, 17 สิงหาคม 2556

(4) การประชาสัมพันธ์โครงการ

“มันต้องโปรโมทเรื่อยๆ ตอนนี้เขาก็ทำป้าย คนก็รู้จักกันเยอะขึ้น ขนาดเรือผมไปขึ้นชะอำใต้ ไปเจอลูกค้าเคยมากินที่นี่ เขาจำผมได้”

คุณเกม (นามสมมติ), สัมภาษณ์, 17 สิงหาคม 2556

“แล้วเราจะทำอย่างไรให้ตลาดเรายังอยู่ได้ ถึงแม้มันจะติดแล้วก็ตาม
จริง ก็ต้องออกสื่อไปตลอด จัดกิจกรรมกันไป”

คุณวิมล (นามสมมติ), สัมภาษณ์, 17 สิงหาคม 2556

(5) การควบคุมคุณภาพและราคาสินค้า

“อยากแนะนำให้มีส่วนราชการลงมาตรวจบ่อย เพราะบางครั้ง
อาหารที่เราทานไป มันอาจจะทำให้ท้องร่วงก็ได้ อย่างหอยนางรมสดๆ
ที่ขายกัน ถ้าไม่สด กินเข้าไปท้องร่วงแน่นอน แล้วเราต้องกำหนดราคา
แล้วด้วยว่าไม่ให้เกินเท่าไร แต่พอไม่มีการควบคุมเหมือนก่อนหน้านี้
ก็ไม่ติด”

คุณชาญชัย (นามสมมติ), สัมภาษณ์, 17 สิงหาคม 2556

“จะต้องให้เจ้าหน้าที่มาคอยตรวจสอบทุกอาทิตย์เหมือนเดิม
คุณภาพเรา โดยเฉพาะอาหารทะเลยิ่งต้องดูแลคุณภาพอย่างดี”

สุนนา มุทธากิจ, สัมภาษณ์, 17 สิงหาคม 2556

2) ภาคประชาชน

ภาคประชาชนควรมีส่วนร่วมหลักในการดำเนินการ เพื่อพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน
ในประเด็นต่างๆ ดังนี้

(1) การคัดเลือกสินค้าที่สด ใหม่ และสะอาด

“ลูกค้าที่เขาได้รับประทานอาหารสดใหม่ เรื่องความสะอาด
ต้องดูแลให้ดี เนื่องจากอาหารทะเลถ้าไม่สดใหม่ กินเข้าไปก็จะถ่าย
ท้อง”

คุณขจร (นามสมมติ), สัมภาษณ์, 17 สิงหาคม 2556

“ต้องใช้ของที่คุณภาพดีๆ ต้องเอาของสดของใหม่มาต้อนรับ
ลูกค้า ต้องเอาคุณภาพก่อน ลูกค้าเขามาจากต่างจังหวัด เขามาซื้อปูม้า
เขาก็อยากกินปูเป็น ถ้าไปซื้อปูม้าแช่เย็นแบบในโลตัส ไปต้มแล้วมันไม่
มีเนื้อ กินหมูกินไก่ดีกว่า”

คุณเกม (นามสมมติ), สัมภาษณ์, 17 สิงหาคม 2556

“เราต้องช่วยกันในเรื่องคุณภาพสินค้า ของตัวเอง ต้องทำให้ดี เพราะอะไรไม่ดีเดี๋ยวนี้สื่อเยอะ มันลงสื่อหมดเลย เราต้องรักษาคุณภาพเอาไว้”

คุณก้าน (นามสมมติ), สัมภาษณ์, 17 สิงหาคม 2556

(2) การให้บริการลูกค้าด้วยใจบริการ เช่น การใช้คำพูด การกำหนดราคาสินค้าที่ไม่สูงจนเกินไป

“พี่คิดว่าควรจะพูดจาดีๆ อาหารก็ต้องดูคุณภาพ ไม่ใช่เอาของเน่าๆ มาขาย คนมากินเขาก็เบื่อ บางทีเขานั่งรถมาไกลๆ มาเจออาหารไม่อร่อย เจอของเน่าๆ เหมือนๆ เขาก็ไม่ยอมมา แล้วเดี๋ยวก็ไปลงในเฟซบุ๊กว่าอาหารไม่ดี ราคาแพง ทีหลังเขาก็ไม่มาอีก”

คุณเรณู (นามสมมติ), สัมภาษณ์, 17 สิงหาคม 2556

“และบางสิ่งบางอย่างควรจะต้องพัฒนาการค้าขาย อันไหนมันจะลดหย่อนผ่อนโทษกันได้ ลดราคาได้ก็ลดจะได้ดึงลูกค้าเอาไว้”

คุณก้าน (นามสมมติ), สัมภาษณ์, 17 สิงหาคม 2556

“เราช่วยกันใส่ใจดูแลลูกค้าที่มาเที่ยว แล้วเรื่องอาหารการกินก็ให้ตั้งราคาแบบบ้านๆ แต่ของก็ต้องพัฒนาขึ้น แต่ราคาก็อย่าให้มันแพงมาก คนก็จะติดเรื่อยๆ และอยากให้คงเอกลักษณ์เดิมๆ ไว้ นักท่องเที่ยวมาแล้วเขาจะรู้ว่าตรงนี้มีบ้านๆ ดี”

คุณกร (นามสมมติ), สัมภาษณ์, 17 สิงหาคม 2556

“ควรให้คนนั้นขายให้ตลอด หาสินค้าดีๆ มาเสริมให้ตลาดมันแน่นๆ อยากให้พวกแม่ค้าเราเอาสินค้าดีๆ เน้นคุณภาพมาขายหน่อย ให้มันตรงกับที่นี่”

คุณน้อย (นามสมมติ), สัมภาษณ์, 17 สิงหาคม 2556

(3) การสัญจรในโครงการ ซึ่งได้กำหนดไว้แล้วว่าไม่อนุญาตให้ใช้เส้นทางสัญจร แต่ยังมีพ่อค้าแม่ค้าขับรถสัญจรในโครงการ จึงควรมีส่วนร่วมกันที่จะไม่ใช้เส้นทางนี้สัญจรในขณะเปิดตลาด

“พีคิดว่าอย่างน้อยแม่ค้าควรดูแลความสะอาด ความเป็นระเบียบเรียบร้อยของตลาด ไม่ให้อามอเตอร์ไซค์เข้ามา ตัวเราเองอย่างน้อยเราทำตรงนี้ก่อน เราไม่ต้องให้ใครมาทำ”

คุณวิมล (นามสมมติ), สัมภาษณ์, 17 สิงหาคม 2556

3.3 การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ (participation in benefits)

การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์นี้ทั้งเทศบาลเมืองชบบุรี และภาคประชาชนล้วนได้รับผลประโยชน์จากการดำเนินโครงการ ทั้งการเป็นผลงานในการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน ตลอดจนการได้รับรายได้จากการประกอบการในโครงการ อย่างไรก็ตามการได้รับผลประโยชน์นี้ต้องเกิดจากการมีส่วนร่วมในรูปแบบอื่นๆ ก่อนหน้าข้างต้น

3.4 การมีส่วนร่วมในการประเมินผล (participation in evaluation)

การประเมินผลโครงการเป็นการติดตามความสำเร็จหรือล้มเหลวเป็นระยะๆ ซึ่งในส่วนนี้ทั้งเทศบาลและภาคประชาชนต่างมีส่วนร่วมทั้งสองฝ่าย ทั้งในด้านการติดตามผลความสำเร็จและปัญหาอุปสรรคของโครงการ โดยภาคประชาชนใช้วิธีการสะท้อนปัญหาผ่านคณะกรรมการตลาดและหาแนวทางแก้ไข ตลอดจนเสนอปัญหาและแนวทางต่อเทศบาล เช่น ในช่วงที่ตลาดชบเขา ได้มีการดำเนินการแก้ไขปัญหาด้วยวิธีการต่างๆ เช่น เทศบาลติดต่อรายการโทรทัศน์มาทำรายการในตลาด การประชาสัมพันธ์ตลาดให้ลูกค้าในตลาดอื่นๆ รู้จัก หรือการเน้นสินค้าที่เป็นขอดีของสดและสะอาดเพื่อเป็นจุดขายของตลาด เป็นต้น

ในขณะเดียวกัน เทศบาลยังคงต้องลงพื้นที่เพื่อประเมินผลโครงการอย่างต่อเนื่องเพื่อรับข้อมูลโดยตรงจากผู้ประกอบการ และเพื่อประเมินความพึงพอใจจากนักท่องเที่ยวได้ด้วย

“เทศบาลควรมาดูแลถามไถ่ชาวบ้านบ้างว่าต้องการให้ทำอะไรไหม นี่ไม่มี ไม่มีการปรับปรุงอะไรขึ้นมาเลย ทุกวันนี้ไม่มีการปรับปรุงอะไรเลย”

คุณวรชัย (นามสมมติ), สัมภาษณ์, 17 สิงหาคม 2556

บทที่ 5

สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาวิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมระหว่างเทศบาลเมืองชลบุรีกับภาคประชาชนในการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน” ได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ตลอดจนวิเคราะห์ผลการศึกษาเชิงพรรณนาจนสามารถนำมาสรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะในการวิจัยได้ดังนี้

1. สรุปการวิจัย

1.1 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษารูปแบบการมีส่วนร่วมระหว่างเทศบาลเมืองชลบุรีกับภาคประชาชนในการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน และ 2) เสนอแนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกับภาคประชาชนในการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน

1.2 วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ใช้วิธีการวิจัยในเชิงคุณภาพ (qualitative research) เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการศึกษาจากเอกสาร (documentary study) โดยการทบทวนแนวคิด ทฤษฎี งานวิจัย และเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของประชาชน และการสัมภาษณ์เชิงลึก (indepth-interview) ผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่สามารถให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการศึกษาในครั้งนี้

1.2.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้ศึกษาทำการศึกษาจากประชากรอันประกอบไปด้วยผู้บริหารเทศบาลเมืองชลบุรี สมาชิกเทศบาลเมืองชลบุรี และผู้ประกอบการและชุมชนในตลาดประมงท่าเรือพลี โดยกำหนดผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (key informants) ด้วยการเลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญแบบเจาะจง (purposive sampling) ซึ่งเป็นผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการพัฒนาตลาดประมงท่าเรือพลี จำนวน 14 ราย อันประกอบด้วย ผู้บริหารเทศบาลเมืองชลบุรี จำนวน 1 ราย สมาชิกเทศบาลเมืองชลบุรี จำนวน 3 ราย และผู้ประกอบการและชุมชนในตลาดประมงท่าเรือพลี จำนวน 10 ราย

1.2.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้ศึกษาเลือกใช้แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (semi-structure interview) โดยมีลักษณะคำถามปลายเปิดที่เอื้อต่อการยืดหยุ่นในการเก็บรวบรวมข้อมูลให้สอดคล้องกับสถานการณ์ที่เกิดขึ้นได้ ซึ่งประเด็นคำถามที่ใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก แบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือ ประเด็น

คำถามสำหรับผู้บริหารและสมาชิกเทศบาลเมืองชลบุรี และประเด็นคำถามสำหรับภาคประชาชน ซึ่งประเด็นคำถามเหล่านี้มุ่งเน้นตอบคำถามถึงการมีส่วนร่วมของเทศบาลและภาคประชาชนในการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนของโครงการตลาดประมงท่าเรือพลี

1.2.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

การศึกษาครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (qualitative research) โดยใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลจากที่มาสำคัญ 2 แหล่ง คือ 1) ข้อมูลทุติยภูมิ (secondary data) ทำการศึกษาข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับประวัติความเป็นมา ตลอดจนสภาพทั่วไปของตลาดประมงท่าเรือพลี อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี จากเอกสารทางราชการจากจังหวัดชลบุรี และเทศบาลชลบุรี และข้อมูลเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนจากงานวิจัย วิทยานิพนธ์ และเอกสารที่เกี่ยวข้อง และ 2) ข้อมูลปฐมภูมิ (primary data) เก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการพัฒนาตลาดประมงท่าเรือพลี จำนวน 14 ราย โดยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์ (interview) เพื่อให้ผู้ศึกษาได้ซักถามประเด็นปัญหาที่ต้องการศึกษาได้อย่างลึกซึ้ง และครอบคลุมวัตถุประสงค์ของการวิจัย

1.2.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้ศึกษาวิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการค้นคว้าเอกสารและการสัมภาษณ์มาวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา (descriptive analysis) เพื่อพิจารณาในแต่ละประเด็น โดยนำข้อมูลที่รวบรวมจากหลายๆ แหล่ง มาตีความและสร้างข้อสรุป เพื่อให้ได้ข้อสรุปที่มีความชัดเจนและสอดคล้องกัน โดย 1) การศึกษาค้นคว้าข้อมูลจากเอกสาร (documentary study) ผู้ศึกษานำข้อมูลที่ได้จากการเก็บรวบรวมเอกสารสำคัญมาเป็นฐานในการคิด วิเคราะห์ และแยกประเด็นตามที่ผู้ศึกษาตั้งไว้ในขั้นตอนแรก และ 2) การสัมภาษณ์เชิงลึก (indepth-interview) ผู้ศึกษานำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์มาถอดความเพื่อตรวจสอบความครบถ้วนของข้อมูล โดยจัดแยกเนื้อหาเพื่อจัดกลุ่มข้อมูลสำหรับวิเคราะห์ข้อมูลตามกรอบแนวความคิดในการวิจัยที่กำหนด และเขียนบรรยายในลักษณะเชิงพรรณนาเพื่อหาคำตอบของโจทย์การวิจัยข้างต้น

1.3 ผลการวิจัย

จากการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการทบทวนวรรณกรรม ตลอดจนการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 14 ราย แล้วนำมาวิเคราะห์ข้อมูล สามารถสรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ของการศึกษาได้ดังนี้

1.3.1 รูปแบบการมีส่วนร่วมระหว่างเทศบาลเมืองชลบุรีกับภาคประชาชนในการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน พบว่าในการดำเนินโครงการตลาดประมงท่าเรือพลี มีรูปแบบการมีส่วนร่วมระหว่างเทศบาลเมืองชลบุรีและภาคประชาชน ดังนี้

- 1) การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (participation in decision making)

การมีส่วนร่วมรูปแบบนี้ ได้เกิดขึ้นกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทั้งสองฝ่าย คือ เทศบาลเมืองชลบุรี และภาคประชาชน ร่วมกันวิเคราะห์ปัญหา และตัดสินใจในการเลือกแนวทางการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น และการตัดสินใจเข้าร่วมโครงการ โดยรูปแบบการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจนี้ สามารถแบ่งได้เป็น 3 ระยะ คือ

(1) การตัดสินใจช่วงเริ่มต้น

การพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนของตลาดประมงท่าเรือพลี เริ่มต้นจากการร้องเรียนเรื่องกลิ่นเหม็นจากการค้าขายผลผลิตทางทะเลของชาวประมงในพื้นที่ นายกเทศมนตรี (ในขณะนั้น) ได้ลงพื้นที่พูดคุยกับชาวบ้านในชุมชนเพื่อหาตัดสินใจหาแนวทางแก้ไขปัญหาร่วมกันระหว่างเทศบาลและภาคประชาชน ซึ่งในการวิเคราะห์ปัญหาและความต้องการนี้ ได้มีผู้แทนชาวบ้านเสนอว่าควรที่จะพัฒนาพื้นที่บริเวณท่าเรือพลีให้เป็นตลาดเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจและพื้นที่ในชุมชน ข้อเสนอดังกล่าวสอดคล้องกับแนวคิดของนายกเทศมนตรีที่ต้องการพัฒนาพื้นที่และเศรษฐกิจของชุมชนเช่นเดียวกัน

ในขณะเดียวกันชาวบ้านในชุมชนซึ่งเป็นผู้ที่จะได้รับผลกระทบโดยตรงหากมีการดำเนินโครงการไปแล้วนั้นก็ได้มีการประชุมชาวบ้านเกี่ยวกับการดำเนินโครงการขึ้นเพื่อมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์ส่วนได้เสีย และการตัดสินใจหลักของชุมชนในการดำเนินโครงการอีกด้วย

(2) การตัดสินใจในช่วงดำเนินการ

หลังจากที่ได้มีการตัดสินใจร่วมกันระหว่างเทศบาลเมืองชลบุรี โดยการคิดริเริ่มของนายกเทศมนตรี กับภาคประชาชนคือชาวบ้านที่อาศัยอยู่ในพื้นที่บริเวณท่าเรือประมง จนกระทั่งมีโครงการตลาดประมงท่าเรือพลีขึ้นมาแล้วนั้น

ภาคประชาชนจึงได้มีการตัดสินใจในช่วงการดำเนินการ คือ การเข้าร่วมเปิดร้านค้าในโครงการตลาดประมงท่าเรือพลี ซึ่งในการตัดสินใจเข้าร่วมนี้มีเหตุผลหลักๆ ของชาวบ้าน คือ โครงการตลาดประมงท่าเรือพลี มีพื้นที่อยู่ใกล้ที่พักทำให้ตัดสินใจเปิดร้านค้าร่วมด้วยได้ ง่าย ไม่ลำบากในการเดินทาง นอกจากนี้ยังพบว่าชาวบ้านก็มีการประกอบอาชีพค้าขายในพื้นที่ดังกล่าวอยู่แล้วจึงตัดสินใจไม่ยากลำบากนัก รวมทั้งการร่วมเปิดร้านค้าในตลาดประมงท่าเรือพลีจะมีส่วนในการสนับสนุนกิจกรรมของชุมชน และทำให้ชุมชนเป็นที่รู้จักของคนทั่วไปได้

(3) การตัดสินใจในช่วงปฏิบัติการ

การตัดสินใจในช่วงปฏิบัติการนี้เป็นการดำเนินโครงการ มีการกำหนดกฎเกณฑ์ การจัดการของโครงการ ซึ่งส่วนใหญ่ของการตัดสินใจนี้เป็นบทบาทของเทศบาลเมืองชลบุรี ได้แก่

- การกำหนดพื้นที่ในการจัดทำตลาด ซึ่งได้เลือกพื้นที่ริมทะเลที่มีลักษณะของการทำประมงของชาวประมงในพื้นที่อยู่แล้ว ทำให้เห็นภาพของสินค้าประมงที่สด ใหม่ อยู่เสมอ

- การกำหนดสินค้าที่ตลาดประมงท่าเรือพลี ให้เป็นสินค้าที่เป็นผลิตภัณฑ์จากทะเล

- การจัดรูปแบบตลาดเป็นตลาดเย็นริมทะเล

- การควบคุมตรวจสอบคุณภาพสินค้าโดยกองสาธารณสุข เทศบาลเมืองชลบุรี

2) การมีส่วนร่วมในการดำเนินการ (participation in implementation)

การมีส่วนร่วมรูปแบบนี้ สามารถแบ่งได้ 3 ลักษณะ คือ

(1) การมีส่วนร่วมในการสละทรัพยากร เช่น แรงงาน เงิน วัสดุอุปกรณ์ และข้อมูลข่าวสาร ซึ่งพบว่า เทศบาลเมืองชลบุรี ได้เป็นผู้จัดวัสดุอุปกรณ์ต่างๆ ในการจัดโครงการตลาดประมงท่าเรือพลี เช่น โต๊ะ เก้าอี้ ในการนั่งรับประทานอาหารในตลาด ตลาด จัดเจ้าหน้าที่ของเทศบาลมาควบคุมตรวจสอบคุณภาพสินค้า ตลอดจนการประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารของตลาดประมงท่าเรือพลีเพื่อให้มีลูกค้าและนักท่องเที่ยวมาใช้บริการในตลาดจำนวนมากยิ่งขึ้น

ในขณะเดียวกันภาคประชาชนก็มีส่วนร่วมในการร่วมเปิดร้านค้าในตลาดประมงท่าเรือพลี และชำระค่าใช้จ่ายสำหรับเจ้าหน้าที่ที่ช่วยบริการในตลาด และค่าไฟฟ้าตามจำนวนที่แต่ละร้านค้าใช้

(2) การมีส่วนร่วมในการบริหารและการประสานงาน พบว่า เทศบาลเมืองชลบุรีเป็นผู้เข้ามาบริหารจัดการโครงการทั้งหมดในช่วงของการเริ่มต้นโครงการ จวบจนกระทั่งดำเนินการไประยะหนึ่งแล้ว จึงได้เกิดการรวมกลุ่มการค้าดำเนินการของภาคประชาชนขึ้นเป็นคณะกรรมการตลาดดำเนินการต่อไป

(3) การมีส่วนร่วมในการขอความร่วมมือ ซึ่งเทศบาลเมืองชลบุรีได้ขอความร่วมมือจากภาคส่วนที่เกี่ยวข้องเพื่อขับเคลื่อนโครงการตลาดประมงท่าเรือพลี ได้แก่ 1) การขอความร่วมมือจากชาวประมงที่ใช้พื้นที่ริมทะเลในการขึ้นลงสินค้า 2) โรงงานน้ำปลาที่ใช้เส้นทางสัญจรสำหรับขนส่งสินค้าผ่านบริเวณถนนที่จะใช้จัดตลาด 3) ภาคธุรกิจเอกชนอื่นๆ ในการเข้าร่วมจัดกิจกรรมเสริมในระหว่างที่เปิดตลาด และ 4) รายการโทรทัศน์ ที่มาทำรายงานในตลาด และออกอากาศทำให้มีลูกค้า นักท่องเที่ยวมาใช้บริการมากขึ้น จนตลาดเฟื่องฟู

3) การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ (participation in benefits) ในตลาดประมงท่าเรือพลี สามารถแบ่งได้ 3 ลักษณะ คือ

(1) ผลประโยชน์ด้านวัตถุ จะพบได้เป็นหลักว่าภาคประชาชนได้รับผลประโยชน์นี้จากการเข้าร่วมโครงการด้วยการเปิดร้านค้าในตลาดประมงท่าเรือพลีเพื่อค้าขายสินค้าจากทะเล และได้รับรายได้จากการค้าขายนั้น

(2) ผลประโยชน์ด้านสังคม ภาคประชาชนที่ได้เข้าร่วมโครงการได้รับผลประโยชน์ด้านนี้ คือ การบริการอำนวยความสะดวกในการจัดการตลาด ที่เทศบาลดำเนินการดูแลให้ เช่น เรื่องการจัดโต๊ะ เก้าอี้ บริการในตลาด การปรับภูมิทัศน์บริเวณริมทะเลให้น่าท่องเที่ยวมากยิ่งขึ้น

(3) ผลประโยชน์ด้านบุคคล คือ ผลงานของโครงการตลาดประมงท่าเรือพลีเป็นการริเริ่มโดยนายกเทศมนตรีเทศบาลเมืองชลบุรี ซึ่งเป็นผลงานสำคัญที่ได้พัฒนาเศรษฐกิจชุมชนให้เป็นที่รู้จักเป็นอย่างดี และได้รับการยอมรับในผลการดำเนินงานจากภาคประชาชน

4) การมีส่วนร่วมในการประเมินผล (participation in evaluations) ในตลาดประมงท่าเรือพลี เป็นการประเมินผลจากการดำเนินการ และสะท้อนกลับเพื่อแก้ไขปัญหาที่พบ หากแต่ไม่ได้มีการประเมินผลเพื่อจัดทำเป็นรายงานแต่อย่างใด โดยสามารถแบ่งบทบาทการประเมินผลได้ ดังนี้

(1) เทศบาลเมืองชลบุรี กำหนดให้มีเจ้าหน้าที่ลงพื้นที่เพื่อประเมินผล ความพึงพอใจจากผู้ใช้บริการ ด้วยการสัมภาษณ์นักท่องเที่ยวในประเด็นต่างๆ ได้แก่ ราคาอาหาร ราคาสินค้า การให้บริการท้องถิ่น รวมทั้งสอบถามความคิดเห็นเพิ่มเติมในการจัดการตลาด

(2) ภาคประชาชน ซึ่งเป็นผู้ประกอบการร้านค้าในตลาดประมงท่าเรือพลี ได้มีการสะท้อนปัญหาที่เกิดขึ้น และเสนอแนวทางการแก้ไขปัญหาโดยการประชุมผ่านกรรมการ และเสนอต่อไปยังเทศบาลเมืองชลบุรี เช่น เรื่องการจัดการโต๊ะเก้าอี้ การจัดการขยะ การใช้รถในตลาด การจัดทำหลังคากันแดดกันฝน และการจัดการที่จอดรถ เป็นต้น

1.3.2 ข้อเสนอแนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกับภาคประชาชนในการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน

แนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมระหว่างเทศบาลเมืองชลบุรีและภาคประชาชนในการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนโดยโครงการตลาดประมงท่าเรือพลีนั้น ควรมีการส่งเสริมการมีส่วนร่วมในรูปแบบต่างๆ ดังนี้

1) การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (participation in decision making)

ในขั้นนี้เป็นการตัดสินใจเลือกการดำเนินการหลังจากที่ได้มีการขับเคลื่อนโครงการไปแล้ว ซึ่งการตัดสินใจแก้ไขปัญหาี่ต้องเป็นการตัดสินใจร่วมกันทั้งสองภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้การแก้ไขปัญหาเป็นไปตามความต้องการของชุมชนหรือตลาด รวมทั้งการขับเคลื่อนนโยบายและการแก้ไขปัญหาสามารถดำเนินการไปได้ภายใต้ขอบเขตอำนาจของเทศบาลที่สามารถ

จัดการได้ แนวทางการแก้ไขปัญหาก็เทศบาลเมืองชลบุรีและภาคประชาชนต้องตัดสินใจร่วมกัน คือ การจัดทำหลังคาสูงกันแดดกันฝน การจัดระเบียบการค้าขายของผู้ประกอบการ เช่น การใส่เอี๊ยม สวมหมวกในระหว่างขายสินค้า การใช้รถสัญจรในโครงการ การควบคุมปริมาณร้านค้าประเภทเดียวกัน การจัดรูปแบบร้านค้าในโครงการ และการจัดกิจกรรมในโครงการ

2) การมีส่วนร่วมในการดำเนินการ (participation in implementation)

แนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกับภาคประชาชนในการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนจำเป็นอย่างยิ่งที่เทศบาลเมืองชลบุรี และภาคประชาชนจะมีส่วนร่วมทั้งสองฝ่ายที่จะดำเนินการให้โครงการยังคงดำเนินต่อไปและได้รับผลตอบแทนที่ดีจากนักท่องเที่ยว ซึ่งควรมีส่วนร่วมในการดำเนินการต่างๆ ดังนี้

(1) เทศบาลเมืองชลบุรี ได้แก่ การจัดทำหลังคากันแดดฝน การฝึกอบรมเรื่องการขายอาหารที่ถูกสุขลักษณะ การจัดจุดจอดรถและรถบริการ การประชาสัมพันธ์โครงการ การควบคุมคุณภาพและราคาสินค้า

(2) ภาคประชาชน ได้แก่ การคัดเลือกสินค้าที่สด ใหม่ และสะอาด การให้บริการลูกค้าด้วยใจบริการ เช่น การใช้คำพูด การกำหนดราคาสินค้าที่ไม่สูงจนเกินไป และการสัญจรในโครงการ ซึ่งได้กำหนดไว้แล้วว่าไม่อนุญาตให้ใช้เส้นทางสัญจร แต่ยังมีพ่อค้าแม่ค้าขั้รถสัญจรในโครงการ จึงควรมีส่วนร่วมกันที่จะไม่ใช้เส้นทางนี้สัญจรในขณะที่เปิดตลาด

3) การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ (participation in benefits)

การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์นี้ทั้งเทศบาลเมืองชลบุรี และภาคประชาชนล้วนได้รับผลประโยชน์จากการดำเนินโครงการ ทั้งการเป็นผลงานในการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน ตลอดจนการได้รับรายได้จากการประกอบการในโครงการ อย่างไรก็ตามการได้รับผลประโยชน์นี้ต้องเกิดจากการมีส่วนร่วมในรูปแบบอื่นๆ ก่อนหน้าข้างต้น

4) การมีส่วนร่วมในการประเมินผล (participation in evaluation)

การประเมินผลโครงการเป็นการติดตามความสำเร็จหรือล้มเหลวเป็นระยะๆ ซึ่งในส่วนนี้ทั้งเทศบาลและภาคประชาชนต่างมีส่วนร่วมทั้งสองฝ่าย ทั้งในด้านการติดตามผลความสำเร็จ และปัญหาอุปสรรคของโครงการ โดยภาคประชาชนใช้วิธีการสะท้อนปัญหาผ่านคณะกรรมการตลาดและหาแนวทางแก้ไข ตลอดจนเสนอปัญหาและแนวทางต่อเทศบาล เช่น ในช่วงที่ตลาดขบเซา ได้มีการดำเนินการแก้ไขปัญหาดังกล่าวด้วยวิธีการต่างๆ เช่น เทศบาลติดต่อรายการโทรทัศน์มาทำรายการในตลาด การประชาสัมพันธ์ตลาดให้ลูกค้าในตลาดอื่นๆ รู้จัก หรือการเน้นสินค้าที่เป็นข้อดีของสดและสะอาดเพื่อเป็นจุดขายของตลาด เป็นต้น

ในขณะเดียวกัน เทศบาลยังคงต้องลงพื้นที่เพื่อประเมินผลโครงการอย่างต่อเนื่อง เพื่อรับข้อมูลโดยตรงจากผู้ประกอบการ และเพื่อประเมินความพึงพอใจจากนักท่องเที่ยวได้ด้วย

2. อภิปรายผล

จากการศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมระหว่างเทศบาลเมืองชลบุรีกับภาคประชาชนในการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนซึ่งมุ่งศึกษารูปแบบการมีส่วนร่วมและแนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกับภาคประชาชนในการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนของโครงการตลาดประมงท่าเรือพลีนัน สามารถอภิปรายผลการศึกษาได้ดังนี้

2.1 รูปแบบการมีส่วนร่วมระหว่างเทศบาลเมืองชลบุรีกับภาคประชาชนในการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน

สำหรับรูปแบบของการมีส่วนร่วมนั้นพบว่ามีความสอดคล้องกับ Cohen and Uphoff (1980) ได้เสนอไว้ว่า รูปแบบของการมีส่วนร่วม 4 ด้าน คือ 1. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (participation in decision making) ตั้งแต่ช่วงเริ่มต้นโครงการ ช่วงการดำเนินการ และช่วงการปฏิบัติการ ซึ่งในการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจนี้เป็นบทบาทของเทศบาลเมืองชลบุรี ร่วมกับภาคประชาชนในการสำรวจสภาพปัญหา และความต้องการของชุมชนร่วมกัน และตัดสินใจดำเนินการให้เป็นไปตามความต้องการร่วมกับระหว่างเทศบาลและภาคประชาชน

ในขณะเดียวกันหากแบ่งรูปแบบการมีส่วนร่วมตามท้องที่การสหประชาชาติ (1981) แบ่งไว้ดังนี้ พบว่ารูปแบบการมีส่วนร่วมของเทศบาลเมืองชลบุรี กับภาคประชาชนในการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนจากการศึกษาโครงการตลาดประมงท่าเรือพลีนัน เป็นไปในลักษณะการมีส่วนร่วมแบบชักนำ กล่าวคือ เป็นการเข้าร่วมโดยได้รับการสนับสนุนจากรัฐบาลหรือหน่วยงานที่รับผิดชอบ ซึ่งจะเห็นได้จากที่โครงการตลาดประมงท่าเรือพลีนันกำเนิดขึ้นจากการที่นายกเทศมนตรีเล็งเห็นประโยชน์ในการใช้พื้นที่บริเวณท่าเรือพลีในการจัดทำตลาดขึ้น

2.2 ขั้นตอนการมีส่วนร่วม

นอกจากรูปแบบการมีส่วนร่วมต่างๆ ระหว่างเทศบาลและภาคประชาชนแล้ว ในขั้นตอนของการมีส่วนร่วมทั้งสองภาคส่วนยังสอดคล้องกับที่ Cohen and Uphoff (1980) เสนอไว้ กล่าวคือ

1) การมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์ปัญหา (analysis) สามารถกล่าวถึงการมีส่วนร่วมในขั้นตอนนี้ได้ 2 ระยะ กล่าวคือ ระยะแรกในช่วงการเริ่มต้นจัดทำโครงการ โดยได้มีการพูดคุยกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกๆ ด้าน ตลอดจนผู้ได้ประโยชน์และเสียประโยชน์ในพื้นที่และระยะที่สอง คือ ในช่วง

ที่โครงการได้ดำเนินการไปแล้ว เป็นการวิเคราะห์ปัญหาที่เกิดขึ้นหลังจากที่เปิดตลาดประมงท่าเรือพลีแล้ว ซึ่งทั้งเทศบาลและภาคประชาชนได้มีส่วนร่วมในการวิเคราะห์ปัญหา ซึ่งพบว่ามีปัญหาปัญหาตลาดซบเซา การขาดแคลนโต๊ะเก้าอี้สำหรับรับประทานอาหาร การไม่ติดป้ายแสดงราคา อาหารไม่สด ผู้ประกอบการไม่มาขายตามกำหนด การไม่ปฏิบัติตามกฎของตลาด เช่น การนำรถจักรยานยนต์เข้ามาซบซี้ในบริเวณตลาด การจอดรถที่พื้นที่ห้ามจอด เป็นต้น ปัญหาเรื่องที่จอดรถของลูกค้าไม่เพียงพอ

2) การมีส่วนร่วมในการเลือกวิธีการแก้ไขปัญหา (decision making) 2 ระยะเวลา กล่าวคือ ระยะเวลาแรกในช่วงการเริ่มต้นจัดทำโครงการ เทศบาลเมืองชลบุรีร่วมกับประชาชนในพื้นที่ได้ร่วมกันหาแนวทางและวิธีการดำเนินการตลาดให้เป็นไปตามความต้องการของทุกๆ ฝ่าย โดยการตัดสินใจนั้นเทศบาลเป็นฝ่ายตัดสินใจภายใต้ความต้องการและไม่ขัดต่อวิถีชีวิตของชาวบ้านในพื้นที่ และระยะที่สอง คือ ในช่วงที่โครงการได้ดำเนินการไปแล้ว โดยที่ฝ่ายผู้ประกอบการร้านค้าได้ระดมปัญหาและข้อเสนอแนะทางแก้ไขผ่านการประชุมของคณะกรรมการตลาด เสนอต่อเทศบาล ในขณะเดียวกันเทศบาลก็ได้ลงพื้นที่เพื่อสำรวจปัญหาและหาแนวทางแก้ไขปัญหาควบคู่กันไปด้วย

3) การมีส่วนร่วมในการดำเนินการแก้ไขปัญหา (implementation) โดย เทศบาลเมืองชลบุรี โดยการจัดทำโครงการเสนอต่อผู้ว่าราชการ และได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากจังหวัดชลบุรีมาดำเนินการจัดทำตลาด และการลงพื้นที่วิเคราะห์ปัญหาและหาแนวทางแก้ไข รวมทั้งการรับข้อเสนอแนะทางแก้ไขจากภาคประชาชนและดำเนินการแก้ไขปัญหาต่อไป

4) การมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์จากโครงการ (benefits) ผู้ประกอบการร้านค้าได้มีส่วนร่วมหลักในการรับผลประโยชน์จากโครงการ ด้วยการเข้าร่วมเปิดร้านค้าในตลาดทุกวันเสาร์ ซึ่งจากการเข้าร่วมโครงการตลาดประมงท่าเรือพลี ส่งผลให้ผู้เข้าร่วมโครงการมีรายรับเพิ่มสูงขึ้น ในขณะที่เทศบาลได้ประโยชน์จากการพัฒนาพื้นที่ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวสำคัญแห่งหนึ่งในเขตเทศบาล

5) การมีส่วนร่วมในการประเมินผล (evaluation) ทั้งเทศบาลและภาคประชาชนต่างมีส่วนร่วมทั้งสองฝ่าย ทั้งในด้านการติดตามผลความสำเร็จ และปัญหาอุปสรรคของโครงการ โดยภาคประชาชนได้มีการตั้งคณะกรรมการตลาดเพื่อสะท้อนปัญหาและหาแนวทางแก้ไข ตลอดจนเสนอปัญหาและแนวทางต่อเทศบาล เช่น ในช่วงที่ตลาดซบเซา ได้มีการดำเนินการแก้ไขปัญหาด้วยวิธีการต่างๆ

2.3 นโยบายขององค์การบริหารส่วนจังหวัด

การมีส่วนร่วมระหว่างเทศบาลเมืองชลบุรี และภาคประชาชนในการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนผ่านโครงการตลาดประมงท่าเรือพลี สอดคล้องกับนโยบายหลักขององค์การบริหารส่วนจังหวัดชลบุรี ดังนี้

นโยบายที่ 1 ด้านความสัมพันธ์และการประสานงานท้องถิ่น ได้มีการประสานงานและความสัมพันธ์ในระดับท้องถิ่น เป็นการเปิดโอกาสให้ภาคประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมกับเทศบาล มีการรับฟังความคิดเห็น ข้อเสนอแนะ การปฏิบัติงานและแก้ไขปัญหาาร่วมกัน

นโยบายที่ 2 ด้านเศรษฐกิจสร้างสรรค์ “ส่งเสริมการลงทุน สนับสนุนภาคอุตสาหกรรมและการผลิต ภาคเกษตร ภาคธุรกิจและบริการ ยกกระดับฝีมือแรงงาน สร้างรากฐานอาชีพ ลดรายจ่ายและกระจายรายได้ให้ทั่วถึงทุกชุมชน” จะเห็นได้ว่าการดำเนินโครงการตลาดประมงท่าเรือพลี เป็นการส่งเสริมภาคธุรกิจและบริการของภาคประชาชนในพื้นที่ ส่งผลต่อการกระจายรายได้ให้กับชุมชนและภาคประชาชนได้อย่างกว้างขวาง

นโยบายที่ 9 ด้านการท่องเที่ยวและกีฬา “ส่งเสริมการท่องเที่ยวให้มีคุณค่า เร่งรัดพัฒนาสังคมกีฬา ก้าวสู่เมืองกีฬาอาชีพ” ซึ่งเห็นแล้วว่าโครงการตลาดประมงท่าเรือพลีนี้ได้ส่งเสริมการท่องเที่ยวของจังหวัดชลบุรี ที่มีนักท่องเที่ยวจำนวนมากเข้ามาท่องเที่ยวและจับจ่ายซื้อของในตลาดอย่างต่อเนื่อง

2.4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ผลการศึกษาในครั้งนี้พบว่ามีความสอดคล้องกับงานวิจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง คือ พื้นฐานของการเข้าร่วมโครงการของภาคประชาชนในพื้นที่ที่มีความพร้อม และต้องการที่จะดำเนินโครงการตลาดประมงท่าเรือพลี อีกทั้งมีความสามารถและเป็นไปได้ที่เข้าร่วมโครงการได้ เพราะพักอาศัยอยู่ในพื้นที่และประกอบอาชีพค้าขายอยู่แล้วซึ่งสอดคล้องกับที่ **อานุกาฬภริลาภ (2528)** ได้ทำการศึกษาการวิเคราะห์เชิงสมมติฐานการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชนบท กรณีศึกษา อ.พิบูลมังสาหาร จ.อุบลราชธานี ไว้ว่าพื้นฐานของการมีส่วนร่วมในการพัฒนาเกิดจากพื้นฐานของประชาชน คือ มีความสามารถที่จะร่วม มีความพร้อม มีความประสงค์ที่จะเข้าร่วม และมีความเป็นไปได้ที่จะเข้าร่วม

ในขณะเดียวกัน ภาคประชาชนผู้เข้าร่วมโครงการและมีส่วนร่วมในโครงการนั้นมีสภาพเศรษฐกิจและอาชีพที่เอื้อต่อการเข้าร่วมโครงการ อีกทั้งส่วนใหญ่ยังพักอาศัยอยู่ในบริเวณพื้นที่โครงการ ตลอดจนเทศบาลเปิดโอกาสให้คนในชุมชนเป็นกลุ่มแรกที่จะตัดสินใจเข้าร่วมโครงการด้วย ซึ่งสอดคล้องกับที่ **ทัดดาว บุญपाल (2530)** ได้ศึกษาถึงปัจจัยบางประการที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมทางการศึกษาของหัวหน้าครัวเรือนในเขต ต.สวก อ.เมือง จ. น่าน พบว่าการมีส่วนร่วมทางสังคมของบุคคลนั้น มีปัจจัยที่เกี่ยวข้อง คือ สถานภาพทางสังคม เศรษฐกิจ อาชีพ และที่อยู่อาศัย ซึ่ง

นอกจากนี้ภาคประชาชนยังสมัครใจที่จะเข้าร่วมโครงการ ให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี เพียงแต่เทศบาลต้องมีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนโครงการ ให้คำแนะนำ สนับสนุนวัสดุอุปกรณ์ และการประสานงานหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง สอดคล้องกับที่ **ประทีป มูลภา (2548)** ได้ศึกษาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์บนพื้นที่สูง ศึกษากรณีศูนย์วัฒนธรรมชาวเขา หมู่บ้านแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน

พบว่าการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวเป็นไปด้วยความสมัครใจของสมาชิกชุมชนและผู้นำให้ความร่วมมืออย่างพร้อมเพรียงแต่มีความจำเป็นที่จะต้องให้หน่วยงานภาครัฐมีส่วนร่วมในการดำเนินการ โดยเป็นผู้ให้คำปรึกษาแนะนำการประสานงาน

ตลอดจนการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนผ่านโครงการตลาดประมงท่าเรือพลินี ยังคงต้องคงสภาพเดิมของพื้นที่ชายฝั่งทะเลเพื่อให้เป็นเอกลักษณ์ของตลาดและชุมชน ซึ่งต้องได้รับการมีส่วนร่วมจากภาคประชาชนในพื้นที่ ซึ่งสอดคล้องกับที่ **วรรณศิลป์ พิรพันธุ์ และคณะ (2555)** ได้ศึกษาเรื่องการอนุรักษ์และฟื้นฟูชุมชนอัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม ซึ่งพบว่าทำให้พื้นที่ยังคงสภาพเดิมจะต้องอาศัยความร่วมมือของชุมชนที่เป็นเจ้าของพื้นที่ร่วมกันดูแลสถานที่ของตนเอง และใช้ศิลปกรรมในท้องถิ่นของเป็นเครื่องมือในการเสริมสร้างความร่วมมือร่วมใจระหว่างนักท่องเที่ยวและชุมชน

3. ข้อเสนอแนะ

จากผลการศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมระหว่างเทศบาลเมืองชลบุรีกับภาคประชาชนในการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนสามารถเสนอข้อเสนอแนะในการวิจัยได้ ดังนี้

3.1 ข้อเสนอต่อการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนตามโครงการตลาดประมงท่าเรือพลี ดังนี้

3.1.1 ข้อเสนอต่อเทศบาลเมืองชลบุรี

1) เทศบาลควรจัดให้มีเจ้าหน้าที่ลงพื้นที่เพื่อสอบถามสภาพปัญหา เพื่อหาแนวทางแก้ไข ร่วมกับผู้ประกอบการร้านค้าในตลาด หรือการรับเรื่องร้องทุกข์จากผู้ประกอบการและนำมาวิเคราะห์ปัญหาาร่วมกัน

2) ควรบริหารจัดการตลาดให้มีร้านค้าที่ขายสินค้าเฉพาะอาหารทะเลเป็นหลัก เพื่อเป็นจุดขายของตลาด และเป็นไปตามเจตนารมณ์เดิมของการจัดตั้งตลาด

3) ควรจัดให้เจ้าหน้าที่ตรวจสอบความเรียบร้อยของตลาด และคุณภาพอาหารอย่างต่อเนื่อง

4) ควรจัดสรรให้มีร้านค้าขายสินค้าที่มีความหลากหลาย ไม่ซ้ำซ้อนมากเกินไป เพื่อให้เป็นที่ดึงดูดใจของลูกค้า

5) ควรมีการประชาสัมพันธ์และจัดกิจกรรมในบริเวณตลาดอย่างต่อเนื่อง เพื่อดึงดูดความสนใจจากลูกค้า

6) ควรออกกฎในการแสดงป้ายราคาสินค้า และควบคุมราคาของสินค้าในตลาด

7) ควรมีการล้างทำความสะอาดพื้นถนนบริเวณตลาดอย่างสม่ำเสมอ

3.1.2 ข้อเสนอการมีส่วนร่วมของภาคประชาชน

- 1) ควรเข้ามาเปิดร้านอย่างสม่ำเสมอตามกำหนดการเปิดปิดตลาด เพื่อให้ตลาดไม่โล่ง และดึงดูดลูกค้า
- 2) ควรช่วยกันดูแลโต๊ะเก้าอี้ที่ให้บริการลูกค้าในตลาด ทั้งในเรื่องการจัดให้มีโต๊ะเก้าอี้ รวมทั้งการจัดเก็บ
- 3) ควรกำหนดราคาสินค้าให้เหมาะสม ไม่สูงเกินไปเพื่อดึงดูดลูกค้า
- 4) ควรควบคุมคุณภาพสินค้า ให้สดและสะอาดอยู่เสมอ
- 5) ควรดูแลความเรียบร้อยของตลาด เช่น การไม่นำรถจักรยานยนต์มาขับขี่ในบริเวณตลาด การไม่นำเก้าอี้ส่วนกลางมาใช้

3.2 ข้อเสนอต่อการวิจัย

การพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนตามโครงการตลาดประมงท่าเรือพลี อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี ผู้ศึกษามีข้อเสนอต่อการวิจัยในครั้งต่อไป ดังนี้

3.2.1 ปรับปรุงพื้นที่ตลาดและโครงสร้างตลาดให้ถาวร เพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยวให้เพิ่มขึ้นมากกว่าเดิม

3.2.2 สร้างภาพลักษณ์ให้เป็นจุดเด่น จุดสนใจแก่นักท่องเที่ยวเพิ่มขึ้น

3.2.3 ควรสำรวจความพึงพอใจในการใช้บริการตลาดประมงท่าเรือพลีของนักท่องเที่ยว เพื่อให้ทราบความต้องการของนักท่องเที่ยว พร้อมปัญหา อุปสรรค ข้อดีข้อเสียต่างๆ เพื่อนำมาปรับปรุงแก้ไขโครงการให้ดีขึ้นอย่างต่อเนื่อง

3.2.4 การประเมินผลการดำเนินการของตลาดประมงท่าเรือพลี ควรจะต้องมีการประเมินผลอย่างเป็นรูปธรรม ว่าการดำเนินการที่ผ่านมาเป็นอย่างไร เพื่อนำมาพัฒนา แก้ไขจุดบกพร่องของโครงการต่อไป



บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- เจิมศักดิ์ ปิ่นทอง (2527) *การระดมประชาชนเพื่อพัฒนาชนบท* กรุงเทพมหานคร สามเสนการพิมพ์
- ชูสิทธิ์ ชูชาติ (2545) *การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่* เชียงใหม่
- ทวีทอง หงษ์วิวัฒน์ (2528) *การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา* กรุงเทพมหานคร
ศูนย์ศึกษานโยบายสาธารณสุขมหาวิทยาลัยมหิดล
- ทัดดาว บุญपाल (2530) “ปัจจัยบางประการที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของหัวหน้าครัวเรือนใน
เขตพื้นที่จังหวัดน่าน” วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนา
สังคม มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
- ทัศนีย์ ไทยาภิรมย์ (2530) “การพัฒนาชุมชน: วิธีการระดมการมีส่วนร่วมของชุมชน” นิตยสาร
กรมประชาสัมพันธ์ 26, 4 (กรกฎาคม – สิงหาคม)
- นิรันดร์ จงวุฒิเวศย์ (2527) *กลวิธีแนวทางการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการ
พัฒนา* กรุงเทพมหานคร ศูนย์การศึกษานโยบายสาธารณสุข มหาวิทยาลัยมหิดล
- ประทีป มุลภา (2548) “การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์บนพื้นที่สูง ศึกษากรณีศูนย์วัฒนธรรมชาวเขา
หมู่บ้านแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน” วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการวิจัยและพัฒนาท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่
- ประเวศ วะสี (2522) *กระบวนการนโยบายสาธารณะ* กรุงเทพมหานคร มูลนิธิสาธารณสุขแห่งชาติ
- ปรัชญา เวสารัชช์ (2528) *รายงานการวิจัยการมีส่วนร่วมของประชาชนในกิจกรรมเพื่อพัฒนา
ชนบท* กรุงเทพมหานคร สถาบันไทยคดีศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- พงษ์ธร ธัญญสิริ (2522) *แนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการยุติธรรม
กรุงเทพมหานคร สำนักงานปลัดกระทรวงยุติธรรม*
- ไพรัตน์ เตชะรินทร์ (2527) *นโยบายและกลวิธีการมีส่วนร่วมของชุมชนในยุทธศาสตร์การพัฒนา
กรุงเทพมหานคร* ศักดิ์โสภณการพิมพ์
- ยุวัฒน์ วุฒิเมธี (2526) *การพัฒนาชุมชนจากทฤษฎีสู่การปฏิบัติ* กรุงเทพมหานคร บางกอกบล็อก
รชาดา เครือทิวา (2555) *โครงการวิจัยแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชนโดยการมีส่วนร่วม
ของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในจังหวัดอ่างทอง* สถาบันการพลศึกษา วิทยาเขตอ่างทอง
- วรรณศิลป์ พีร์พันธุ์ และคณะ (2555) *การอนุรักษ์และฟื้นฟูชุมชนอัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม
กรุงเทพมหานคร จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย*
- สมลักษณ์ ไชยเสรีฐ (2549) “การพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชนในคณะกรรมการ
ตรวจสอบและติดตามการบริหารงานตำรวจสถานีตำรวจนครบาล” วิทยานิพนธ์
ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต

- สัญญา สัญญาวิวัฒน์ (2526) *การพัฒนาชุมชน* กรุงเทพมหานคร ไทยวัฒนาพานิช
- อकिन รพีพัฒน์ (2527) *การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาชนบทในสภาพสังคมและวัฒนธรรมไทย* กรุงเทพมหานคร ศูนย์ศึกษานโยบายสาธารณสุข
- อติญาณ ศรีเกษตรริน (2555) “การพัฒนาการมีส่วนร่วมของชุมชนเพื่อพัฒนาตลาดสดตามเกณฑ์มาตรฐานตลาดสดน่าซื้อ: กรณีศึกษาตลาดสดกอบกาญจน์ ต.ตลาด อ.เมือง จ. สุราษฎร์ธานี” *วารสารพยาบาลกระทรวงสาธารณสุข* Vol 22, No 2. นนทบุรี สมาคมศิษย์เก่าพยาบาลกระทรวงสาธารณสุข
- อานุกาพ ธีรลาพ (2528) “การศึกษาการวิเคราะห์เชิงสมมติฐานการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชนบท กรณีศึกษา อ.พิบูลมังสาหาร จ.อุบลราชธานี” สารนิพนธ์ปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิตมหาบัณฑิต คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- Cohen, J.M., and Uphoff, N.T. (1977). *Rural development participation: Concept and measures for project design implementation and evaluation* Rural Development Committee Center for International Studies, Cornell University.
- Peter Oakley and David Marsden. (1991). *Approaches to Participation in Rural Development*.
- Reeder, W.W. (1963). *Some Aspects of the Informal Social Participation of Farm*. New York: Cornell University.
- United Nation. (1981). *Development of international economic and social affairs: Popular participation as a strategy for promoting community level action and national development report of the meeting or the adhoc group of experts held at UN. Midquarter from May 22-26, New York: United Nation*.
- WHO/ UNICEF. (1978). *Report of the International Conference on Primary Health Care*. New York: N.P. Press.

ประวัติผู้ศึกษา

ชื่อ	นางสาวสุนนา มุทธากิจ
วัน เดือน ปีเกิด	27 กุมภาพันธ์ 2508
สถานที่เกิด	อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี
ประวัติการศึกษา	รัฐศาสตรบัณฑิต (บริหารรัฐกิจ) มหาวิทยาลัยรามคำแหง พ.ศ.2533
สถานที่ทำงาน	888/9-10 ถ.สุขุมวิท ต.บางปลาสร้อย อ.เมือง จ.ชลบุรี
ตำแหน่ง	อดีตนายกเทศมนตรีเมืองชลบุรี

